

Sanna Oksanen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
AMK
Sosionomi
Opinnäytetyö, 2023

MÖRKÖ _____ SALAISUUS –

**Apuväline varhaiskasvattajille 3–5-vuotiaiden lasten
ryhmyttämiseen ja lasten sosiaalisten taitojen tukemiseen**

TIIVISTELMÄ

Sanna Oksanen

MÖRKÖ _____ SALAISUUS – Apuväline varhaiskasvattajille 3–5-vuotiaiden lasten ryhmäyttämiseen ja lasten sosiaalisten taitojen tukemiseen

43 sivua, 6 liitettä

Kevät 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Kehittämispainotteisen opinnäytetyön tavoitteena oli tehdä oppimateriaali, jonka avulla toteutuu laadukas varhaiskasvatus. Sen tarkoituksena oli kehittää yhdessä varhaiskasvattajien ja ryhmän lasten kanssa Mörkö _____ salaisuus – Apuväline varhaiskasvattajille 3–5-vuotiaiden lasten ryhmäyttämiseen ja lasten sosiaalisten taitojen tukemiseen.

Lähdeaineistona oli mahdollisimman uutta ja ajankohtaista materiaalia: kirjoja, artikkeleita ja tutkimuksia menetelmistä, lasten sosiaalisista taidoista ja kehityksestä, yhteisöllisyydestä ja varhaiskasvatuksesta. Kehittämismenetelmänä oli kokeilemalla kehittäminen. Aineistonkeruumenetelmänä tuotekehitysprosessissa käytettiin teemahaastatteluun pohjautuvaa palautelomaketta, johon kirjattiin lasten ja kasvattajien palautteet.

MÖRKÖ _____ SALAISUUS – Apuväline varhaiskasvattajille 3–5-vuotiaiden lasten ryhmäyttämiseen ja lasten sosiaalisten taitojen tukemiseen sisältää viisi opetustuokiota. Kehittämistyön prosessissa yhteistyöryhmän varhaiskasvattajat ja lapset testasivat opetusmateriaalin prototyyppiä viidellä toimintatuokiolla. Jokaisen tuokion jälkeen testaajilta kerättiin palautteet kirjaamalla ne palautelomakkeeseen. Tämän jälkeen oppimateriaalia kehitettiin ja korjattiin saadun palautteen mukaan.

Opinnäytetyössä kehitetyssä oppimateriaalissa toteutuvat laadukkaan varhaiskasvatuksen kriteerit. Se perustuu tutkimustietoon, varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman pedagogisiin sisältöihin ja tavoitteisiin ja kohderyhmät hyötyvät harjoitteista ja selkeästä ja helposti käyttöön otettavasta materiaalista.

Asiasanat: Ryhmäytyminen, sosiaaliset taidot, tuotekehittely, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Sanna Oksanen

Secret of The Troll _____ -Teaching material to support learning social skills and becoming a group for the educational staff of children`s groups

43 pages and 6 appendices

Spring 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor`s degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The aim of the thesis was to create teaching material that enables the implementation of high-quality early childhood education.

The purpose of the thesis was to develop 'Secret of The Troll _____ – Teaching material to support learning social skills and becoming a group for the educational staff of children`s groups' together with children and educational staff.

Topical and recent research was used as source material: books, articles and theses about methods, social skills and development of children, communality, and early childhood education. The teaching material was developed by testing it. The method of data collection in the product design process was a form based on theme interview and, in which was documented the feedback from children and educational personnel.

The teaching material includes five teaching sessions. In the developing process, the educational staff and the children of the collaboration group tested the prototype of the teaching material during five teaching sessions. After each session the feedback from the test group was documented on the form. After that the teaching material was developed and improved according to the feedback.

The teaching material was developed as a product of this thesis is in alignment with the criteria of high-quality early childhood education. It is based on research information and the National Core Curriculum for Early Childhood Education and Care. The target groups of teaching material will benefit from the exercises and the clear and easy-to-use material.

Keywords: Grouping, product development, social skills, early childhood education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1 Varhaiskasvatussuunnitelma oppimateriaalin suunnittelun kehyksenä .	7
2.2 Yhteisöllisyys ja ryhmäytyminen varhaiskasvatuksessa.....	9
2.3 3–5-vuotiaan lapsen sosiaaliset taidot ja niiden tukeminen varhaiskasvatuksessa.....	11
2.3.1 Sosiaalisten taitojen ja ryhmäytymisprosessin havainnointi ja niiden dokumentointi varhaiskasvatuksessa.....	12
3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TARKOITUS SEKÄ YHTEISTYÖKUMPPANI.....	13
4 OPPIMATERIAALIN KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT	15
4.1 Kehittämistoiminnan alku ja tausta.....	16
4.2 Kehittämistoiminnan menetelmät	17
4.3 Tuotekehitysprosessin kulku ja arviointi	20
4.3.1 Ensimmäinen sykli, Turko Mölli, Mörö ja Kölli: uusi kaveri ryhmässä, yksinäisyys.....	20
4.3.2 Toinen sykli Voima Mörrinen ja Pippa Lerkko: toisen huomioiminen, leikin muuttaminen kaikille sopivaksi.....	26
4.3.3 Kolmas sykli, Pörrinkäinen ja Mörrinkäinen, riidan selvittäminen..	29
4.3.4 Neljäs sykli Lillibeth Pönthiittinen ja Viola von Willendorf, erilaisuus, hyvät käytöstavat	31
4.3.5. Viides sykli, Kölli ja kaikki mörököllit, yhteistyö, avun pyytäminen ja avun antaminen	34
5 TUOTOS	38
6 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS	39
7 POHDINTA	41

LÄHTEET.....	44
LIITE 1. Mörkö_____ salaisuus palautelomake	47
LIITE 2. Mörkö_____ salaisuus Tiedote ja suostumuslomake kasvattajille	48
LIITE 3. Mörkö_____ salaisuus Tiedote ja suostumuslomake lasten vanhemmille.....	49
LIITE 4. Tuotekehitysprosessi.....	50
LIITE 5. Kooste palautteesta.....	50
LIITE 6. Mörkö_____ salaisuus oppimateriaali, 65 sivua	53

1 JOHDANTO

Kehittämispainotteisessa opinnäytetyössäni tein 3–5-vuotiaiden lasten kasvattajille apuvälineeksi oppimateriaalin, jonka avulla voi toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta sekä lisätä lasten ja kasvattajien hyvinvointia päiväkodissa muuttuvista olosuhteista huolimatta. Oppimateriaalin avulla tuetaan lasten sosiaalisia taitoja ja ryhmäytymisprosessia sekä havainnoidaan niitä.

Laadukkaaseen kasvatukseen kuuluu hoito- ja opetustyön ohessa myös lasten kehityksen, taitojen ja vahvuuksien havainnointi ja niiden dokumentointi. Toiminnan suunnittelu perustuu havaintoihin. Vaikka havaintojen kirjaaminen varhaiskasvatussuunnitelmaan on opettajan vastuulla, jokainen kasvattaja voi osallistua havainnointiin ja dokumentointiin. (Heinonen ym., 2016, s. 83). Kun toiminta on tehty selkeäksi, systemaattinen havainnointi ja dokumentointi eivät ole ylimääräisiä tehtäviä vaan tukevat niin ryhmän kasvattajien kuin lastenkin hyvinvointia päiväkodissa. Opetusmateriaalini kehittäminen perustuu päiväkotiryhmän lasten ja aikuisten havainnointiin toimintatuokioilla ja heiltä saatuun suulliseen palautteeseen. Palautteet dokumentoin palautelomakkeeseen opintopäiväkirjaani.

Varhaiskasvatuksessa on meneillään murrosvaihe, joka kuormittaa niin kasvattajia kuin lapsiakin. Varhaiskasvatustilaa ja valtakunnallista varhaiskasvatussuunnitelman perusteita on päivitetty tiiviiseen tahtiin. Muutoksen ytimessä on lasten oikeuksien, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutuminen inklusioperiaatteen mukaisesti. Varhaiskasvatukseen osallistuminen kuuluu jokaisen lapsen oikeuksiin (Opetushallitus, 2022, s. 7). Päivi Pihlajan (2021) mukaan inklusiossa pyritään mahdollistamaan jokaisen lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa niin, että syrjimistä ei esiinny vaan moninaisuus koetaan rikkautena. Ryhmässä kasvattajat sitoutuvat inklusion mukaiseen toimintaan ja luovat rakenteita, jotka sulkevat pois syrjimisen ja mahdollistavat yhteisöllisyyden toteutumisen.

Muutosten seurauksena varhaiskasvatushenkilöstön työnkuvat ja vastualueet ovat muuttuneet. Pedagoginen vastuu toiminnan suunnittelusta ja toteutumisesta sekä varhaiskasvatuskeskusteluista ja niiden kirjaamisesta on opettajalla (Heinonen ym., 2016, s. 82). Opettajan työ sisältää pedagogiikan hallinnointia, sen ylläpitämistä ja johtamista. Käytännössä opettaja keskustelee 10–21 lapsen huoltajien kanssa vähintään kaksi kertaa toimintakaudessa ja kirjaa keskustelut ja lasten tuen tarpeet varhaiskasvatussuunnitelmiin. Hän etsii ja valmistelee käytettävää materiaalia, ylläpitää ja johtaa pedagogiikan mukaista toimintaa lapsiryhmässä ja kasvattajatiimissä sekä yhteistyötahojen kanssa. (Heikka, ym., 2016, s. 297.) Inklusion mukainen varhaiskasvatuksen suunnittelu ja toteuttaminen teettää enemmän suunnittelu- ja valmistelutyötä tarvittavia tukimuotoja haettaessa. Kuitenkin vaihtuvat kasvattajat, lyhyet työsuhteet ja pula työvoimasta ovat monen varhaiskasvatusyksikön arkea (Kymäläinen, 2021). Tämän vuoksi pedagogisen toiminnan suunnitteluun, arviointiin sekä kehittämistehtäviin varatun työajan toteutuminen vaikeutuu (Tilli & Ranta, 2019). Eskelinen ja Hjelt (2017) ovat esittäneet syiksi tuen toteutumattomuudelle mm. resurssipulan ja henkilöstön vaihtuvuuden (Heiskanen ym., 2021, s. 27–28.).

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyöni teoriapohja on laaja. Olen rajannut sen käsittämään varhaiskasvatuksessa käytettävän, 3–5-vuotiaiden lasten sosiaalisia taitoja ja ryhmäytymistä tukevan ja kasvattajan laadukkaan toiminnan mahdollistavan oppimateriaalin kehittämistä. Iiri Ranta ja Sirkka Kortetjärvi-Nurmi (2018, s. 61) tuovat esiin, että oppikirjan tekemisessä olennaista on ammatillisen kokemuksen hyödyntämisen lisäksi pedagogiset perusteet materiaalin sisällöllisiä ja rakenteellisia ratkaisuja tehdessä. Seuraavaksi avaan muutaman oppimateriaalin kehittämiseen liittyvän käsitteen.

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelma oppimateriaalin suunnittelun kehyksenä

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen tekemä, varhaiskasvatukseen perustuva määräys, joka ohjaa laadukkaan ja tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen toteutumista Suomessa. Sen mukaan toteutetaan kolmitasoista kokonaisuutta, johon kuuluvat valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Siinä ilmenevät tavoitteet ja sisällöt, joita varhaiskasvatuksessa tulee toteuttaa. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on kuntakohtainen. Se toteuttaa valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman määräyksiä ja tarvittaessa tarkentaa sen perusteita niin, että suunnitelmassa huomioidaan paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet, pedagogiset painotukset sekä kehitystyön ja arviointitiedon tulokset. (Opetushallitus, 2022, s. 2.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella. Suunnitelma tehdään yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan ja huoltajien kesken. Se perustuu lapsen, huoltajien sekä opetuksesta, hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien kasvattajien ja muiden asiantuntijoiden havaintoihin. Varhaiskasvatukseen velvoittaa ottamaan suunnitelman laatimisessa huomioon lapsen edun ja yksilölliset tarpeet (L 540/2018 §4). Siihen kirjataan

lapsen kehitykseen, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvät vahvuudet, tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi ja sitä arvioidaan vähintään kerran toimintakauden aikana. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kuuluvat aloituskeskustelu, varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu ja varhaiskasvatussuunnitelman arviointikeskustelu. Lapsen tavoitteiden muuttuessa tai tuen tarpeen ilmetessä arviointikeskusteluja on enemmän. Ryhmän toimintaa ja pedagogisia menetelmiä suunnitellaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmien pohjalta ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisältöjä noudattaen (Opetushallitus, 2022, s. 3–5).

Tarve hyvän sosiaalisten taitojen harjoitteluun ja ryhmäytymiseen tarkoitetun pedagogisen oppimateriaalin tekemiseen tulee esiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhuttaessa kiusaamisen ennaltaehkäisystä, turvallisen oppimisympäristön rakentamisesta ja laaja-alaisesta osaamisesta. Lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelu ja tukeminen kuuluvat henkilöstön velvollisuuksiin (Opetushallitus, 2022, s. 20)

Laadukkaan oppimateriaalin avulla kasvattajat pystyvät tukemaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti lapsia sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittamisessa ja tukemisessa. Taitojen harjoittelu edistää vertaissuhteiden kehittymistä ryhmässä ja yhteisön hyvinvointia (Opetushallitus, 2022, s. 19–20). Oppimateriaali edistää myös oppimisympäristön sosiaalisen ja psyykkisen ulottuvuuden rakentamista yhdessä lasten kanssa. Sen avulla kasvattajat voivat auttaa lapsia itsesäätelyssä ja tunteiden ilmaisussa ja luomaan toimintatapoja, jotka auttavat turvallisen oppimisympäristön luomisessa. (Opetushallitus, 2022, s. 20.) Päivi Pihlajan ja Riitta Viitalan (toim. 2018, s. 168) mukaan ryhmän tarkoituksena on lapsen sosiaalistaminen ja tuoda hänet osaksi yhteisöä. Vertaisryhmässä lapsi saa todenmukaista, sosiaalista tietoa itsestään. Kuitenkin sosiaalistumisen mahdollistumiseen tarvitaan kasvattajia, jotka pystyvät luomaan sosiaalisesti turvallisia tilanteita ja oppimisympäristöjä. (Pihlaja & Viitala 2018, s. 168–169.) Oppimateriaalin kehittämisen kehyksenä on ollut Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellyt Oppimisen alueet, joiden avulla suunnitellaan ja toteutetaan toimintaa lasten kanssa (Opetushallitus, 2022, s. 26).

2.2 Yhteisöllisyys ja ryhmäytyminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on toiminnaltaan yhteisöllistä ja sen toimintakulttuurin kehittäminen tapahtuu oppivan yhteisön sekä leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustavan yhteisön periaatteiden mukaan. Toiminnassa jokainen ryhmän jäsen vaikuttaa toisiinsa, oppii ja opettaa toisiaan. Yhteisöllisyyden perustana ovat varhaiskasvatuksen arvot, joissa korostuu lapsen etu, oikeus turvalliseen lapsuuteen ja lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun. Päämääränä on rakentaa päiväkodista ja ryhmästä yhteisö, jossa jokainen voi tuntea olevansa hyväksyty omana itsenään. Päiväkodin yhteisöllisyyttä rakennetaan yhdessä tekemällä sekä mahdollistamalla lasten ja huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Opetushallitus, 2020, s. 20–21). Päivi Marjanen ym. toteavat, että lasten ryhmäytymiseen panostaminen on tärkeää heti ryhmän muodostusvaiheen alussa, jotta vuorovaikutus ja toiminta sujuu jatkossa hyvin (Marjanen ym., 2013, s. 23–24).

Kasvattajien tehtävänä on olla yhteisön rakentajana. He mallittavat toiminnallaan, miten käyttäytyä kunnioittavasti toisia kohtaan, toimia yhteistyössä ja olla hyvä ryhmän jäsen sekä ohjaavat lapsia yhteiseen toimintaan tunnistessaan heidän kiinnostuksensa kohteita. Toimivan yhteisön tunnistaa lasten puhuessa meistä ja meidän ryhmästämmme. Myös aktiivinen yhteisten arvojen, sääntöjen ja toiminnan luominen sekä niihin sitoutuminen ovat merkki toimivasta yhteisöstä, jossa lapset viihtyvät ja voivat kokea kuuluvansa ryhmään. (Marjanen ym., 2013, s. 43; 66–67.) Laadukas, yksinkertainen, selkeä ja helposti omaksuttava opetusmateriaali auttaa toimivan yhteisön rakentamisessa ja mahdollistaa kasvattajien läsnäolon ryhmän lasten kanssa.

Ryhmäytyminen on prosessi, jonka aikana ryhmään osallistuvat oppivat tuntemaan toisensa ja luottamaan toisiinsa niin, että he viihtyvät ryhmässä. Bruce Tuckmanin (Karkkulainen ym., 2019, s. 8) mukaan ryhmän kehittymisessä on tunnistettavissa viisi vaihetta. Muodostusvaiheessa korostuu ryhmän jäsenten

epävarmuus ja ujous. He opettelevat tuntemaan toisiaan, ympäristöään ja ryhmän toimintatapoja. Tässä vaiheessa kasvattajaan tukeudutaan ja luodaan ryhmän säännöt, joihin sitoudutaan. Kuohuntavaiheessa jäsenten yksilölliset mielipiteet korostuvat heidän hakiessa omaa rooliaan ryhmässä. Auktoriteettia sekä ryhmän arvoja ja toimintatapoja saatetaan kyseenalaistaa ja muodostaa omia ystäväporukoita. Kasvattajien rooliin kuuluu ristiriitojen ratkaisu yhdessä lasten kanssa. Sopeutumisvaiheessa ryhmän jäsenten omat roolit ovat vakiintuneet ja oman ryhmän erityisyyttä korostetaan. Heidän on helppoa toimia yhdessä ja sääntöjen mukaan. Hyvin toimivan ryhmän vaiheessa ristiriidat ratkaistaan tauhallisesti ja lapset toimivat itsenäisesti. Sopeutumisvaiheessa ja hyvin toimivan ryhmän vaiheissa kasvattajan rooli painottuu lasten ja ryhmän havainnointiin. Ryhmän lopetusvaiheessa korostuvat luopumisesta nousevat tunteet. Kasvattajan rooli korostuu ja toimintaan kannattaa kytkeä siirtymäriittejä. (Koivunen & Lehtinen, 2015., s. 46–47.)

Ryhmän muotoutumisen eri vaiheissa sen jäsenten ja ohjaajan roolit muuttuvat. Vaikka Tuckmanin teoria on alun perin koskenut aikuisten ryhmän muodostumisen vaiheita, sitä on sovellettu myös lapsi- ja nuorisoryhmien havainnoinnissa ja toiminnan suunnittelussa (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 46–47; Karkkulainen, ym. (2019), s. 29–30 ja Pihlaja, 2018., s. 84–86).

Varhaiskasvatuksessa kasvattajien vastuulla on havainnoida lasten vuorovaikutustaitoja ja edesauttaa ohjaamalla myönteisen vuorovaikutuksen muodostumista. Koivunen ja Lehtinen nostavat esiin lasten ja kasvattajien muodostaman ryhmäytymisen lisäksi kasvattajatiimin ryhmäytymisen. Kasvattajat voivat tunnistaa ryhmien kehitysvaiheet ja ymmärtää omia roolejaan niissä. Ryhmäytymisprosessin ilmiöiden tunnistaminen auttaa toiminnan suunnittelussa. (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 46.) Ryhmäytymisen kehitysvaiheet saattavat vaihdella tai prosessi voi alkaa alusta ryhmän kohdatessa muutoksia, kuten uuden työntekijän liittymisen ryhmään (Ojala, 2017, s.17–18). Oppimateriaalin ryhmäytymisnäkökulma tukee näiden prosessien tiedostamista ja ymmärtämistä.

Ryhmäytymisessä opettaja voi edistää vuorovaikutusta ryhmän lasten kesken sosiaalisia taitoja kehittävien toiminnallisten harjoitusten avulla ja pienryhmä-, pari- tai ryhmätyöskentelynä. Toimivassa ryhmässä lapset uskaltavat ilmaista tunteitaan sekä kunnioittaa ja huomioida toisiaan. Yhteisöllisyys syntyy onnistuneista kohtaamisista ryhmän eri jäsenten kesken. (Jyväskylän yliopisto, kielikeskus, i.a.)

2.3 3–5-vuotiaan lapsen sosiaaliset taidot ja niiden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Sosiaaliset taidot ovat vuorovaikutustaitoja, joiden avulla liitytään yhteisöihin. Sosiaalisten taitojen kehittymiseen vaikuttaa lapsen temperamentti, persoona ja ympäristö ja neurobiologinen kehitys. Taidot kehittyvät ja niitä opitaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Koivunen ja Lehtinen viittaavat Poikkeuksen näkemykseen, jonka mukaan sosiaaliset taidot muodostuvat vuorovaikutustaidoista, tunnetaidoista ja oman puolensa pitämisen taidoista eli assertiivisyydestä. Kommunikointi, ongelmanratkaisu ja kuuluvat vuorovaikutustaitoihin. Itsesäätely, empatia, tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen ovat tunnetaitoja. Assertiivisyydestä kertoo oikeudenmukaisuus ja kyky pitää omaa ja muiden puolta. (Koivunen & Lehtinen, 2015., s. 174–175.)

Kolmen ja kuuden vuoden välillä lasten sosiaaliset taidot kehittyvät nopeasti. Kolmevuotias lapsi hakeutuu mielellään muiden lasten kanssa leikkimään. Yhteisleikissä tarvitaan vielä tukea omien ja toisten tunteiden tunnistamisessa ja toisen leikkijän huomioimisessa. Neljävuotiaana lapsi alkaa tunnistamaan tunteita paremmin ja pystyy sanallistamaan niitä, vaikkei hallitse tunteenpurkauksiaan. Itsesäätely, empatia ja vuorovaikutustaidot kehittyvät. Mielikuvituksen kehittyessä rooli- ja yhteisleikit alkavat sujua pienessä ryhmässä. Viisivuotiaan lapsen vuorovaikutustaidot ja tunnetaidot ovat kehittyneet niin, että toisen ihmisen näkökulmien huomioiminen ja neuvottelu onnistuvat. Toiminta onnistuu jo isommassa ryhmässä ja sääntöleikit kiinnostavat. (Vilen ym., 2006, s.159–160.)

Ryhmämuotoisen toimintansa vuoksi varhaiskasvatuksessa painotetaan sosiaalisten taitojen harjoittelua. Lapsille päiväkotiki on ympäristö, jossa mahdollistuu taitojen oppiminen vertaisryhmässä vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Sosiaalisten taitojen harjoitteluun kuuluu tunteiden tunnistaminen ja niiden ilmaisu sekä toisten tarpeiden ja näkökulman huomioiminen. Varhaiskasvatuslaissa todetaan varhaiskasvatuksen yhdeksi tavoitteeksi lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen sekä vertaisryhmässä toimimisen kehittämisen. (Opetushallitus, 2022, s. 7 ja L 540/2018 3. §.)

2.3.1 Sosiaalisten taitojen ja ryhmäytymisprosessin havainnointi ja niiden dokumentointi varhaiskasvatuksessa

Lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen havainnointi ja pedagoginen dokumentointi kuuluvat varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, että ymmärtääkseen lasten ajattelua, tunteita, kokemuksia ja kiinnostuksen kohteita henkilöstön on havainnoitava ja dokumentoitava lasten leikkiä. Pedagoginen dokumentointi voi olla henkilöstön tai yhdessä lasten kanssa tehtyä, lasten toimintaa, kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta kertovia kirjoituksia, valokuvia ja piirroksia. (Opetushallitus, 2022, s. 24–25.) Havainnointi ja dokumentointi auttavat luomaan tarkan kuvan lasten oppimisesta, kehityksestä ja vertaissuhteista sekä suunnittelemaan ja arvioimaan toimintaa tosiasioiden pohjalta. Dokumentoimatta jääneet havainnot muuttuvat ajan kuluessa helposti tulkinnoiksi lapsesta ja tilanteista. Kasvattajien tulee olla myös tietoisia omista havainnointiin vaikuttavista ennakoasenteistaan. (Koivunen & Lehtinen, 2015, s. 33–34.)

Tarkka havaintojen dokumentointi on myös kasvattajien itsereflektion työväline. Opetusmateriaalini avulla kasvattajat voivat myös tiedostaa ryhmän muodostumisen vaiheet kasvattajatiimissä ja hyödyntää sitä arvioidessaan tiimin toimintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan havainnointi ja dokumentointi, arviointi ja suunnittelu ovat pedagogisen tuen muotoja (Opetushallitus, 2022, s. 40).

Sosiaalisten taitojen harjoitteluun liittyy olennaisesti myös niiden havainnointi. Havainnoista saatujen tietojen perusteella opettaja pystyy suunnittelemaan toimintaa niin, että se vastaa ryhmän ja yksittäisten lasten tuen tarpeita. Opetushallituksen Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa -tilannekartoituksessa suositellaan, että sosioemotionaalista kehitystä tukevia menetelmiä käytetään koko ryhmän kanssa, systemaattisesti ja noudattaen yhtä kokonaista opetusmateriaalia (Opetushallitus, 2017, s. 47–48).

3 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET JA TARKOITUS SEKÄ YHTEISTYÖKUMPPANI

Tarkoituksenani oli kehittää yhdessä varhaiskasvattajien ja ryhmän lasten kanssa Mörkösaaren salaisuus sosiaalisten taitojen ja ryhmäytymisen opetusmateriaali. Yhteistyöryhmäni varhaiskasvattajat ja lapset testasivat opetusmateriaalini prototyyppejä viidellä toimintatuokiolla.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tehdä opetusmateriaali, jonka avulla toteutuvat laadukas varhaiskasvatus. Lapset hyötyvät harjoitteista ja kasvattajat selkeästä ja helposti käyttöön otettavasta materiaalista.

Halusin kehittää oppimateriaaliani niin, että siinä toteutuu laadukkaan opetusmateriaalin kriteerit. Sen avulla voi tukea 3–5-vuotiaiden lasten sosiaalisia taitoja ja se auttaa ryhmäytymisen edistämässä. Tein opetusmateriaalini kuvituksen, jotta pystyin itse määrittelemään materiaalin käyttöoikeudet. Tarkoituksenani on antaa opetusmateriaali varhaiskasvattajien käytettäväksi. Lisäksi halusin, että opetusmateriaalini avulla kasvattajat tulevat tietoisiksi ryhmän muodostumisen vaiheista ja vaikutuksesta lasten

vuorovaikutussuhteisiin ja voivat ottaa huomioon ne havainnoidessaan ja suunnitellessaan ryhmän toimintaa sekä omia roolejaan ryhmässä.

Yhteistyötahona ja toimintaympäristönä opinnäytetyössä oli erään kaupungin varhaiskasvatusyksikkö pääkaupunkiseudulla. Varhaiskasvatusyksikkö sijaitsee uudisrakennusalueella ja on toiminut muutaman vuoden. Alueella ei ole ollut pysyvää asutusta aiemmin, joten alueen asukkaille ei ole muodostunut vielä pitkäaikaisia yhteisöjä tai perinteitä. Suurikokoinen yksikkö oli jaettu neljään kotialueeseen, joissa toimi 4–5 ryhmää. Ryhmillä oli käytössä oma ryhmätila ja jakotilana olohuone yhtenä päivänä viikossa. Liikuntasali oli käytössä joka toinen viikko. Toteutin toimintatuokiot ja testasin opetusmateriaalia 3–5-vuotiaiden ryhmässä. Ryhmässä oli kaksi varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen hoitaja ja avustaja. Toimintaympäristöinä opinnäytetyössä toimivat varhaiskasvatusyksikön tilat ja sen lähiympäristö.

4 OPPIMATERIAALIN KEHITTÄMISTYÖN PROSESSI JA MENETELMÄT

Oppimateriaalin kehittäminen yhteistyössä kohderyhmän kanssa oli mielenkiintoinen ja ainutlaatuinen projekti. Kehitin materiaalia viisivaiheisen tuotekehityssyklin mukaisesti. Syklejä oli viisi, jokaiselle toimintatuokiolle omansa.

1. SYKLI	2. SYKLI	3. SYKLI	4. SYKLI	5. SYKLI
Turko Mölli, Mörö ja Kölli: uusi kaveri ryhmässä, yksinäisyys	Voima Mörrinen ja Pippa Lerkko: toisen huomioiminen, leikin muuttaminen kaikille sopivaksi	Pörrinkäinen ja Mörrinkäinen, riidan selvittäminen	Lillibeth Pönthittinen ja Viola von Willendorf, erilaisuus, hyvät käytöstavat	Kölli ja kaikki mörököllit, yhteistyö, avun pyytäminen ja avun antaminen
1.Lähdeaineiston kokoaminen, opinnäytetyön suunnitelman työstö. Oppimateriaalin rakenteen suunnittelu ja hahmojen työstö.	1.Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan	1.Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan.	1.Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan.	1.Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan.
2.Oppimateriaaliprototyypin ensimmäisen toimintatuokion työstö.	2.Oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion työstö	2.Oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion työstö	2.Oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion työstö	2.Oppimateriaaliprototyypin viidennen toimintatuokion työstö
3. 7. 9.2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, ensimmäisen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta	3. 14.9.2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, toisen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta	3. 21.9.2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, kolmannen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta	3. 5.10.2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, neljännen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta.	3. 5.10.2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, viidennen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta.
4.Oppimateriaaliprototyypin ensimmäisen toimintatuokion työstö viimeistely.	4.Oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion viimeistely.	4.Oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion viimeistely.	4.Oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion viimeistely	4.Oppimateriaaliprototyypin viidennen toimintatuokion viimeistely
5. 8.9.2022. Oppimateriaaliprototyypin ensimmäisen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta	5. 15.9.2022. Oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta	5. 22.9.2022. Oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta.	5. 29.9.2022. Oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta.	5. 6.10.2022. Oppimateriaaliprototyypin viidennen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta

4.1 Kehittämistoiminnan alku ja tausta

Kehittämistyöni pohjautui vuonna 2021 varhaiskasvatuksen opettajana toimiessani suunnittelemaani ympäristökasvatukselliseen tunne- ja leikkitaitojen oppimateriaaliin. Tuossa oppimateriaalissa oli yhdeksän 3–5-vuotiaille lapsille suunniteltua opetustuokiota. Niissä tutustuttiin lähiympäristöön ja sen historiaan, sekä harjoiteltiin tunne- ja leikkitaitoja kutistuneiden mörköjen kanssa.

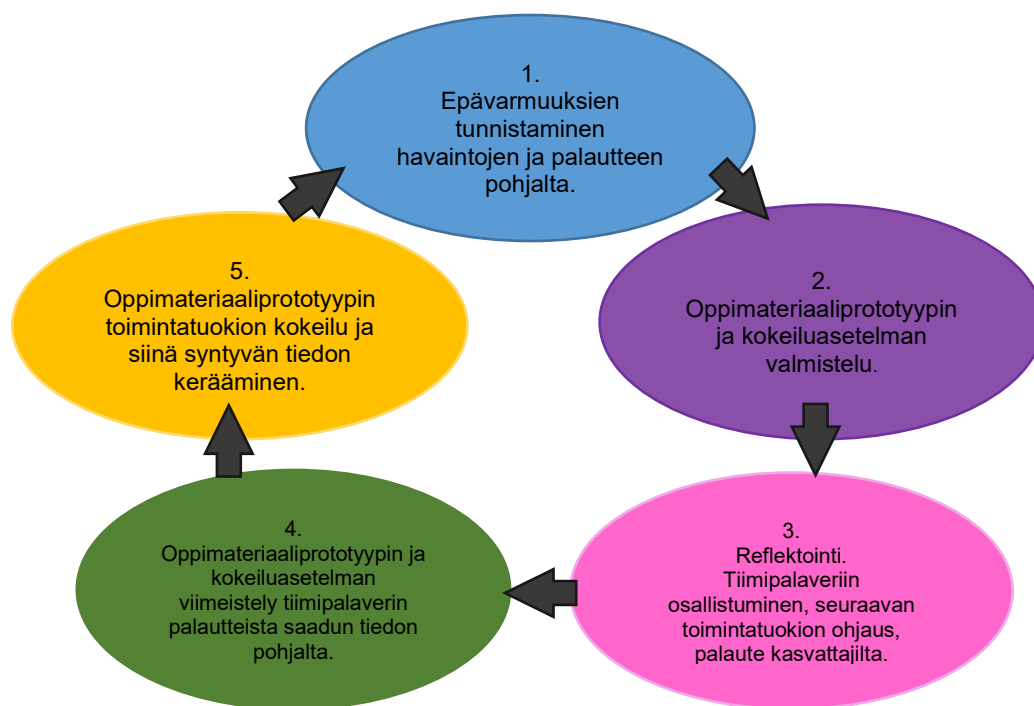
Opetusmateriaali perustui havaintoihini ja kollegojen kanssa käytyihin keskusteluihin sosiaalisten taitojen tukemisen ja harjoittelun tarpeesta ryhmissä. Koin, että varhaiskasvatuksen erityisopettajien toteuttamat pienryhmät eivät riitä, vaan taitoja tulisi pystyä harjoittelemaan koko ryhmän kesken. Halusin tehdä opetusmateriaalin, joka herättäisi lasten mielikuvituksen ja koko ryhmä pääsee mukaan toimintaan.

Kokemukseni mukaan opetuskokonaisuuksiin ja ryhmien tarpeisiin sopivien materiaalien etsimiseen, perehtymiseen ja muokkaamiseen kuluu liikaa aikaa, eikä suunniteltuja materiaaleja saa aina käyttöön muuttuneiden käyttöoikeuksien vuoksi. Maksulliset opetusmateriaalit ovat selkeitä, mutta varhaiskasvatusyksiköillä ei ole resursseja ostaa ryhmille omia opetuspaketteja. Päivi Marjanen ym. toteavat, että lasten ryhmäytymiseen panostaminen on tärkeää heti ryhmän muodostusvaiheen alussa, jotta vuorovaikutus ja toiminta sujuu jatkossa hyvin (Marjanen ym., 2013, s. 23–24).

Opinnäytetyössä jatkokehitin aiemmin suunnittelemaani oppimateriaalia. Rakensin oppimateriaalin, jossa yhdistin tutkimustietoa, oppimateriaaliprototyypin testaamisesta saatuihin palautteisiin ja havaintoihin. Huomioin kehitysprosessissa, että materiaali olisi käyttöoikeuksiltaan mahdollisimman monipuolisesti käytettävissä ja helposti käyttöön otettavissa.

4.2 Kehittämistoiminnan menetelmät

Kehittämismenetelmäni oli kokeilemalla kehittäminen. Tämän kehittämismenetelmän tarkoituksena on saada uutta tietoa oppimateriaaliprototyypin kokeilun kautta ja hyödyntää sitä tuotoksen jatkokehittämisessä. Toisin kuin Hassin ym., (2015) esittämässä kokeilemalla kehittämisen prosessissa, oppimateriaalin kokeilemalla kehittämisen syklissä oppimateriaaliprototyypin - ja kokeiluasetelman valmisteluvaiheet ovat yhdistetty ja reflektointivaiheen jälkeen on lisätty oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman viimeistely tiimipalaverin palautteista saadun tiedon pohjalta. Alla Hassin ym. (2015) kokeilusykliin pohjautuva kuva kokeilemalla kehittämisen syklin vaiheista opinnäytetyössä:

Kuva 1. Mukailtu oppimateriaalin kehittämisen kokeilusykli (Hassi ym., 2015, s. 38–40)

Ensimmäisenä kokeilusyklissä tapahtui epävarmuuksien tunnistaminen havaintojen ja palautteen pohjalta. Kehitysprosessin alussa tähän vaiheeseen kuului kirjallisen aineiston kerääminen oppimateriaalia varten ja tutkimussuunnitelman laatiminen ja oppimateriaalin työstäminen.

Opetusmateriaalin kehittämiseen liittyviä riskejä arvioin SWOT-analyysin avulla. Näin selvitin tuotteen kehittämiseen liittyvät vahvuudet, mahdollisuudet, heikkoudet ja uhat, joihin tuli kiinnittää huomiota tuotoksen kehittämisprosessissa.

VAHVUUDET - visuaalisesti selkeä kokonaisuus - toimii apuvälineenä ryhmäytymisessä, lasten sosiaalisten taitojen ja sosiaalisten verkostojen havainnoinnissa ja havaintojen siirtämisessä varhaiskasvatuskeskusteluihin - toimii apuvälineenä havaintojen käyttämisenä pienryhmien muodostamiseen ja lapsen yksilölliseen tukemiseen. - selkeyttää kasvattajien tietoa palvelujärjestelmän toimijoista ja auttaa työtehtävien jakamisessa.	HEIKKOUEDET - epäselvä - hankala käyttää - ei motivoi lapsia/kasvattajia
MAHDOLLISUUDET - tulee pysyväksi toimintatavaksi päiväkodissa - lisää lasten ja kasvattajien viihtymistä päiväkodissa	HEIKKOUEDET - epäselvä - hankala käyttää - ei motivoi lapsia/kasvattajia

Kuva 2. SWOT-analyysin nelikenttä

Ensimmäisestä kokeilukerrasta lähtien tässä kokeilusyklin vaiheessa tunnistin kasvattajien palautteista tuotoksen korjattavat asiat ja toiveet seuraaville toimintatuokioille. Palasin takaisin aineistoon ja tutkimussuunnitelmaan etsimään vastauksia korjauksiin. Piirsin ja kirjoitin oppimateriaalia niin, että huomioin kehittämisessä myös työstettävän toimintatuokion teeman, ryhmän muodostumisen vaiheen ja opettajan roolin siinä sekä tehtävien tavoitteet.

Syklin toisessa vaiheessa tapahtuivat oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman valmistelu sekä oppimateriaaliprototyypin toimintatuokion työstäminen. Työstin materiaalia valmiiksi reflektointivaihetta varten. Tässä vaiheessa varmistin, että oppimateriaali oli korjattu edellisen kerran palautteen mukaiseksi ja mietin valmiiksi kysymykset jatkokehittämistä varten. Suunnittelin miten ohjaan oppimateriaalin toimintatuokion kasvattajille.

Kolmas vaihe oli reflektointi. Osallistuin tiimipalaveriin, jossa ohjasin seuraavan toimintatuokion ja keräsin palautetta kasvattajilta. Aineistonkeruumenetelmänä tuotekehittelyssä käytinsuullisen palautteen keräämistä teemahaastatteluun pohjautuvaan palautelomakkeeseen. Teemahaastattelussa oli mahdollista saada tietoa tiettyyn tuotoksen kehittämisteemaan liittyen ja tehdä tarkentavia

kysymyksiä tarvittaessa haastateltavilta (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Keräsin kasvattajilta palautteen materiaalin käytöstä tarkemmin tiimipalaverissa, jolloin pystyin esittämään heille tuotekehittelyn kannalta tärkeät, valmiiksi suunnitellut kysymykset ja koota keskustelussa tulleet vastaukset palautelomakkeeseen. Sen pohjana käytin haastatteluun ja havainnointiin kehitettyä kaaviota (Hassi ym., 2015, s. 127) ja yhdistin siihen teemahaastattelun avuksi oppimateriaalin rakenteeseen ja sisältöihin liittyviä aiheita (Liite 1.). Aineiston kerääminen tapahtui varhaiskasvatusyksikössä yhteistyöryhmän kasvattajien kanssa elo-lokakuussa 2022.

Syklin neljännessä vaiheessa tapahtui oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman viimeistely tiimipalaverin palautteista saadun tiedon pohjalta. Valmistin materiaali käyttövalmiiksi toimintatuokiolle.

Oppimateriaaliprototyypin toimintatuokion kokeilu ja siinä syntyvän tiedon kerääminen oli syklin viides vaihe. Havainnoin tässä vaiheessa toimintaa. Havainnointi on ollut opinnäytetyössä kaksoisroolissa. Olen tehnyt oppimateriaalin työvälineeksi, joka tukee lasten havainnointia varhaiskasvatusryhmässä. Toisaalta kasvattajien ja lasten havainnointi ja dokumentointi on ollut myös opetusmateriaalin kehittämismenetelmän osa. Havainnoimalla opetusmateriaalin testaamista ja dokumentoimalla havaintojani ja testaajien palautetta siitä, sain tietoa, kuinka kehitän materiaalia kasvattajien toimintaa ja lasten kehitystä tukevaksi (Hassi ym., 2015, s. 38–40). havainnot kirjasin palautelomakkeeseen (Liite 1.)

Testaamisen jälkeen keräsin lapsilta palautteen oppimateriaaliprototyypistä peukku ylös tai peukku alas -menetelmällä ja keskustelemalla. Näin sain mahdollistettua myös niiden lasten osallistumisen, jotka eivät pystyneet antamaan sanallista palautetta. Tuokion jälkeen lapsilla oli vapaata leikkiä, jolloin keräsin kasvattajilta palautetta oppimateriaalista. Toimintatuokioilla havainnoin ja tarvittaessa ohjasin kasvattajia. Kirjoitin omat havaintoni sekä kasvattajilta ja lapsilta saadun palautteen palautelomakkeeseen.

4.3 Tuotekehitysprosessin kulku ja arviointi

Tuotekehitysprosessi eteni viisivaiheisen kokeilusyklin mukaisesti. Esittelen tuotekehitysprosessin vaiheittain em. syklin mukaisesti. Syklejä on viisi. (Liite 4. Tuotekehitysprosessi)

4.3.1 Ensimmäinen sykli, Turko Mölli, Mörö ja Kölli: uusi kaveri ryhmässä, yksinäisyys

Epävarmuuksien tunnistaminen havaintojen ja palautteen pohjalta vaiheessa keväällä 2022 esitin suunnitelmani oppimateriaalin jatkokehittämisestä. Minua kehoitettiin jatkokehittämään aiempaa oppimateriaaliani työvälineeksi varhaiskasvattajille ja rajaamaan aihe tarkkaan. Sain luvan tehdä tutkimussuunnitelmaa ja aloittaa tuotekehitysprosessin. Kesällä 2022 kehitysprosessin alussa aloitin aineiston keräämisen oppimateriaalia varten, tutkimussuunnitelman laatimisen ja oppimateriaalin työstämisen.

Opetusmateriaalin kehittämiseen liittyviä riskejä arvioin SWOT-analyysin avulla (ks. s. 18). Tuotteen kehittämisessä tuli kiinnittää huomiota analyysissä esiin tulevien vahvuuksien ja mahdollisuuksien asettamisena tavoitteiksi, jotka toteutuvat valmiissa oppimateriaalissa. Tavoiteltaviksi vahvuuksiksi ja mahdollisuuksiksi valikoituivat ensimmäisen syklin aikana oppimateriaalin visuaalisesti selkeä ja helppokäyttöinen kokonaisuus. Materiaalin tulisi toimia apuvälineenä pienryhmätoiminnan toteutuksessa sekä ryhmäytymisen ja lasten sosiaalisten taitojen tukemisessa ja havaintojen siirtämisessä varhaiskasvatuskeskusteluihin ja -suunnitelmiin. Sen tulisi olla apuna kasvattajatiimin työtehtävien jakamisessa ja lisätä lasten ja kasvattajien viihtymistä päiväkodissa.

Kesä- ja Heinäkuussa 2022 perehdyin ryhmän muodostumisen vaiheisiin, yhteisöllisyyteen ja 3–5-vuotiaiden sosiaalisten taitojen kehittymiseen sekä

uuden valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Oppimateriaalin suunnittelussa otin huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin kirjattujen laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden sekä oppimisen alueiden sisällöt Pedagogista suunnittelua varhaiskasvatuksessa kuvataan kokonaisvaltaiseksi hoidon, kasvatuksen ja opetuksen läpäiseväksi kokonaisuudeksi. Sen tavoitteena on lasten oppimisen, hyvinvoinnin ja laaja-alaisen osaamisen edistäminen. Laadukkaan varhaiskasvatuksen oppimateriaalin suunnittelussa oli huomioitava laaja-alaisen oppimisen alueiden lisäksi varhaiskasvatuksen arvot, oppimiskäsitys, oppimisympäristöt, yhteistyö ja työtavat. Oppimateriaalin tuli olla sovellettavissa helposti lasten erilaisiin tuen tarpeisiin, mielenkiinnon kohteisiin ja kasvuympäristöön liittyviin merkityksellisiin asioihin. (Opetushallitus, 2022, s. 13–16 ja s. 23–32.) Selvitin mahdollisuutta käyttää valmiita kuvia oppimateriaalissa, joka olisi vapaasti jaettavissa. Päädyin tekemään opetusmateriaalini kuvituksen, jotta pystyin määrittelemään materiaalin käyttöoikeudet itse. Tarkoitukseni oli antaa valmis opetusmateriaali varhaiskasvattajien käytettäväksi valtakunnallisesti. Aloitin opinnäytetyön suunnitelman kirjoittamisen

Heinäkuussa opinnäytetyön suunnitelman kirjoittamisen ohessa kohderyhmäni tarkentui tehtyäni yhteistyösopimuksen varhaiskasvatuksen opettajan kanssa ja sovittuani varhaiskasvatustyöyksikön johtajan kanssa opinnäytetyön tekemisestä. Aloitin oppimateriaalin rakenteen, palautelomakkeen ja hahmojen suunnittelun sekä tein suostumuslomakkeet kasvattajille ja lasten vanhemmille (Liite 2. Mörkö_____ salaisuus Tiedote ja suostumuslomake kasvattajille ja Liite 3. Mörkö_____ salaisuus Tiedote ja suostumuslomake lasten vanhemmille).

Loin raakaversion taitto-ohjelmalla koko oppimateriaalista. Hahmottelin kuvien ja tekstien paikat. Oppimateriaali oli tässä vaiheessa kaksitoista sivua. Se sisälsi kirjeen vanhemmille ja lapsille, havainnointilomakkeen kasvattajille sekä viisi aukeamaa toimintatuokioita varten. Päätin, että toimintatuokioita on oppimateriaalissa viisi, jokaiselle ryhmänmuodostumisen vaiheelle omansa. Hahmottelin materiaalin teeman vastaamaan ryhmän muodostumisen vaiheita: Ensimmäisellä toimintatuokiolla: teema: uusi kaveri ryhmässä, yksinäisyys, ryhmän muodostumisen vaihe: muotoutumisvaihe. Toisella toimintatuokiolla:

teema: toisen huomioiminen, leikin muuttaminen kaikille sopivaksi, ryhmän muodostumisen vaihe: kuohuntavaihe. Kolmannella toimintatuokiolla: teema: riidan selvittäminen, ryhmän muodostumisen vaihe: sopimisvaihe. Neljännellä toimintatuokiolla: teema: erilaisuus, hyvät käytöstavat, ystävällisyys, vuoron odottaminen, kiitos ja ole hyvä, ryhmän muodostumisen vaihe: tehtävän suorittamisen vaihe. Viidennellä toimintatuokiolla: teema: yhteistyö, avun pyytäminen ja avun antaminen, ryhmän muodostumisen vaihe: lopetusvaihe.

Jokaisessa toimintatuokiossa tuli olla mahdollisimman samanlainen rakenne ja visuaalinen toteutus, jotta se olisi nopeasti omaksuttavissa ja otettavissa käyttöön. Suunnittelin toimintatuokiot niin, että jokaisessa pystyy harjoittelemaan sosiaalisia taitoja monipuolisesti koko ryhmän kesken sekä pienryhmissä. Vuorovaikutus- ja tunnetaitoja sekä asertiivisyyttä harjoiteltiin tehtävänanto ja -ratkaisuosiossa sekä leikeissä.

Tehtäväsivulla tuli olla lista toimintatuokiolle mukaan otettavista materiaaleista. Halusin myös, että jokaisessa toimintatuokiossa näkyy, mitkä valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa olevien laaja-alaisen osaamisen alueet toimintatuokiossa täyttyvät. Tämä helpottaisi opettajan työtä hänen kirjatessaan lasten henkilökohtaisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin, kuinka lasten suunnitelmiin kirjattuihin tavoitteisiin on vastattu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisella toiminnalla.

Aloin työstämään ensimmäisen toimintatuokion sisältöä. Sisällön suunnittelussa otin huomioon teeman (uusi kaveri ryhmässä, yksinäisyys) ja ryhmän muodostumisen vaiheen (muotoutumisvaihe) lisäksi myös opettajan roolin ryhmän muodostumisen vaiheessa (turvallisen oppimisympäristön luominen, päivästrukturi, visuaalinen tuki, säännöt, lasten sensitiivinen kohtaaminen) ja tehtävien tavoitteet (tutustua toisiinsa, saada työvälineitä tutustumiseen, onnistumisen tunne tehtävän ratkaisemisesta ja ohjeiden mukaan toimimisesta). Piirsin kuvankäsittely ohjelmalla ensimmäiset hahmot Turkon ja Köllin.

Elokuussa jatkui lähdeaineiston kokoaminen ja opinnäytetyön suunnitelman työstö ja rajaaminen. Poistin materiaalista laatimani kasvattajille tarkoitetun

lasten sosiaalisten taitojen havainnointilomakkeen ja ryhmän jäsenten vertaissuhteiden havainnointiin tarkoitetun sosiogrammin. Keskityin oppimateriaalin toimintatuokioiden visuaaliseen suunnitteluun. Tein suostumuslomakkeet valmiiksi kasvattajille ja lasten vanhemmille. Vanhemmille ja lapsille tein myös mörköjen lähettämisen kirjeen, jossa esitellään aihe. Suunnitelman esittämisen jälkeen lähetin tutkimusluvan ja liitteet yhteistyötaholle sekä opinnäytetyön suunnitelman ja yhteistyösopimuksen varhaiskasvatusyksikön johtajalle.

Prototyypin ja kokeiluasetelman valmistelu vaiheessa sain tutkimusluvan myönteisen päätöksen 5.7.2022. Sen jälkeen vein suostumuslomakkeet varhaiskasvatusyksikköön. Viimeistelin toimintatuokion ohjeet vuorosanoiksi, joiden mukaan kasvattaja pystyy etenemään tuokiolla. Kasvattajat keräsivät suostumukset opinnäytetyöhön osallistumisesta lasten vanhemmilta ja minä kasvattajilta. Kaikki lapset ja kasvattajat osallistuivat oppimateriaalin kehitysprosessiin.

Kävin yhteistyöryhmässä aamupiirissä esittelemässä itseni ryhmän lapsille. Kerroin tekeväni oppimateriaalia, jossa harjoitellaan yhdessä olemisen taitoja kutistuneista möröistä kertovan tarinan avulla ja he saavat kasvattajien kanssa auttaa minua kertomalla tykkäävätkö vai eivät mörkötehtävistä. Luin mörköjen lähettämisen kirjeen ja katsoimme Mörköpaikan karttoja yhdessä sekä pohdimme, onko mörköjä olemassa. Lapset suhtautuivat myönteisesti aiheeseen. Mietin valmiiksi kysymykset oppimateriaalin jatkokehittämistä varten. Suunnittelin miten ohjaan oppimateriaalin ensimmäisen toimintatuokion kasvattajille.

	Laps t	Kasvattaja t	Peu kku ylös : Teht ävä osu us	Peu kku alas : Teht ävä osu us	Peu kku ylös : Leik it	Peu kku alas : Leik it	Sanalliset kommentit
1. Tiimipalaveripalaut e 7.9.2022	-	3	-	-	-	-	-Toiveena matemaattisiin, kielellisiin ja ajattelun ja oppimisen taitoihin liittyvät tehtävät ja sisältö -teen tehtäviä, joita voi toteuttaa viikon aikana. Samalla tehtävät toimivat sisältöjen muistamisen tukena (enemmän/vähemmän, sarjoittelu, sadutus, piirtäminen, värittäminen), -Hahmot ihania, motivoi varmasti lapsia, ottaisiin käyttöön.

							. Hahmot ja kartat ja kirjeet on tarkoitus laittaa esille ryhmän seinälle, jotta niillä voi leikkiä-oppia leikin kautta -Materiaalin valmisteluun ei ole tiimillä aikaa(vasut)-minä teen
1.Prototyypin testaustuokio 8.9.2022 TURKO MÖLLI, MÖRÖ JA KÖLLI: UUSI KAVERI RYHMÄSSÄ, YKSINÄISYYS	20	3	13	7	20	0	-roolit toimivat/tukee kasvattajien tehtävien jakoa -kuvatuki hyvä, mutta tarvitaan lisää-havainnollisempia kuvia-sarjakuva? - toiminnallisuutta lisää/eriyttäminen pienryhmien tehtävissä-korjaa ensimmäiselle kerralle pienryhmiin lisätehtäviin - sisältö selkeä, looginen ja taitto selkeä -kalastaja- ja pyöräilijämöröt

Kuva 3.Kooste tiimipalaverissa ja prototyypin testauksesta tulleesta palautteesta.

Reflektointi vaiheessa 7.9.2022 osallistuin yhteistyöryhmäni tiimipalaveriin, jossa oli läsnä kaksi opettajaa ja hoitaja. Esittelin oppimateriaaliprototyypin raakaversiosta tietokoneelta sekä ohjasin ensimmäisen toimintatuokion. Ensimmäinen palaute kasvattajilta oli myönteistä. Oppimateriaaliprototyypin visuaalinen ilme oli selkeä ja sisältö helposti omaksuttavissa. Hahmot koettiin kiinnostaviksi sekä kasvattajia ja lapsia motivoiviksi. Kasvattajat toivoivat, että oppimateriaalissa otettaisiin huomioon kielelliset, matemaattiset ja havainnointiin liittyvät taidot. Matemaattisten- ja hahmotustehtävien sisällöksi toivottiin sarjoittelua, käsitteiden enemmän/vähemmän käsittelyä ja värityskuvia. Kielellisten, ajattelun ja hahmottamisen taitojen tehtäviksi valikoitui oman tarinan tekeminen tai sadutus.

Jatkoin oppimateriaaliprototyypin ensimmäisen osan viimeistelyä. Palautteen pohjalta pystyin aloittamaan tarkemman suunnittelun oppimateriaalin muille toimintatuokioille ja niihin liittyviin materiaaleihin ja hahmoihin. Kokonaisuus alkoi hahmottua tarkemmin. Varhaiskasvatustyöyksikössä käynnissä olevien varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluiden ja niiden kirjaamisen vuoksi kasvattajilla ei ollut aikaa materiaalien valmisteluun. Päädyimme siihen, että minä valmistan oppimateriaalit retkille. Samalla saan tietoa materiaalin toimivuudesta ja voin hyödyntää sitä kehitysprosessissa.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman viimeistely vaiheessa jatkoin oppimateriaaliprototyypin työstämistä. Tiimipalaverin palautteen pohjalta piirsin väritä numeroiden mukaan värityskuvatehtävän ja labyrintin, joiden avulla voi

harjoitella hahmottamista, lukujen 1–5 tunnistamista ja käden ja silmä yhteistyötä. Kasvattajat voivat käyttää näitä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen havainnointiin. Valmistelin ensimmäisen, Turko Mölli, Mörö ja Kölli: uusi kaveri ryhmässä, yksinäisyys -toimintatuokion materiaalit seuraavan päivän toimintatuokiolle. Tulostin, laminoin ja leikkasin möröt ja mörkökirjeet sekä kuvatuon tunteiden tunnistamista varten ja pakkasin tarvikkeet retkireppuun varhaiskasvatusyksikössä.

Oppimateriaaliprototyypin toimintatuokion testaus ja siinä syntyvän tiedon keräämisen vaihe toteutui 8.9.2022. Oppimateriaalin toimintatuokio jakautui kahteen osaan: kaikille yhteiseen tehtävänantoon ja pulman ratkaisuun sekä pienryhmäosioon, jossa opeteltiin sosiaalisia taitoja vaativa leikki. Ensimmäiseen osaan osallistuivat kaikki piirissä. Siinä orientoituttiin retkipaikkaan ja heräteltiin mielikuvitusta miettimällä, millaisia möröt olivat kauan sitten. Ensimmäisellä kerralla lapset pohtivat pyöräilijä -mörköjä ja kalastajamörköjä asuneen paikalla. Sen jälkeen luettiin Turko mörön kirje, jossa hän pyysi lapsilta apua. Opettaja esitti lapsille materiaalin mukaan kysymyksiä, joiden avulla tunnistettiin ja nimettiin Turko mörön tunteita. Tämän jälkeen lapset osallistuivat pulman ratkaisemiseen ja ehdottivat ratkaisuja Turkon pulmaan. Tilanteessa harjoiteltiin myös oman vuoron odottamista ja toisen huomioimista. Tämän jälkeen opettaja jakoi lapset pienryhmiin. Lapset miettivät niissä kolme hyvää leikkiä, joita Turko voisi ehdottaa uusille kavereille. Kun ryhmät olivat valmiita, opettaja kysyi ja kehui hyvistä vastauksista lapsia. Tämän jälkeen opettaja luki toisen mörkökirjeen, jossa Turko kertoi lasten avun auttaneen ja kiitti heitä. Hoitaja jakoi lapsille tarrat ja keräsin lapsilta palautteen oppimateriaalista peukku ylös tai peukku alas -menetelmällä ja keskustelemalla. Näin sain mahdollistettua myös niiden lasten osallistumisen, jotka eivät pystyneet antamaan sanallista palautetta. Tuokion jälkeen lapset leikkivät banaanihippaa, jolloin keräsin kasvattajilta palautetta oppimateriaaliprototyypistä. Kirjoitin omat havaintoni sekä kasvattajilta ja lapsilta saadun palautteen palautelomakkeeseen.

Oppimateriaalin testauksessa havaitsin, että moni lapsi olisi hyötynyt tehtävän selkeyttämisestä kuvin tai viittomin, jotta he olisivat sisäistäneet sisällön paremmin. Materiaalini toimi näin ollen havainnoinnin välineenä. Sen avulla

opettajat pystyvät jatkossa eriyttämään toimintaa enemmän ja huomioimaan kuvien ja viittomien käytön ryhmässä.

Lasten palautteessa Tehtävän anto-osiosta piti 13 lasta ja 7 ei pitänyt. Leikeistä pitivät kaikki lapset. Tehtävän anto tuntui liian pitkältä osan mielestä. Lapset toivoivat lisää leikkejä. Myös kasvattajat toivoivat lisää toiminnallisuutta materiaaliin.

4.3.2 Toinen sykli Voima Mörrinen ja Pippa Lerkko: toisen huomioiminen, leikin muuttaminen kaikille sopivaksi

Epävarmuuksien tunnistaminen havaintojen ja palautteen pohjalta vaiheessa suunnittelin oppimateriaalia kokonaisuutena ja osina. Siirsin sarjakuvamuotoisen kuvatuon suunnittelun ja toteutuksen seuraavaan toimintatuokioon. Keskityin toisen toimintatuokion suunnittelussa ja toteutuksessa toiminnallisiin leikkeihin ja toimintatuokioiden jälkeen toteutettaviin tehtäviin. Kasvattajatiimin palautteen pohjalta pyrin muuttamaan toisen toimintatuokion tehtäväosuuden toiminnallisemmaksi ja sellaiseksi, että siinä haastavuudeltaan eri tasoisia leikkejä. Otin huomioon kasvattajien toiveet kielellisistä, matemaattisista ja havainnointiin liittyvien taitojen tehtävistä. Suunnittelin aikataulun niin, että ehdin piirtää hahmot, tehtävät ja leikit, etsiä ja valikoida sopivat leikit, sekä perehtyä teoreettiseen lähdeaineistoon viikon aikana. Toisen toimintatuokion teemana oli toisen huomioiminen ja leikin muuttaminen kaikille sopivaksi, Ryhmän muodostumisen vaihe oli kuohuntavaihe, jossa opettajan rooliin kuului ratkaista ristiriitoja, tukea ja kannustaa jokaista lasta tasapuolisesti. Pyrin ottamaan suunnittelussa huomioon nämä seikat.

Leikeiksi valikoin Peili-, Myrkkysieni- ja Kim-leikit. Peilissä ja Myrkkysienessä mahdollistui liikkuminen. Kim-leikki oli säännöiltään helposti opittavissa. Jokaisessa leikissä pystyi harjoittelemaan sosiaalisia taitoja monipuolisesti.

Piirsin Voima Mörrisen ja Pippa Lerkon hahmot, kirjeet ja kirjoitin mörkökirjeet. Pippa muodostui vauhdikkaaksi hahmoksi, joka harjoittelee itsesäätelytaitoja ja

voima voimankäyttöön. Sisällössä käsittelin, mitä keinoja on sosiaalisilta taidoiltaan erilaisilla lapsilla leikkiä yhdessä. Asetin tehtävien tavoitteeksi mielipiteen esittämisen ja kaverin kuuntelemisen, keskustelun ja yhteisten leikkien sopimisen. Olin yhteydessä yhteistyöryhmään ja kysyin heidän mielipidettensä Voima Mörrisen ja Pippa Lerkon hahmoista, leikeistä ja tehtävien tavoitteista. Opettaja hyväksyi visuaaliset ja sisällölliset ratkaisut ja kehotti jatkamaan työstämistä.

Tein tekstien ja kuvien taiton. Tein palautteen mukaan matemaattiset- ja hahmotustehtävät sarjoittelusta sekä käsitteiden enemmän/vähemmän harjoittelutehtävän Tein valmiiksi seuraavaan toimintatuokioon kielellisten, ajattelun ja hahmottamisen taitojen tehtäviksi värityskuvan Pippan ja Voiman hyvistä ominaisuuksista ja oman kuvan piirtämis- ja sadutus-tehtävän aiheesta: ”Minä olen hyvä...”. Ajattelin, että kasvattajat pystyvät valmistautumaan seuraavaan toimintatuokioon liittyvän kielellisen ajattelun teemaan valmiin materiaalin avulla.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman valmistelu vaiheessa viimeistelin oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion varhaiskasvatusyksikössä. Tulostin, laminoin, leikkasin valmiiksi materiaalit. Mietin valmiiksi kysymykset oppimateriaalin jatkokehittämistä varten. Suunnittelin miten ohjaan oppimateriaalin toisen toimintatuokion kasvattajille.

Tiimipalaveripal aute 14.9.2022	-	2	-	-	-	-	-Inklusion toteutuminen. Materiaalin sisältöön erilaisuuden hyväksyminen lisättävä. Esim. hahmoille pöytäteatteri? -pikkukakkosen luontokuvat käyttöön, mikäli, aika ei riitä tekemiseen. -Hahmoja ei ole laitettu esille ryhmätilaan -Tehtäviä on tehty
2. Prototyypin testaustuokio 15.9.2022 VOIMA MÖRRINEN JA PIPPA LERKKO: TOISEN HUOMIOIMINEN, LEIKIN MUUTTAMINEN KAIKILLE SOPIVAKSI	18	3	9	9	18	0	-Roolit toimivat/materiaali tukee tehtävien jakoa edelleen - <u>Keskusteluosuus</u> selkeämmäksi, -yksinkertaista kirjeet -Peukkuja ylös ja alas -voi johtua myös ryhmän muodostumisen vaiheen siirtymästä -Leikkejä ja toiminnallisuutta enemmän

Kuva 4. Kooste tiimipalaverissa ja prototyypin testauksesta tulleesta palautteesta.

Reflektointi. vaiheessa 14.9. 2022 osallistuin tiimipalaveriin, jossa oli läsnä opettaja ja hoitaja. Esittelin ja ohjasin oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion, keskustelimme aiheesta ja kirjasin palautteen palautelomakkeeseen.

Kasvattajien mukaan oppimateriaaliprototyypin rakenne tuki kasvattajien selkeää tehtävien jakamista toimintatuokiolla ja pienryhmätoiminta mahdollistui myös retken aikana sen avulla. He pystyivät suunnittelemaan palaverissa esittelyn pohjalta seuraavan päivän toimintatuokion leikkien jaon pienryhmille, ja kuka on ohjaajana missäkin ryhmässä. Kasvattajat kertoivat, että lasten kanssa oli tehty labyrintti ja väritystehtävää ja lapset olivat pitäneet niistä. He mainitsivat, ettei hahmoja ollut ehditty laittaa vielä esille ryhmätilaan. Kasvattajat toivoivat, että oppimateriaalissa käsiteltäisiin erilaisuuden hyväksymistä ja että lasten osallistuminen toimintaan mahdollistuisi esimerkiksi pöytäteatterin avulla.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman viimeistely vaiheessa työstin tiimipalaverin palautteista saadun tiedon pohjalta oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion materiaalit valmiiksi testausta varten. Ripustin hahmot esille ryhmätilan seinälle ja laitoin toisen toimintatuokion materiaalit retkireppuun.

5. Oppimateriaaliprototyypin toimintatuokion testaus ja siinä syntyvän tiedon kerääminen 15.9.2022. Opettaja ohjasi lapset retkipaikalla piiriin ja aloitti toiminnan kuten aiemmin. Toinen opettaja ja hoitaja auttoivat lapsia keskittymään toimintaan ja ymmärtämään kuvakommunikaatiokorttien avulla mitä toiminnassa tapahtuu. Ensimmäisessä osuudessa mörkökirjeessä koko ryhmä sai Pippa Lerkolta pulman ratkaistavaksi. Opettajan kysymysten avulla he miettivät miltä Pippasta ja Voimasta tuntui ja nimesivät tunteet sekä miettivät mitä leikkejä ne voisivat leikkiä toisten mörköjen kanssa.

Pienryhmäosiossa lapset opettivat möreille leikit, joita voi ehdottaa yhteisiksi leikeiksi riehuntaleikkien sijaan. Leikkien jälkeen opettaja toimi oppimateriaalin ohjeiden mukaan, luki toisen mörkökirjeen ja lapset saivat tarrat. Keräsin lapsilta palautteen kuten edellä (s.25).

Lasten leikkiessä keräsin kasvattajilta palautetta oppimateriaaliprototyypistä. Kirjoitin omat havaintoni sekä kasvattajilta ja lapsilta saadun palautteen palautelomakkeeseen. Opettaja mietti, onko ensimmäinen mörkökirje tai ohjeet liian haastavia lapsille. Kasvattajat toivoivat leikkejä ja toiminnallisuutta jatkossa materiaaliin, vaikka kokivat myös tehtäväosuudet tärkeiksi. Niiden avulla lapset oppivat toiminnassa keskittymistä, toisen kuuntelemista ja oman vuoron odottamista, mielipiteidensä esittämistä ja keskustelua sekä ongelmanratkaisua.

Lasten palautteessa Tehtävänanto- osiosta piti 9 lasta ja 9 ei pitänyt. Leikeistä pitivät kaikki lapset. Tehtävän anto tuntui liian pitkältä osan mielestä. Lapset toivoivat lisää leikkejä

4.3.3 Kolmas sykli, Pörrinkäinen ja Mörrinkäinen, riidan selvittäminen

Epävarmuuksien tunnistaminen havaintojen ja palautteen pohjalta vaiheessa korjasin edellisestä toimintatuokiosta lapsille suunnatut kysymykset selkeämmäksi. Piirsin sienivärityskuvat edelliseen toimintatuokioon, jotta lapset pystyisivät itse värittämään ja tekemään Myrkkysieni-pelin. Sienikuvat toimivat myös rekvisiittana lasten leikkiessä mörkönukeilla. Pysin tekemään materiaalia, jota lapset voivat ottaa leikkeihinsä mukaan ja vastaamaan tällä tavalla heidän palautteeseensa. Tähän mennessä palautteesta oli tullut ilmi, että ryhmän kaikki lapset pitävät leikeistä.

Kolmannessa toimintatuokiossa toistui edellisen rakenne. Sen sisällöissä kerrattiin lapsille tuttuja asioita, ryhmän muodostumisen sopimisvaiheeseen kuuluvia, yhteisiin sääntöihin ja sopimukseen sitoutumista sekä miten ristiriitatilanteessa toimitaan. Riitatilanteen tueksi piirsin sarjakuvan, jossa käydään vaiheittain läpi, kuinka riita selvitetään. Piirsin riiteleviksi möröiksi Pörrinkäisen ja Mörrinkäisen. Pörrinkäisen hahmo pohjautuu ensimmäisen toimintatuokion lapsen pohdintoihin kalastajamöröstä. Kirjoitin ensimmäiseen mörkökirjeeseen pulmaksi lelun ottamisen toisen kädestä. Leikeiksi valitsin perinteisiä sääntöleikkejä, Lentävä lapanen, Kili kili pukki ja Talonpoika. Niissä pystyy harjoittelemaan vuorottelua ja sääntöihin sitoutumista ryhmässä sekä

oikeudenmukaisuutta ja oman puolensa pitämistä. Leikeissä oli myös lorut, jotka tukevat lasten kielellistä kehitystä.

Prototyypin ja kokeiluasetelman valmistelu vaiheessa viimeistelin oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion varhaiskasvatyüksikössä. Tulostin, laminoin, leikkasin valmiiksi materiaalit. Mietin valmiiksi kysymykset oppimateriaalin jatkokehittämistä varten. Suunnittelin miten ohjaan oppimateriaalin kolmannen toimintatuokion kasvattajille.

1. Tiimipalaverip alalite 21.9.2022		2	-	-	-	-	-Lapset kyselevät hahmoista, kertovat niistä tarinoita. Lapset puhuneet käsitellyistä asioista ja möröistä kotona. -Sarjakuva selkeä mustavalkoisena -myös värityskuvana toimii. -Tehtäviä on tehty
1. Prototyypin testaustuokio 22.9.2022 TOIMINTATUOKIO: PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN: RIIDAN SELVITTÄMINEN	16	3	7	9	16	0	-Tehtävänanto-osuus liian pitkä, vaikka pulman ratkaiseminen on kivaa. (sarjakuvassa on aika paljon asiaa läpikäytäväksi). -Leikit hyvät kehitystasoltaan erilaisille osallistujille. Toimivat hyvin pienryhmissä. Hyvä että olivat toiminnallisia.

Kuva 5. Kooste tiimipalaverissa ja prototyypin testauksesta tulleesta palautteesta.

Reflektointi vaiheessa 21.9.2022 osallistuin tiimipalaveriin, jossa oli opettaja ja hoitaja. Esittelin oppimateriaalin prototyypin kolmannen toimintatuokion sekä ohjasin sen. Kasvattajilta saamani palautteessa tuli esiin, että lapset kyselivät seinälle aseteltujen hahmojen nimiä ja kertoivat niiden pulmista. Myös lasten vanhemmat olivat kertoneet lasten puhuneen käsitellyistä asioista ja möröistä kotona. Lasten kiinnostus oppimateriaaliin, pohdinta ja keskustelu osoittivat, että materiaali on motivoiva. Kasvattajien mukaan tehtävät ja esillä olevat hahmot tukevat oppimateriaalin sisältöjen muistamista toimintakertojen välissä. Kolmas toimintatuokio ei herättänyt kysymyksiä kasvattajissa. Sarjakuva oli kasvattajien mielestä selkeä mustavalkoisena, jolloin sitä voi käyttää myös värityskuvana.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman viimeistely vaiheessa valmistin tiimipalaverin palautteista saadun tiedon pohjalta oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion materiaalit testausta varten valmiiksi. Vein valmiit materiaalit retkireppuun.

Oppimateriaaliprototyypin toimintatuokion kokeilu ja siinä syntyvän tiedon keräämisen vaiheessa 22.9.2022 opettaja ohjasi lapset retkipaikalla piiriin ja aloitti toiminnan kuten aiemmin. Toinen opettaja ja hoitaja auttoivat lapsia keskittymään toimintaan ja ymmärtämään kuvakommunikaatiokorttien avulla mitä toiminnassa tapahtuu. Ensimmäisessä osuudessa mörkökirjeessä koko ryhmä sai Pörrinkäiseltä pulman ratkaistavaksi, riita lelusta. Opettajan kysymysten avulla he pohtivat, miltä Pörrinkäisestä ja Mörrinkäisestä tuntui ja nimesivät tunteet sekä miettivät miten tilanteessa tulisi toimia.

Pienryhmäosiossa lapset opettivat möröille leikit, joissa voi harjoitella vuorottelua. Leikkien jälkeen opettaja toimi oppimateriaaliprototyypin ohjeiden mukaan, luki toisen mörkökirjeen ja esitteli Pörrinkäisen piirtämän ohjeen riidan selvittämiseen(sarjakuva). Lopuksi lapset saivat tarrat ja keräsin lapsilta ja kasvattajilta palautteen kuten edellä (s.25). Kirjoitin omat havaintoni sekä kasvattajilta ja lapsilta saadun palautteen palautelomakkeeseen.

Kasvattajien mukaan toiminnalliset leikit olivat hyviä kehitystasoltaan erilaisille osallistujille ja ne toimivat hyvin pienryhmissä. Kasvattajalle mahdollistui tukea lasten sosiaalisia taitoja ja kannustaa uuden oppimiseen ja osallistumiseen, kuten ryhmän muodostumisen sopimusvaiheeseen kuului.

Lasten palautteessa Tehtävänanto- osiosta piti 7 lasta ja 9 ei pitänyt. Leikeistä pitivät jälleen kaikki lapset. Tehtävän anto tuntui liian pitkältä osan mielestä, vaikka pulman ratkaiseminen oli kivaa. Yksi lapsi mainitsi, että sarjakuvassa on aika paljon asiaa läpikäytäväksi.

4.3.4 Neljäs sykli Lillibeth Pönthiittinen ja Viola von Willindorf, erilaisuus, hyvät käytöstavat

Epävarmuuksien tunnistaminen havaintojen ja palautteen pohjalta vaiheessa työstin oppimateriaalin neljättä toimintatuokiota. Aiempien palautteiden pohjalta neljännen toimintatuokion teemana oli erilaisuus sekä hyvät käytöstavat, joihin kuuluu ystävällisyys, vuoron odottaminen ja sanat kiitos, anteeksi ja ole hyvä.

Tehtävien tavoitteina oli toisen huomioiminen, miten ja mitä voi leikkiä, jos ei ole yhteistä kieltä.

Suunnittelin toimintatuokion niin, että kasvattajien ja lasten oli helppoa keskittyä aiheeseen ja kokea osaavansa toimia oikein tutun ja ennakoitavan rakenteen avulla. Tämä sopi myös ryhmän muodostumisen hyvin toimivan ryhmän vaiheeseen, jossa ryhmän on helppo toimia yhdessä, sääntöjen mukaan ja itsenäisesti. Toimintatuokion rakenne oli samanlainen kuin kahdessa edellisessä, ensimmäisenä paikkaan orientoituminen opettajajohtoisesti, toisena tehtävä mörkökirjeessä, kolmantena tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen, neljäntenä lasten ratkaisujen kuuleminen, viidentenä opettajan antama leikkitehtävä pienryhmille, kuudentena jakautuminen pienryhmiin ja leikkiminen, seitsemäntenä toinen mörkökirje ja liitteet sekä seitsemäntenä kiitokset ja palkinto. Piirsin kielellisten taitojen tehtävää varten Oma mörkötarina sadutustehtävän ja pöytäteatterin, jotta jokaisen lapsen osallistuminen tarinan tekemiseen mahdollistuisi leikin kautta (Liite 6, s.43 ja 44–49).

Viola von Willendorf hahmo pohjautui kasvattajien toiveeseen moninaisuuden ja erilaisuuden hyväksymisestä. Se on kummitus, joka on herkkä rikkoutumaan ja, jonka puhetta ei kuule muut kuin Lillibeth Pönthiittinen. Tein Lillibeth hahmon edustamaan assertiivisyyttä. Se on oikeudenmukainen ja pitää Violan puolta. Hahmojen, ensimmäisen mörkökirjeen ja kasvattajan kysymysten avulla lapset harjoittelivat tunnetaitoja, empatiaa, tunteiden tunnistamista ja nimeämistä. Mörkökirjeessä käsiteltiin Violan poissulkemista ryhmästä, koska hänen äänensä ei kuulu ja hän on herkkä vahingoittumaan fyysisesti. Kasvattajan kysymysten avulla lapset pystyivät ratkaisemaan, miten voi keskustella ja mitä leikkejä voi leikkiä ilman sanoja, sekä miten voi huomioida Violan, ettei hän loukkaannu. Toisen mörkökirjeen liitteeksi piirsin valokuvat möröistä, jotka käyttävät kauniita sanoja. Nämä kuvat oli tarkoitus laittaa ryhmähuoneen seinälle muistuttamaan kuinka toisia voi huomioida.

Pienryhmäosiossa korostui vuorovaikutustaitojen, kommunikoinnin ja ongelmanratkaisutaitojen harjoittelu. Lapset saivat valita oppimateriaalista tutun tai oman uuden leikin. Yhteisestä leikistä sopiessa ja leikkiessä he ottivat

käyttöönä oppimiaan sosiaalisia taitoja. Opettajan roolina tässä vaiheessa oli havainnoida ohjata pienryhmää ja ylläpitää sosiaalisia suhteita ja leikkiä.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman valmistelu vaiheessa viimeistelin oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion varhaiskasvatustyksikössä. Tulostin, laminoin, leikkasin valmiiksi materiaalit sekä laitoin toimintatuokion materiaalit retkireppuun. Mietin valmiiksi kysymykset oppimateriaalin jatkokehittämistä varten. Suunnittelin miten ohjaan oppimateriaalin neljännen toimintatuokion kasvattajille.

2. Tiimipalaveripalaute 28.9.2022		3	-	-	-	-	-	- Edellisen kerran leikit hyviä ja toimivat siirtymätilanteissa (otettu käyttöön), myös pienimmät pääsevät tutustumaan sääntöleikkeihin -Lorut hyviä kielellisen kehityksen tueksi
Prototyypin 2. testaustuokio 29.9.2022 LILLIBETH PÖNTHIITTINEN JA VIOLA WILLINDORF: ERILAISUUS, HYVÄT KÄYTÖSTAVAT, YSTÄVÄLLISYYS, VUORON ODOTTAMINEN, KIITOS JA OLE HYVÄ	19	4	10	9	19	0		-Oli kiva ratkaista tehtävä -Oli kiva, kun saatiin valita leikki. -Lasten mielipiteiden huomioiminen hyvä ja hyödyttää koko ryhmää pääsemään mukaan leikkeihin. Lapset tietävät mikä on hyvä leikki.

Kuva 6. Kooste tiimipalaverissa ja prototyypin testauksesta tulleesta palautteesta.

Reflektointi vaiheessa 28.9.2022. osallistuin tiimipalaveriin, jossa oli opettaja ja kaksi hoitajaa. Esittelin oppimateriaaliprototyypin sekä ohjasin neljännen toimintatuokion. Palautteesta ilmeni, että edellisen kerran leikit olivat käytössä siirtymätilanteissa. Leikeissä myös ryhmän nuorimmat pääsevät tutustumaan sääntöleikkeihin ja lorujen koettiin tukevan lasten kielellistä kehitystä. Kasvattajat jakoivat tehtävät seuraavalle toimintatuokiolle.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman viimeistely vaiheessa valmistin tiimipalaverin palautteista saadun tiedon pohjalta oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion materiaalit testausta varten valmiiksi.

Oppimateriaaliprototyypin toimintatuokion kokeilu ja siinä syntyvän tiedon keräämisen vaihe toteutui 29.9.2022. Toimintatuokion rakenne toistui samanlaisena kuin kahdella edellisellä kerralla. Opettaja ohjasi lapset retkipaikalla piiriin ja aloitti toiminnan kuten aiemmin. Kaksi hoitajaa ja avustaja

auttoivat lapsia keskittymään toimintaan ja ymmärtämään kuvakommunikaatiokorttien avulla mitä toiminnassa tapahtuu. Ensimmäisessä osuudessa mörkökirjeessä koko ryhmä sai Lillibeth Pönthiittiseltä pulman ratkaistavaksi, kukaan ei leiki tai puhu Viola von Willindorfin kanssa. Opettajan kysymysten avulla he pohtivat, miltä Violasta tuntui ja nimesivät tunteet sekä miettivät miten tilanteessa tulisi toimia.

Pienryhmäosiossa lapset valitsivat yhdessä edellisillä toimintatuokioilla opetellun leikin tai oman, uuden leikin ja opettivat sen möröille. Leikeiksi valikoitui Peili, Kilikili pukki ja Talonpoika. Leikkien jälkeen opettaja toimi oppimateriaaliprototyypin ohjeiden mukaan, luki toisen mörkökirjeen ja esitteli Lillibethin ja Violan lapsille muistoksi antamat valokuvat (Liite 6, s.39–41). Lopuksi lapset saivat tarrat ja keräsin lapsilta ja kasvattajilta palautteen kuten edellä (s.25). Kirjoitin omat havaintoni sekä kasvattajilta ja lapsilta saadun palautteen palautelomakkeeseen.

Kasvattajien mielestä lasten mielipiteiden ja osaamisen huomioiminen näkyi oppimateriaalin suunnittelussa. Mahdollisuus valita leikki pienryhmän kesken hyödytti koko ryhmää pääsemään mukaan leikkeihin. Kasvattajien näkemys oli, että lapset itse tietävät mikä on hyvä leikki. Motivoivassa leikissä mahdollistui myös tehtävän sosiaalisten taitojen harjoittelu ja tavoitteiden saavuttaminen.

Lasten palautteessa Tehtävänanto- osiosta piti 10 lasta ja 9 ei pitänyt. Leikeistä pitivät kaikki lapset. Tehtävän anto tuntui yhä liian pitkältä osan mielestä. Pulmanratkaiseminen ja leikin valitseminen oli mielekästä. Kaikki lapset pitivät leikeistä. Tehtäväosuus sai ensimmäistä kertaa enemmän peukku ylös-palautetta. Tämä saattoi johtua tutuksi tulleesta toimintatuokion rakenteesta, kiinnostavasta pulmasta tai mahdollisuudesta valita leikki.

4.3.5. Viides sykli, Kölli ja kaikki mörököllit, yhteistyö, avun pyytäminen ja avun antaminen

Epävarmuuksien tunnistaminen havaintojen ja palautteen pohjalta vaiheessa huomioin aiemmillä toimintatuokioilla tehtävänanto -osiota kohtaan annetun palautteen lyhentämällä tehtäväosion kestoja. Olin piirtänyt kaikki hahmot valmiiksi tehdessäni oppimateriaaliprototyypin ja toimintatuokion. Taitoin valmiit hahmot kuvasuunnistusta varten. Tein suunnistuskortin ja mörködiplomin sekä mörkökirjeet valmiiksi.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman valmistelu vaiheessa viimeistelin oppimateriaaliprototyypin viidennen toimintatuokion varhaiskasvatyüksikössä. Tulostin, laminoin, leikkasin valmiiksi materiaalit sekä laitoin toimintatuokion materiaalit retkireppuun. Mietin valmiiksi kysymykset oppimateriaalin jatkokehittämistä varten. Suunnittelin miten ohjaan oppimateriaalin viidennen toimintatuokion kasvattajille.

3. Tiimipalaveripalaute 5.10.2022		3	-	-	-	-	-Pöytäteatteria ei ole ehditty ottaa käyttöön ryhmässä. Hahmot lasten leikeissä mukana kuitenkin. -Edellisellä kerralla hyvä leikkien toisto. Jää lasten mieleen ja muistavat käyttää muulloinkin. -Lyhyempi tehtävänanto-osuus hyvä viimeisellä toimintatuokiolla. Jäi enemmän aikaa kuvien etsimiseen ja jutteluun lasten kanssa.
Prototyypin 3. testaustuokio 6.10.2022 KÖLLI JA KAIKKI MÖRÖKÖLLIT: YHTEISTYÖ, AVUN PYYTÄMINEN JA AVUN ANTAMINEN	19	4	11	7	18	0	-Lyhyempi tehtävänanto-osuus hyvä viimeisellä toimintatuokiolla. Jäi enemmän aikaa kuvien etsimiseen ja jutteluun lasten kanssa. -Tällaisia(oppimateriaaleja) tarvitaan päiväkodeissa. Kaikki on selkeästi luettavissa ja otettavissa mukaan.

Kuva 7.Kooste tiimipalaverissa ja prototyypin testauksesta tulleesta palautteesta.

Reflektointi vaiheen 5.10.2022 aikana osallistuin tiimipalaveriin, jossa oli läsnä kaksi opettajaa ja hoitaja. Esittelin oppimateriaaliprototyypin sekä ohjasin viidennen toimintatuokion. Palautteesta ilmeni, ettei pöytäteatteria ollut otettu vielä käyttöön. Leikit oli koettu toimiviksi varhaiskasvatuksen arjessa. Lapset muistivat leikkejä ja toistivat niitä. Kasvattajat toivoivat viimeiselle toimintatuokiolle lyhyempää tehtävänannon osuutta.

Oppimateriaaliprototyypin ja kokeiluasetelman viimeistely vaiheessa 5.10.2022, valmistin tiimipalaverin palautteista saadun tiedon pohjalta oppimateriaaliprototyypin viidennen toimintatuokion materiaalit testausta varten

valmiiksi. Vein valmiit materiaalit retkireppuun. Aamulla 6.10.2022 asettelin kuvasuunnistusta varten kuvat retkipaikalle.

Oppimateriaaliprototyypin toimintatuokion kokeilu ja siinä syntyvän tiedon keräämisen vaiheessa 6.10.2022 päädyin äkillisen henkilöstön muutoksen vuoksi toimintatuokion ohjaajaksi. Ohjasin lapset retkipaikalla piiriin ja aloitin toiminnan kuten aiemmin. kaksi sijaista ja hoitaja auttoivat lapsia keskittymään toimintaan ja ymmärtämään kuvakommunikaatiokorttien avulla mitä toiminnassa tapahtuu. Ensimmäisessä osuudessa mörkökirjeessä koko ryhmä sai Kölliltä pulman ratkaistavaksi. Opettajan kysymysten avulla he miettivät miltä Köllistä tuntui ja nimesivät tunteet. Tehtävän ratkaisu oli lähteä etsimään piiloutuneita mörköjä. Jaoin lapset pienryhmiin ja pienryhmille suunnistuskortit. Neuvoin suunnistuksen ohjeen mukaisesti kasvattajille ja lapsille.

Pienryhmäosiossa lapset alkoivat yhdessä etsiä mörkökuvia. Kasvattajat auttoivat lapsia merkitsemään löydetyt kuvat suunnistuskorttiin ja keskustelivat möröistä. Kasvattajat ohjasivat lapsia auttamaan toisiaan kaikkien mörköjen löytämisessä ja ottivat lopuksi vastaan suunnistuskortit. Luin toisen mörkökirjeen ja lapset saivat tarrat. Keräsin lapsilta palautteen kuten edellä (s.25).

Kasvattajien mielestä lyhyempi tehtävänanto-osuus hyvä viimeisellä toimintatuokiolla. Jäi enemmän aikaa kuvien etsimiseen ja jutteluun lasten kanssa, jolloin toimintatuokion teema ja tavoitteet täyttyivät. Kasvattajat ehtivät ohjata lapsia yhteistyöhön, kannustaa pyytämään ja antamaan apua toisilleen. Keskustellessa möröistä lapset muistelivat menneitä toimintatuokioita ja kertoivat sijaisille, mitä he ovat tehneet. Sijaisten palaute oli, että tällaisia oppimateriaaleja, jossa kaikki on selkeästi luettavissa ja otettavissa mukaan tarvitaan päiväkodeissa. Viimeisen kerran jälkeen jaoin lapsille mörködiplomit osallistumisesta ja järjestin äänestyksen heidän lempihahmoistaan. Eniten ääniä sai Lillibeth Pönthiittinen ja vähiten Mörö.

Lasten palautteessa Tehtävänanto- osiosta piti 11 lasta ja 7 ei pitänyt. Leikeistä pitivät kaikki lapset. Pulmanratkaisemisesta ja kuvasuunnistamisesta pidettiin. Kaikki lapset pitivät leikeistä. Tutuksi tullut toimintatuokion rakenne, kestoltaan

lyhyempi tehtävänanto on saattanut vaikuttaa lasten myönteiseen palautteeseen tehtäväosuudesta viimeisellä toimintatuokiolla.

1. tiimipalaverip alaute 12.10.2022		3	-	-	-	-	-Hyvä yhteistyöprojekti -Hyödytti ryhmän lapsia sos.tait ja ryhmäytymisen tukemisella ja mielikuvituksen herättäjänä. -Selkeytti kasvattajien rooleja toimintatuokiolla ryhmän kehittymisen vaiheita ei vielä voi arvioida, koska ryhmä on alussa. Voi ottaa myöhemmin materiaalin käyttöön, kun havaitsee. Kasvattajille tärkeää olla tietoinen kehitysvaiheista tiimissä ja lapsiryhmässä. Edistää lasten ja kasvattajien keskinäistä vuorovaikutusta-vastavuoroisuus.
---	--	---	---	---	---	---	--

Kuva 8. Kooste tiimipalaverissa tulleesta palautteesta.

Osallistuin 12.10.2022 tiimipalaveriin, jossa keräsin sanallista palautetta tuotekehitysprosessista. Kasvattajat kokivat yhteistyöprojekti hyödyttäneen ryhmän lapsia. Oppimateriaalin käyttö tuki sosiaalisten taitojen oppimista ja ryhmäytymistä sekä herätti lasten mielikuvituksen. Kasvattajat kokivat, että heidän on tärkeää olla tietoisia ryhmän kehitysvaiheista tiimissä ja lapsiryhmässä. Oppimateriaalin koettiin lisäävän lasten ja kasvattajien keskinäistä vastavuoroista vuorovaikutusta. Oppimateriaalin puheenvuorojen muotoon tehty ohjeistus pakottaa antamaan myönteistä palautetta lapsiryhmälle. Materiaalin valmistelusta saamani kokemuksen perusteella olen merkinnyt sisällysluetteloon kopioitavat sivut ja kenen käyttöön ne on tarkoitettu: vanhemmille, lapsille vai kasvattajille. Oppimateriaalin käyttö selkeytti kasvattajien rooleja toimintatuokiolla.

Lapsilta keräämästäni palautteesta näkyi, että kaikkien lasten mielestä pienryhmäosuuden leikit olivat kivoja. Keskimäärin puolet lapsista pitivät myös pienryhmäosiosta. Oppimateriaalin kehittämisessä huomioidin lasten näkemykset lisäämällä pelejä niin, että jokainen pienryhmä sai oman pelin opeteltavakseen. Toiseksi viimeisellä toimintatuokiolla lapset saivat valita ennestään tutun tai uuden leikin. Palautetaulukossa (Liite 5.) näkyy, että lasten myönteinen suhtautuminen tehtäväosuuteen kasvaa hieman viimeisten kahden toimintatuokion aikana. Intensiivisen tuotekehitysprosessin jälkeen keskityin kirjoittamaan opinnäytetyön raporttia ja viimeistelin oppimateriaalin valmiiksi syksyn 2022 ja kevään 2023 aikana.

5 TUOTOS

Mörkö_____ salaisuudesta rakentui opetuskäyttöön tarkoitettu, CC BY-NC-SA 4.0 -lisenssillä julkaistava, sosiaalisten taitojen harjoittelun ja ryhmäytymisen oppimateriaali 3–5-vuotiaiden lasten varhaiskasvattajille. Ryhmä voi yhdessä päättää onko kyseessä Mörkölahden, -kummun tai -kallion salaisuus. Materiaali on muokattavissa omaan ryhmään sopivaksi.

Materiaali sisältää viisi toimintatuokiota. Jokaisessa toimintatuokiossa on oma aihe, ohjeet kasvattajalle, nuket, mörkökirjeet sekä tehtävät ja leikit. Ohjeiden avulla on helppoa jakaa kasvattajien tehtäviä toiminnan aikana. Kuka ohjaa toiminnan piirissä, kuka käyttää aktiivisesti kommunikaatiokortteja tai jakaa palkinnot ja kenelle mikäkin pienryhmä tulee ohjattavaksi. Toimintatuokioiden sisällöissä näkee myös kasvattajan roolin ryhmän muotoutumisen eri vaiheissa.

Ennen tuokioiden aloittamista ryhmälle voi esitellä kartat ja lukea vanhemmille lähetettävän kirjeen. Niiden herättämistä kysymyksistä ja tunteista voi keskustella tai tehdä kuvia, tanssin tai musiikkia.

Materiaalin toimintatuokiot ovat rakenteeltaan samanlaiset. Lähdetään oikealle tai mielikuvitusretkelle. Ensin on kaikille yhteinen piiri, jossa mietitään, millainen paikka on ollut sata vuotta sitten ja millaisia mörköjä silloin on siellä asunut. Sen jälkeen kasvattaja lukee mörön pulman mörköpostista ja ratkaisuja pohditaan yhdessä. Tämän jälkeen jakaudutaan kasvattajien kanssa omiin pienryhmiin harjoittelemaan sosiaalisia taitoja leikkien ja pelien kautta. Lopuksi palataan piiriin, ohjaava kasvattaja lukee mörköpostin ja lapset saavat pienen palkinnon hienosta toiminnastaan ja heitä keuhutaan valtavan hienosta yhteistyöstä ja avusta.

Tuokioihin liittyy visuaalisia, matemaattisia, kielellisiä ja hahmottamisen ja muistin oppimisalueiden paperitehtäviä, joita voi toteuttaa lasten kanssa tuokioiden välissä. Laminoitavat mörköpaperinuket voi myös antaa lapsille leikkeihin. Niiden avulla mörköjen nimet ja ratkaistut pulmat pysyvät sekä kasvattajien, että lasten mielessä ja siirtyvät osaksi leikkejä, joissa pohdittuja asioita voi käsitellä. Möröistä tulee ryhmän sosiaalista liimaa. Ne yhdistävät ryhmän jäseniä ja muistuttavat kuinka taitavia lapset ovat auttaessaan mörköjä ja opettaessaan heille leikkejä ja pelejä. Materiaalin lopussa on osallistujille tulostettavat diplomit

Pelit ja leikit ovat yleisesti tunnettuja leikkejä. Niitä voi käyttää siirtymätilanteissa. Kartat voi tehdä oman paikkakunnan karttojen mukaiseksi ja käyttää valokuvia menneiltä vuosilta, jolloin ryhmä pääsee tutustumaan oman kotiseutunsa historiaan. Tuokioita voi rikastuttaa oman ryhmän pedagogisen toimintasuunnitelman mukaiseksi ja ryhmän näköiseksi.

6 EETTISET NÄKÖKULMAT JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyössä toimin hyvän tieteellisen käytännön mukaan huomioiden luotettavuuden ja eettisyyden sen eri vaiheissa. Perehdyin sosiaalialan ammattieettisiin ohjeisiin, Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiin suosituksiin ja Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeisiin hyvästä tieteellisestä käytännöstä (Talentia ry, 2017; Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s.6–7; Arene, 2019).

Tiedotin varhaiskasvatusyksikön kasvattajia, johtajaa, lapsia ja huoltajia opinnäytetyöni sisällöistä ja tietoturvasta. Hankin tutkimusluvan opinnäytetyöni toteuttamista varten. Selvitin sijaisten mahdollisuuden osallistua opinnäytetyöhöni. Varmistin osallistujien suostumuksen suostumuslomakkeilla ja tiedotin aktiivisesti työelämän yhteistyötahoa ja ohjaajaani opinnäytetyön etenemisestä. Sovin kasvattajien kanssa, kuinka menetellään, mikäli joku

kieltäytyy osallistumasta opinnäytetyöhöni. Annoin tiedotteissa sähköpostiosoitteeni huoltajille ja ryhmän varhaiskasvattajille opinnäytetyötä koskevia kysymyksiä varten.

Pidin yhteydettä ryhmän opettajaan, ohjaajaani ja varhaiskasvatusyksikön johtajaan tarvittaessa. Huolehdin opinnäytetyöhöni osallistuvien tietojen anonymisoinnista. Keräsin palautteen nimettömänä ja huolehdin, ettei palautteesta voi tunnistaa sen antajia. Henkilötietoja sisältäviä asiakirjoja ovat ainoastaan kasvattajien ja lasten huoltajien allekirjoittamat suostumuslomakkeet. Ryhmän kasvattajat jakoivat ja keräsivät suostumuslomakkeet lasten huoltajilta. Minä keräsin suostumuslomakkeet kasvattajilta. Opinnäytetyössä käytettäviä tietoja käsiteltiin, tallennettiin, säilytetään ja hävitetään hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, s. 6–7.).

Havaintojen saaminen ja palautteen kerääminen varhaiskasvatuksen asiantuntijoilta (opettajalta ja hoitajilta) opetusmateriaalista lisäsi opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä. Erityisesti opinnäytetyön tekeminen yksin kaventaa arvioinnin helposti subjektiiviseksi. Toimintakerroilla ja tiimipalavereissa saatu palaute toi uusia näkökulmia opetusmateriaalin ja opinnäytetyön kehittämiseen. Lähdeaineistoksi pyrin saamaan mahdollisimman uutta ja ajankohtaista materiaalia. Hain aineistoksi kirjoja, artikkeleita ja tutkimuksia. Lähteiden luotettavuutta varmistin samojen tietojen hakemisella eri lähteistä.

Tekijänoikeuskysymyksissä olin yhteydessä Diakonia-ammattikorkeakoulun tekijänoikeuksista vastaavaan henkilöön ja Kadonnut Avain – musiikkiliikuntaseikkailu -oppimateriaalin tekijään Maiju Mäkeen. Leikit valikoituivat perinneleikeiksi, joiden tekijät ovat tuntemattomia. Maiju Mäen kanssa keskustelin materiaalien rakenteen samankaltaisuuksista. Hän ei nähnyt estettä materiaalin julkaisemiseen.

Aineisto säilytetään paikallisesti, omalla tietokoneella. Tiedostot on suojattu vahvoilla salasanoilla. Paperiset aineistot (kasvattajien suostumuslomakkeet) on säilytetty lukitussa tilassa. Aineiston keruun alkoi 1.9.2022 ja se loppui 30.12.2022. Aineisto hävitetään 1.9.2023 tietoturvajätteenä.

7 POHDINTA

Varhaiskasvatuksessa toimintakausi alkaa elokuussa. Tällöin uudet lapsiryhmät aloittavat ja työtiimit ryhtyvät toteuttamaan toimintaa ja sen suunnittelua. Toimintakauden alkamiseen latautuu paljon organisoitavia työtehtäviä, oppimisympäristön rakentamista ja yksikön sisäisiin käytäntöihin perehtymistä. Erityisesti ryhmät, joissa on paljon uusia lapsia ja työntekijöitä tarvitsevat apuvälineitä tähän tilanteeseen. Varhaiskasvatukselle kehitetyt opetuspaketit on suunnattu enimmäkseen esikoululaisille. Sekä ilmaisia, että maksullisia opetusmateriaaleja on paljon. Pulmana näen ilmaisten materiaalien ja tekijänoikeuksien epäselvyydet ja materiaalien äkillisten käyttöoikeuksien muuttumisen.

Opinnäytetyön tavoite oli, että opetusmateriaalin avulla toteutuu laadukas varhaiskasvatus. Lapset hyötyvät harjoitteista ja kasvattajat selkeästä ja helposti käyttöön otettavasta materiaalista. Keräämäni palautteen ja havaintojeni mukaan tavoitteet laadukkaasta koko ryhmän sosiaalisten taitojen harjoittelumateriaalista täyttyivät. Ryhmä hyötyi monella eri tasolla oppimateriaalin sisällöistä ja pääsi harjoittelemaan jokaisella toimintatuokiolla monipuolisesti sosiaalisia taitoja. Pelien ja leikkien käyttämistä jatkettiin toimintatuokioiden jälkeen piireissä ja siirtymätilanteissa testauskertojen välissä. Lapset puhuivat möröistä ja niiden pulmista kotona ja päiväkodissa.

Oppimateriaalikokonaisuutta käytettiin koko ryhmän kanssa systemaattisesti Opetushallituksen tilannekartoituksen suositusten mukaan (Opetushallitus 2017, s. 47–48). Sen avulla sosiaalisten taitojen harjoittelu ja niiden kehittäminen mahdollistuivat koko ryhmän kesken ja pienryhmissä vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Ensimmäisessä osassa harjoiteltiin vuorovaikutustaitoja: kommunikointia ja ongelmanratkaisua sekä tunnetaidoista empatiaa, tunteiden

tunnistamista ja nimeämistä. Piirretyt mörköhahmot ja niiden pulmat toimivat lapsille samaistumisen kohteina. Toisessa osassa pienryhmissä pelien avulla harjoiteltiin tunnetaidoista itsesääätelyä ja tunteiden ilmaisemista sekä oman puolensa pitämisen taitoja: oikeudenmukaisuutta ja kykyä pitää omaa ja muiden puolta. Kasvattajat mallittivat pienryhmissä sosiaalisia taitoja sekä ohjasivat ja auttoivat lapsia toimimaan.

Tarkoitukseni oli myös tehdä helposti käyttöön otettava materiaali. Kasvattajien mukaan oppimateriaalin selkeä rakenne auttoi kasvattajien keskinäisten tehtävien jakamisessa toimintatuokiolla. Tiimipalaverissa tai ennen toimintatuokion alkua kasvattajat sopivat, kuka ohjaa ensimmäisessä osuudessa tehtävänannon, sekä kenellä on vastuu mallittaa toimintaa piirissä ja käyttää kuvakommunikaatiokortteja. Palautteen mukaan materiaalin avulla pystyi hahmottamaan ja jakamaan kasvattajien kesken tehtävät hyvin. Pienryhmissä pystyi myös toteuttamaan pelien ja leikkien valitsemista pienryhmän taitoja ja oppimistarpeita vastaavaksi. Sijaisina toimineiden lastenhoitajien mukaan pelien ja leikkien selkeät ohjeet olivat nopeasti omaksuttavissa, vaikka niihin ei ollut perehtynyt ennen tuokion alkua. Tuokioiden ensimmäisiä osuuksia ohjanneen opettajan mukaan oppimateriaalin samanlaisena toistuva rakenne ja selkeä taitto tekivät siitä helppokäyttöisen. Materiaalin kuvitus oli lapsia kiinnostava ja innostava.

Varhaiskasvatuksessa ryhmän muodostuminen on jatkuva prosessi. Toimintakauden alussa lapset eivät aloita samaan aikaan hoitosuhdetta. Lisäksi lasten ja kasvattajien keskinäisen ryhmän muodostumisen ohessa tulee kiinnittää huomio kasvattajatiimin ryhmän muodostumiseen. Kasvattajien keskinäinen vuorovaikutus heijastuu lasten hyvinvointiin ryhmässä. Tähän tulee kiinnittää huomiota varhaiskasvatuksen työhyvinvointia kehitettäessä. Kasvattajien työn kuormittavuuteen auttavat työnkuvan selkeys, perehdyttäminen, inklusion toteutuminen lain mukaisesti, organisaation läpinäkyvyys, sekä mahdollisuus työnohjaukseen. Ammatillisen kehityksen kannalta tuotekehitysprosessi syvensi osaamistani varhaiskasvatuksen opettajana. Erityisesti opettajan vastuu ja rooli pedagogiikan hallinnoijana, joka ylläpitää ja johtaa pedagogiikan mukaista toimintaa lapsiryhmässä ja kasvattajatiimissä hahmottui selkeämmäksi.

Sosiaalisten taitojen harjoittelua ei voi sivuuttaa varhaiskasvatuksen ryhmissä. Erityisesti toimintakauden alussa niihin tulee keskittyä, jotta lapsille muodostuu turvallinen oppimisympäristö. Lapsiryhmillä on heterogeeninen tausta, joten koko ryhmälle suunnattu yhtenäinen oppimateriaali antaa heille yhteisen keskustelu- ja leikkipohjan, sekä tukee ryhmän sääntöjen mukaan toimimisessa ja sosiaalisten taitojen harjoittelussa. Se mahdollistaa me-puheen kehittymisen ryhmän jäsenten kesken. Möröistä muodostuu sosiaalinen liima ryhmän jäsenten kesken. Niiden nimiin ja pulmiin palataan vielä materiaalin käytön lopettamisen jälkeen. Sosiaalisten taitojen hallitseminen ja niiden oppiminen myönteisessä ja yksilöllisen kehityksen huomioivassa oppimisympäristössä auttaa lapsia hyvän itsetunnon rakentamisessa.

Opinnäytetyöni kehittämisprosessin aikana nousi esiin pienryhmätoiminnan välttämättömyys varhaiskasvatuksessa. Oppimateriaali toi apua toiminnan suunnitteluun ja valmisteluun. Kuitenkin materiaalin sisältöjen toteuttamiseen tarvitaan riittävä määrä kasvattajia ohjaamaan pienryhmiä ja antamaan henkilökohtaista tukea sitä tarvitseville. Jokaisen lapsen osallisuus mahdollistuu ainoastaan riittävän tuen avulla.

Näen opinnäytetyöni esimerkkinä varhaiskasvatusalaa ja lasten hyvinvointia hyödyttävästä yhteistyöprojektista. Oppimateriaalin kehittäminen yhdessä lasten kanssa nostaa toivottavasti esille, millä tavalla lasten näkemyksiä voi kuulla heille suunnatun materiaalin kehittämisessä. Tulevassa työssäni varhaiskasvatuksen opettajana tai sosionomina tulen käyttämään materiaaliani ja rikastuttamaan sitä lasten ja kasvattajatiimini näköiseksi. Toivon, että materiaaliani saavuttaa varhaiskasvattajat ja on hyödyksi varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

LÄHTEET

A Systematic Review and Meta-analysis.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6324369/>

ARENE Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (2019). Saatavilla 2.8.2022.

<https://www.arene.fi/julkaisut/raportit/opinnaytetoiden-eettiset-suositukset/>

Blewit, C., Fuller-Tyszkiewicz, M., Nolan, A., Bergmeier, H. Vicary, D., Huang, T., McCabe, P., McKay, T., & Skouteris, H. (7.12. 2018). *Social and Emotional Learning Associated With Universal Curriculum-Based Interventions in Early Childhood Education and Care Centers*. JAMA Network Open. [0.1001/jamanetworkopen.2018.5727](https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2018.5727)

Hassi, L., Paju, S., Maila, R. (2015). *Kehitä kokeillen -organisaation käsikirja*. Talentum Media Oy.

Heikka, J., Halttunen, L. & Waniganayake. (30.12.2016) Investigating Teacher Leadership in ECE Centres in Finland. Journal of Early Childhood Education Research. <https://journal.fi/jecer>

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R., & Siimes, U. (2016). *Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa*. PS-kustannus.

Heiskanen, N., Neitola, M., Syrjämäki, M., Viljamaa, E., Nevala, P., Siipola, M. & Viitala, R. (2021). Kehityksen ja oppimisen tuki sekä inklusiivisuus varhaiskasvatuksessa. [Selvitys]. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla 27.7.2022.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162927/OKM_2021_13.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Jyväskylän yliopisto, kielikeskus, i.a.). Tuckmanin ryhmän kehityksen vaiheet. [Tietokanta].

https://kielikompassi.jyu.fi/puheviestinta/tietomajakka/maja_viestintaryhmassa_maarittely_kehitysvaiheet.shtml

Karkkulainen, M., Ala-Vannesluoma, T., Airaksinen, R., Varonen, H., Kastu, R. ja Sipi, S. (2019). *Toimii! Hoitajan opas toiminnallisiin menetelmiin*. Edita Publishing Oy.

- Koivunen, P-L., & Lehtinen, T. (2015). *Kasvu kiikarissa: Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille*. PS-Kustannus.
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540#L1P3>
- Marjanen, P., Marttila, M. ja Varsa, M. (2013). *Pienten piirissä: yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille*. PS-kustannus.
- Opetushallitus. *Mitä on varhaiskasvatus?*. Saatavilla 15.7.2022
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>
- Määttä, S., Koivula, M., Huttunen, K., Paananen, M., Närhi, V., Savolainen, H., & Laakso, M.-L. (2017). *Lasten sosioemotionaalisten taitojen tukeminen varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Opetushallitus.
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. Ojala, E. (2017). *Päiväkodin moniammatillisten kasvattajatiimien toimintakulttuurit*. [Pro gradu -tutkielma, Jyväskylän yliopisto].
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/54396/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201706092768.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Pihlaja, P. (5.11.2021). *.Inklusio – mahdollittomia ajatuksia ja mahdollisuuksien tarkastelua*. <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/tag/inklusio/>
- Pihlaja, P., Viitala, R. (toim. 2018). *Varhaiserityiskasvatus*. PS-Kustannus.
- Ranta, I. ja Kortetjärvi-Nurmi, S., (2018). *Näin teet oppikirjan*. Mediapinta Oy Tampere 2018.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja].
 Teemahaastattelu. Saatavilla 16.8.2022.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html
- Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia ry, (2017). Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. Saatavilla 3.8.2022 <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>
- Tilli, S. & Ranta, S. (4.1.2019). *Sak-työaikaselvitys: Johdanto*.
<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2019/01/04/sak-tyoaikakysely-johdanto/>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Saatavilla 28.7.2022

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm45949346100336>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Saatavilla 27.7. 2022.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-service/api/dokumentit/8286690> Opetushallitus. (2022).

Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. ja Kurvinen, A. (2006). Lapsuus. Eriytinen elämänvaihe. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kymäläinen, S. (12.10.2021). Varhaiskasvatuksen työvoimapula syvenee – opettaja: ”Kuka tätä työtä tekisi, jos minä kävelen ulos päiväkodista?”. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-12129267>

LIITE 1. Mörkö _____ salaisuus palautelomake

PVM _____ ☺

<p>☺ OPPIMATERIAALISSA HYVIN TOIMIVAT ASIAT Materiaalin rakenne Opetustuokion sisältö</p>	<p>☹ PARANNETTAVAT ASIAT Materiaalin rakenne Opetustuokion sisältö</p>
<p>? OPPIMATERIAALISSA KYSYMYKSIÄ HERÄTTÄVÄT ASIAT Materiaalin rakenne Opetustuokion sisältö</p>	<p>UUDET IDEAT Materiaalin rakenne Opetustuokion sisältö</p>

TARKENTAVAT KYSYMYKSET TUOTEKEHITTÄMISTÄ VARTEN

Oppimateriaalin rakenteeseen liittyvät parannusehdotukset?

Materiaalin selkeys:

Fontti
 Kirjasinkoko
 Taitto
 Kuvat

Oppimateriaalien ohjeiden selkeys:

Millaista toimintatuokion toteuttaminen oli ohjeiden mukaan?

Mikä vaikutti käyttökokemukseen?

Opetustuokion sisältö:

Ryhmäytyminen :
 Ryhmän kehitysvaihe ja materiaalin sisällön osuvuus?

Sosiaaliset taidot:
 Vuorovaikutustaidot:
 Kommunikointi ja ongelmanratkaisu

Tunnetaidot: Itsesäätely, empatia, tunteiden tunnistaminen ja ilmaiseminen

Oman puolensa pitämisen taidot: oikeudenmukaisuus ja kyky pitää omaa ja muiden puolta.

LIITE 2. Mörkö _____ salaisuus Tiedote ja suostumuslomake kasvattajille

Tiedote kasvattajille Sanna Oksasen opinnäytetyöstä

Tarkoitukseni on kehittää yhdessä ryhmän varhaiskasvattajien ja lasten kanssa Mörkö _____ salaisuus sosiaalisten taitojen ja ryhmäytymisen opetusmateriaali. Yhteistyöryhmäni varhaiskasvattajat ja lapset testaavat opetusmateriaalini prototyyppiä viidellä toimintatuokiolla. Teemme lasten kanssa viikoittain retken, jossa tutustutaan lähiympäristöön. Retkipaikassa kasvattajat toteuttavat Mörkö _____ salaisuus toimintatuokion. Tuokion lopussa kerään lapsilta palautteen opetusmateriaalista peukku ylös tai peukku alas -menetelmällä ja kysymällä mielipiteitä. Tuokion jälkeen lapsilla on vapaata leikkiä, jolloin kerään kasvattajilta palautetta. Palautteen keräämiseen käytän valmista palautelomaketta (Liite 1.). Toimintatuokiolla havainnoin ja tarvittaessa ohjaan kasvattajia. Testaamisen jälkeen kerään palautteen kasvattajilta myös tiimipalavereissa. Niissä esittelen ja ohjaan myös seuraavan toimintatuokion.

Opinnäytetyöni tavoite on, että opetusmateriaalini avulla kasvattajat pystyvät karsimaan turhan tiedon ja materiaalien haun, sekä valmistamisen ja keskittymään lapsiin tutustumiseen, lasten ryhmäyttämiseen ja sosiaalisten taitojen harjoitteluun. Opetusmateriaalini rinnalla on tarkoitus käyttää kuvakommunikaatiokortteja. Ne mahdollistavat lasten osallistumisen palautteen antamiseen ja keskusteluun osallistumiseen.

Materiaaliin kuuluu leikkejä, pelejä, loruja ja pieniä kynätehtäviä. Opinnäytetyö julkaistaan julkisena asiakirjana Theseus-tietokannassa ja kirjallista materiaalia käytetään Diakin tutkimus- ja kehittämistyössä. Osallistujien henkilöllisyys jää vain tutkijan tietoon.

Pyydän suostumustanne Mörkö _____ salaisuus -opetusmateriaalin testaamiseen ja palautteen antoon _____-ryhmässä syksyllä 2022. Allekirjoittamalla suostumuksen osallistutte harjoitteiden kokeiluun. Jos teillä herää kysymyksiä, minuun voi olla yhteydessä sähköpostitse: sanna.oksanen@student.diak.fi.

Iloisin terveisin,
Sanna Oksanen

SUOSTUMUSLOMAKE

Suostumus osallistumisesta Sanna Oksasen opetusmateriaalin kehittämiseen.
_____ osallistuu

Vy _____ ja sen ympäristössä opetusmateriaalin kehittämiseen.

Allekirjoitus

_____/_____/2022.

Paikka ja aika

Palautus ____ . ____ .2022 mennessä _____-ryhmään.

LIITE 3. Mörkö _____ salaisuus Tiedote ja suostumuslomake lasten vanhemmille

TIEDOTE HUOLTAJILLE

Hei

Olen Sanna Oksanen Sosionomi (AMK)-tutkinto-opiskelija Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyöni _____-ryhmässä Varhaiskasvatuksen käyttöön. Opinnäytetyön tarkoituksena on tehdä varhaiskasvatuksen ryhmäytyksen ja sosiaalisten taitojenmateriaali (3–5-vuotiaille). Opetusmateriaali sisältää viiden toimintatuokion ohjeet ja materiaalit, joiden avulla harjoitellaan sosiaalisia taitoja.

Materiaaliin kuuluu leikkejä, pelejä, loruja ja pieniä kynätehtäviä. Opinnäytetyö julkaistaan julkisena asiakirjana Theseus-tietokannassa ja kirjallista materiaalia käytetään Diakin tutkimus- ja kehittämistyössä. Henkilöllisyys jää vain tutkijan tietoon.

Pyydämme suostumustanne lapsenne osallistumiseksi Mörkö _____ salaisuus -opetusmateriaalin testaamiseen ja palautteen antoon _____-ryhmässä syksyllä 2022. Allekirjoittamalla suostumuksen lapsenne saa osallistua harjoitteiden kokeiluun. Jos teillä herää kysymyksiä, minuun voi olla yhteydessä sähköpostitse: sanna.oksanen@student.diak.fi.

Iloisin terveisin,

Sanna Oksanen

Huoltajan suostumus lapsen osallistumisesta Sanna Oksasen opetusmateriaalin kokeiluun.

Lapseni _____ saa osallistua

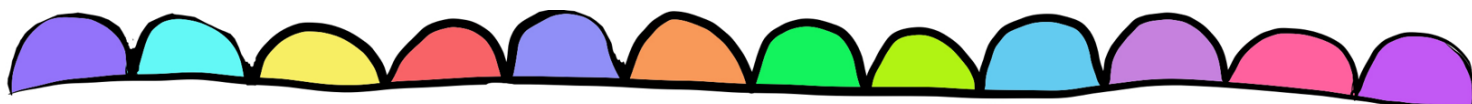
Vy _____ ja sen ympäristössä opetusmateriaalin kokeiluun.

Lapsen huoltajan allekirjoitus

_____ / _____ / 2022.

Paikka ja aika

Palautus ____ . ____ . 2022 mennessä _____-ryhmään.

LIITE 4. Tuotekehitysprosessi

KUUKAUSI JA VUOSI	TUOTEKEHITYSPROSESSI
HEINÄKUU 2022	ENSIMMÄINEN SYKLI <ul style="list-style-type: none"> - Lähdeaineiston kokoaminen, opinnäytetyön suunnitelman työstö. - Oppimateriaalin rakenteen suunnittelu ja hahmojen työstö.
ELOKUU 2022	<ul style="list-style-type: none"> - Lähdeaineiston kokoaminen, opinnäytetyön suunnitelman työstö. - Oppimateriaalin rakenteen suunnittelu ja hahmojen työstö. - Suunnitelman esittäminen 17.8. 2022. - Tutkimusluvan ja liitteiden lähettäminen yhteistyötaholle - Opinnäytetyön suunnitelman lähettäminen varhaiskasvatyksen johtajalle ja yhteistyösopimuksen tekeminen. - Suostumukset ryhmän kasvattajille ja lasten huoltajille valmiiksi jaettavaksi.
SYYSKUU 2022	<ul style="list-style-type: none"> - Tutkimuslupa on myönnetty 5. 9. 2022 - 1.Yhteistyöryhmän kanssa tapaaminen päiväkodissa, oppimateriaalin prototyypin esittäminen sekä kasvattajien näkökulmien ja toiveiden huomioiminen opetusmateriaalin kehittämisessä. Aikataulujen sopiminen. - Aiheen esittely lapsille. - 2.Oppimateriaaliprototyypin ensimmäisen toimintatuokion työstö. - 3. 7. 9. 2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, ensimmäisen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta - 4.Oppimateriaaliprototyypin ensimmäisen toimintatuokion työstö viimeistely. - 5. 8. 9. 2022. Oppimateriaaliprototyypin ensimmäisen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta <p>TOINEN SYKLI</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan. - 2. Oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion työstö - 3. 14. 9. 2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, toisen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta - 4. Oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion viimeistely. - 5. 15. 9. 2022. Oppimateriaaliprototyypin toisen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta <p>KOLMAS SYKLI</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan. - 2.Oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion työstö - 3. 21.9. 2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, kolmannen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta - 4.Oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion viimeistely. - 5. 22. 9. 2022. Oppimateriaaliprototyypin kolmannen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta. <p>NELJÄS SYKLI</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan. - 2.Oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion työstö - 3. 28. 9. 2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, neljännen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta - 4.Oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion viimeistely - 5. 29. 9. 2022. Oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta. <p>VIIDES SYKLI</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. Oppimateriaaliprototyypin korjaaminen aineiston ja kerätyn palautteen mukaan. - 2.Oppimateriaaliprototyypin viidennen toimintatuokion työstö - 3. 5. 10. 2022. Tiimipalaveriin osallistuminen, viidennen toimintatuokion ohjaus, palaute kasvattajilta. - 4.Oppimateriaaliprototyypin neljännen toimintatuokion viimeistely - 5. 6. 10. 2022. Oppimateriaaliprototyypin viidennen toimintatuokion kokeilu ja palaute testaaajilta
LOKAKUU 2022	<ul style="list-style-type: none"> - Käsikirjoituksen kirjoittaminen - Oppimateriaalin viimeistely
MARRASKUU 2022	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjaus - Käsikirjoituksen kirjoittaminen ja esittely seminaariyryhmässä. Käsikirjoituksen lähettäminen työelämätaholle.
HELMIKUU 2023	<ul style="list-style-type: none"> - Käsikirjoituksen kirjoittaminen ja julkaisu seminaariyryhmässä. Käsikirjoituksen lähettäminen työelämätaholle.
MAALISKUU 2023	<ul style="list-style-type: none"> - Käsikirjoituksen kirjoittaminen ja esittäminen seminaariyryhmässä. Opponointi. - Ilmoittautuminen arviointiprosessiin 13.3.22023 mennessä. - Muutosten työstäminen. Opinnäytetyön esitarkastukseen jättäminen 27.3.2023 mennessä
HUHTIKUU- KESÄKUU 2023	<ul style="list-style-type: none"> - Opinnäytetyön julkistaminen - Valmiin opinnäytetyön palautus

LIITE 5. Kooste palautteesta

	Osallistujat lapset	Osallistujat kasvattajat	Peukku ylös : Tehtävä osuus	Peukku alas : Tehtävä osuus	Peukku ylös : Leikit	Peukku alas: Leikit	Sanalliset kommentit
4. Tiimipalaveripalautte 7.9.2022	-	3	-	-	-	-	-Toiveena matemaattisiin, kielellisiin ja ajattelun ja oppimisen taitoihin liittyvät tehtävät ja sisältö -teen tehtäviä, joita voi toteuttaa viikon aikana. Samalla tehtävät toimivat sisältöjen muistamisen tukena. Hahmot ja kartat ja kirjeet on tarkoitus laittaa esille ryhmän seinälle, jotta niillä voi leikkiä-oppia leikin kautta-(enemmän/vähemmän, sarjoittelu, sadutus, piirtäminen, värittäminen), -Hahmot ihania, motivoi varmasti lapsia, ottaisiin käyttöön. -Materiaalin valmisteluun ei ole tiimillä aikaa(vasut)-minä teen
2. Prototyypin testaustuokio 8.9.2022 TURKO MÖLLI, MÖRÖ JA KÖLLI: UUSI KAVERI RYHMÄSSÄ, YKSINÄISYYS	20	3	13	7	20	0	-Roolit toimivat/tukee kasvattajien tehtävien jakoa -Kuvatuki hyvä, mutta tarvitaan lisää- havainnollisempia kuvia-sarjakuvaa? - Toiminnallisuutta lisää/eriyttäminen pienryhmien tehtävissä-korjaa ensimmäiselle kerralle pienryhmiin lisätehtäviin - Sisältö selkeä, looginen ja taitto selkeä -Kalastaja- ja pyöräilijämöröt
3. Tiimipalaveripalautte 14.9.2022	-	2	-	-	-	-	-Inklusion toteutuminen. Materiaalin sisältöön erilaisuuden hyväksyminen lisäävä. Esim. hahmoille pöytäteatteri? -pikkukakkosen luontokuvat käyttöön, mikäli,aika ei riitä tekemiseen. -Hahmoja ei ole laitettu esille ryhmätilaan. -Tehtäviä on tehty
5. Prototyypin testaustuokio 15.9.2022 VOIMA MÖRRINEN JA PIPPA LERKKO: TOISEN HUOMIOIMINEN, LEIKIN MUUTTAMINEN KAIKILLE SOPIVAKSI	18	3	9	9	18	0	-Roolit toimivat/materiaali tukee tehtävien jakoa edelleen -Keskusteluosuuks selkeämmäksi,-yksinkertaista kirjeet -Peukkuja ylös ja alas -voi johtua myös ryhmän muodostumisen vaiheen siirtymästä -Leikkejä ja toiminnallisuutta enemmän
6. Tiimipalaveripalautte 21.9.2022		2	-	-	-	-	-Lapset kyselevät hahmoista, kertovat niistä tarinoita. Lapset puhuneet käsitellyistä asioista ja möröistä kotona. -Sarjakuva selkeä mustavalkoisena -myös värityskuvana toimii.
4. Prototyypin testaustuokio 22.9.2022 TOIMINTATUOKIO: PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN: RIIDAN SELVITTÄMINEN	16	3	7	9	16	0	-Tehtävänanto-osuus liian pitkä, vaikka pulman ratkaiseminen on kivaa. (sarjakuvassa on aika paljon asiaa läpikäytäväksi). -Leikit hyvät kehitystasoltaan erilaisille osallistujille. Toimivat hyvin pienryhmissä. Hyvä että olivat toiminnallisia.
5. Tiimipalaveripalautte 28.9.2022		3	-	-	-	-	-Edellisen kerran leikit hyviä ja toimivat siirtymätilanteissa (otettu käyttöön), myös pienimmät pääsevät tutustumaan sääntöleikkeihin -Lorut hyviä kielellisen kehityksen tueksi
7. Prototyypin testaustuokio	19	4	10	9	19	0	-Oli kiva ratkaista tehtävä -Oli kiva, kun saatiin valita leikki. -Lasten mielipiteiden huomioiminen hyvä ja hyödyttää koko ryhmää pääsemään mukaan leikkeihin. Lapset tietävät mikä on hyvä leikki.

29.9.20 22 LILLIBETH PÖNTHIITTINEN JA VIOLA WILLINDORF: ERILAISUUS, HYVÄT KÄYTÖSTAVAT, YSTÄVÄLLISYYS, VUORON ODOTTAMINEN, KIITOS JA OLE HYVÄ								
8. Tiimipal averipal aute 5.10.20 22		4	-	-	-	-		-Pöytäteatteria ei ole ehditty ottaa käyttöön ryhmässä. Hahmot lasten leikeissä mukana kuitenkin. -Edellisellä kerralla hyvä leikkien toisto. Jää lasten mieleen ja muistavat käyttää muulloinkin. -Lyhyempi tehtävänanto-osuus hyvä viimeisellä toimintatuokiolla. Jäi enemmän aikaa kuvien etsimiseen ja jutteluun lasten kanssa.
6. Prototy ypin testaust uokio 7. 6.10.20 22.	18	4	11	7	18	0		-Lyhyempi tehtävänanto-osuus hyvä viimeisellä toimintatuokiolla. Jäi enemmän aikaa kuvien etsimiseen ja jutteluun lasten kanssa. -Tällaisia(oppimateriaaleja) tarvitaan päiväkodeissa. Kaikki on selkeästi luettavissa ja otettavissa mukaan.
KÖLLI JA KAIKKI MÖRÖKÖLLIT: YHTEISTYÖ, AVUN PYYTÄMINEN JA AVUN ANTAMINEN								
8. tiimipal averipal aute 12.10.20 22		3	-	-	-	-		-Hyvä yhteistyöprojekti -Hyödytti ryhmän lapsia sos.tait ja ryhmäytymisen tukemisella ja mielikuvituksen herättäjänä. -Selkeytti kasvattajien rooleja toimintatuokiolla ryhmän kehittymisen vaiheita ei vielä voi arvioida, koska ryhmä on alussa. Voi ottaa myöhemmin materiaalin käyttöön kun havaitsee. Kasvattajille tärkeää olla tietoinen kehitysvaiheista tiimissä ja lapsiryhmässä. Edistää lasten ja kasvattajien keskinäistä vuorovaikutusta- vastavuoroisuus.

LIITE 6. Mörkö_____ salaisuus oppimateriaali, 65 sivua

MÖRKÖ

SALAISUUS

Apuväline varhaiskasvattajille 3-5 -vuotiaiden lasten ryhmäyttämi-
seen ja lasten sosiaalisten taitojen tukemiseen

Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosionomi (AMK)
Sanna Oksanen

MÖRKÖ

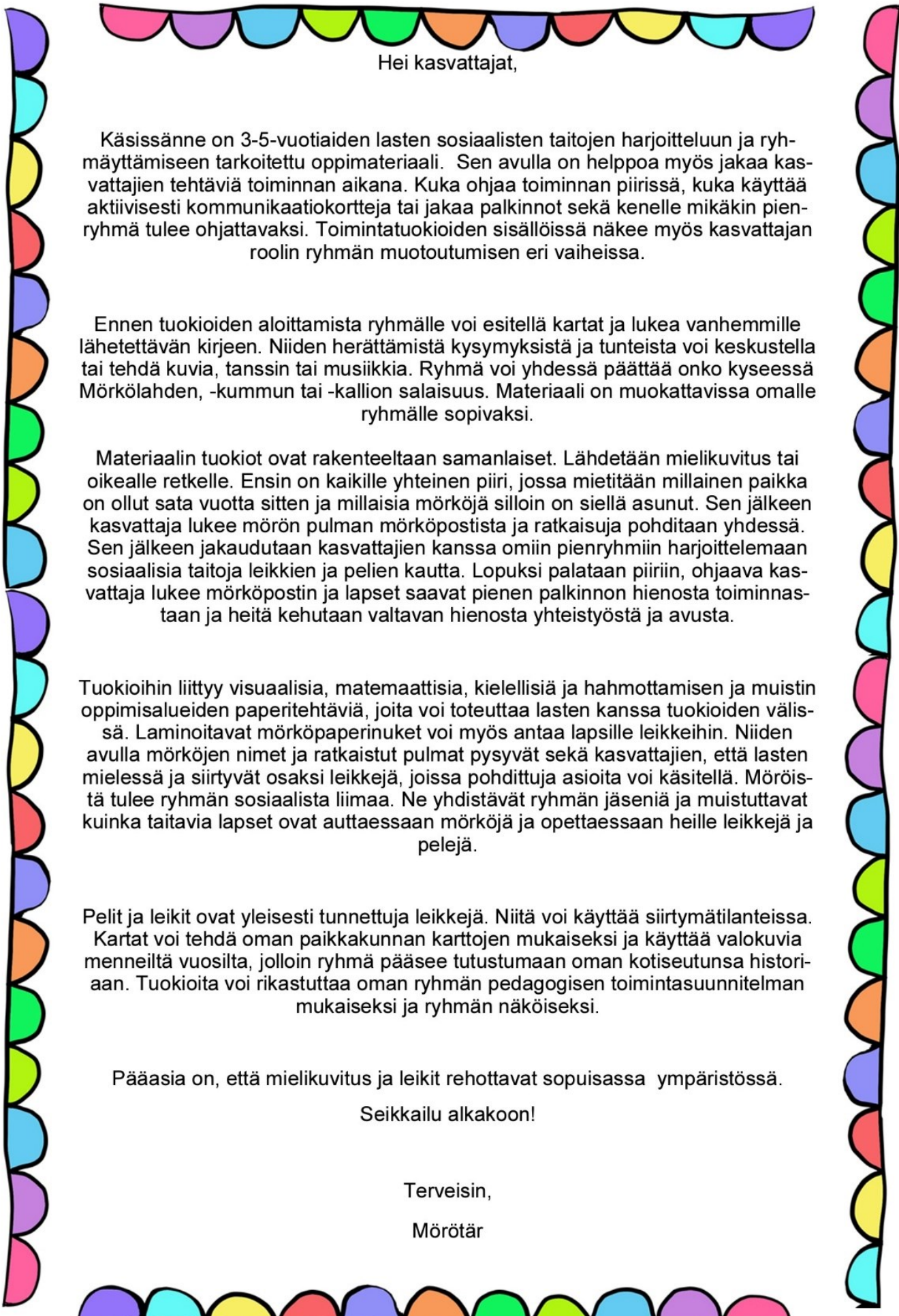
SALAISUUS

SISÄLLYSLUETTELO

KASVATAJILLE VANHEMMILLE LAPSILLE

KIRJE KASVATAJILLE –KÄYTTÖOHJEET JA MATERIAALIN KÄYTTÖOIKEUDET	4-5
KARTAT 100 VUOTTA SITTEEN JA NYT (KOPIOI JA LAMINOI).....	6-7
TOIMINTATUOKIOIDEN SISÄLLÖT JA PÄÄHAHMOT (KOPIOI KASVATAJILLE)	8
KIRJE LAPSILLE JA VANHEMMILLE (KOPIOI VANHEMMILLE)	9
1. TOIMINTATUOKIO: TURKO MÖLLI, MÖRÖ JA KÖLLI: UUSI KAVERI RYHMÄSSÄ, YKSIÄISYYS	
OHJEET KASVATAJALLE	10
TURKO , MÖRÖ JA KÖLLI NUKET JA MÖRKÖKIRJEET 1 JA 2 (KOPIOI, LAMINOI JA LEIKKAA)	11
MATEMAATTISET- JA HAHMOTUSTEHTÄVÄT:	
VÄRITÄ TURKO NUMEROIDEN MUKAAN (KOPIOI LAPSILLE)	12
LABYRINTTI (KOPIOI LAPSILLE)	13
2. TOIMINTATUOKIO: VOIMA MÖRRINEN JA PIPPA LERKKO: TOISEN HUOMIOIMINEN, LEIKIN MUUTTAMINEN KAIKILLE SOPIVAKSI	
OHJEET KASVATAJALLE	14
VOIMA MÖRRINEN JA PIPPA LERKKO: NUKET JA MÖRKÖKIRJEET 1 JA 2 (KOPIOI, LAMINOI JA LEIKKAA) ..	15
KIM-LEIKKI KUVAT (KOPIOI , LAMINOI JA LEIKKAA)	16
KIM- LEIKKI OHJEET (KOPIOI TAITTELE JA TEIPPAA PUSSIKSI)	17
MYRKKYSIENI-LEIKKI KUVAT	18-19
MYRKKYSIENI- LEIKKI OHJEET (KOPIOI TAITTELE JA TEIPPAA PUSSIKSI)	20
PEILI-LEIKKI OHJEET (KOPIOI JA LAMINOI)	21
MATEMAATTISET- JA HAHMOTUSTEHTÄVÄT:	
SARJOITTELU (KOPIOI LAPSILLE)	22
ENEMMÄN/VÄHEMMÄN (KOPIOI LAPSILLE)	23
VÄRITYSKUVAT: SIENET JA PIIRRÄ OMA SIENI, A5 KOKO (KOPIOI LAPSILLE)	24
KIELELLISET, AJATTELUN JA HAHMOTTAMISEN TEHTÄVÄT:	
VÄRITYSKUVA PIPPA JA VOIMA: HYVIÄ OMINAISUUKSIA (KOPIOI LAPSILLE)	25
PIIRRÄ OMA KUVA JA KERRO MISSÄ OLET HYVÄ (KOPIOI LAPSILLE)	26
3. TOIMINTATUOKIO: PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN: RIIDAN SELVITTÄMINEN	
OHJEET KASVATAJALLE	27

PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN: NUKET JA MÖRKÖKIRJEET 1 JA 2 (KOPIOI, LAMINOI JA LEIKKAA)	28
RIIDANSELVITYS- SARJAKUVA (KOPIOI JA LAMINOI)	29-30
LENTÄVÄ LAPANEN-LEIKKI KUVAT (KOPIOI, LAMINOI JA LEIKKAA)	31
LENTÄVÄ LAPANEN-LEIKKI OHJEET (KOPIOI TAITTELE JA TEIPPAA PUSSIKSI)	32
KILIKILIPUKKI-LEIKKI OHJEET (KOPIOI JA LAMINOI)	33
TALONPOIKA -LEIKKI OHJEET JA KISSAT (KOPIOI, LAMINOI JA LEIKKAA KISSAT)	34
VÄRITYSKUVA PÖRRINKÄINEN (KOPIOI LAPSILLE)	35
VÄRITYSKUVA MÖRRINKÄINEN (KOPIOI LAPSILLE)	36
4. TOIMINTATUOKIO: LILLIBETH PÖNTHIITTINEN JA VIOLA WILLINDORF: ERILAISUUS, HYVÄT KÄYTÖSTAVAT, YSTÄVÄLLISYYS, VUORON ODOTTAMINEN, KIITOS JA OLE HYVÄ OHJEET KASVATAJALLE	
.....	37
LILLIBETH JA VIOLA: NUKET JA MÖRKÖKIRJEET 1 JA 2 (KOPIOI, LAMINOI JA LEIKKAA)	38
KAUNIIT SANAT: ANTEEKSI (KOPIOI JA LAMINOI)	39
KAUNIIT SANAT: SAISINKO PUHEENVUORON (KOPIOI JA LAMINOI)	40
KAUNIIT SANAT: OLE HYVÄ JA KIITOS (KOPIOI JA LAMINOI)	41
KIELELLISET, AJATTELUN JA HAHMOTTAMISEN TEHTÄVÄT:	
SADUTUSPOHJA MÖRKÖTARINALLE	42
PÖYTÄTEATTERI (KOPIOI , LAMINOI, LEIKKAA JA TAITTELE)	43-48
TALONPOJAN KISSAN LINNA	43
LAMPI	44
KUUSI JA PENSAS	45
MÄNTY JA PENSAS	46
KOIVU	47
TAMMI	47-8
VÄRITYSKUVA LILLIBETH (KOPIOI LAPSILLE)	49
VÄRITYSKUVA VIOLA (KOPIOI LAPSILLE)	50
5. TOIMINTATUOKIO: KÖLLI JA KAIKKI MÖRÖKÖLLIT: YHTEISTYÖ, AVUN PYYTÄMINEN JA AVUN ANTAMINEN	
OHJEET KASVATAJALLE	51
KÖLLI: NUKKE JA MÖRKÖKIRJEET 1 JA 2 (KOPIOI, LAMINOI JA LEIKKAA)	52
HAHMOTTAMISEN JA MUISTIN TEHTÄVÄ:	
MÖRKÖKUVAT KUVASUUNNISTUKSEEN (KOPIOI, LAMINOI JA REI'Ä, KIINNITÄ PUIHIN TMS.)	53-61
MERKINTÄLOMAKE KUVASUUNNISTUKSEEN (KOPIOI LAPSILLE)	62
MÖRKÖDIPLOMIPOHJA (KOPIOI JA TÄYTÄ. JAA LAPSILLE JUHLAVASTI JA KEHUEN HIENOSTA TYÖSTÄ)	63
TOIMINTATUOKIOIDEN SISÄLLÖT JA PÄÄHAHMOT (KOPIOI VANHEMMILLE)	64

Hei kasvattajat,

Käsissänne on 3-5-vuotiaiden lasten sosiaalisten taitojen harjoitteluun ja ryhmäyttämiseen tarkoitettu oppimateriaali. Sen avulla on helppoa myös jakaa kasvattajien tehtäviä toiminnan aikana. Kuka ohjaa toiminnan piirissä, kuka käyttää aktiivisesti kommunikaatiokortteja tai jakaa palkinnot sekä kenelle mikäkin pienryhmä tulee ohjattavaksi. Toimintatuokioiden sisällöissä näkee myös kasvattajan roolin ryhmän muotoutumisen eri vaiheissa.

Ennen tuokioiden aloittamista ryhmälle voi esitellä kartat ja lukea vanhemmille lähetettävän kirjeen. Niiden herättämistä kysymyksistä ja tunteista voi keskustella tai tehdä kuvia, tanssin tai musiikkia. Ryhmä voi yhdessä päättää onko kyseessä Mörkölahden, -kummun tai -kallion salaisuus. Materiaali on muokattavissa omalle ryhmälle sopivaksi.

Materiaalin tuokiot ovat rakenteeltaan samanlaiset. Lähdetään mielikuvitus tai oikealle retkelle. Ensin on kaikille yhteinen piiri, jossa mietitään millainen paikka on ollut sata vuotta sitten ja millaisia mörköjä silloin on siellä asunut. Sen jälkeen kasvattaja lukee mörön pulman mörköpostista ja ratkaisuja pohditaan yhdessä. Sen jälkeen jakaudutaan kasvattajien kanssa omiin pienryhmiin harjoittelemaan sosiaalisia taitoja leikkien ja pelien kautta. Lopuksi palataan piiriin, ohjaava kasvattaja lukee mörköpostin ja lapset saavat pienen palkinnon hienosta toiminnastaan ja heitä keuhataan valtavan hienosta yhteistyöstä ja avusta.

Tuokioihin liittyy visuaalisia, matemaattisia, kielellisiä ja hahmottamisen ja muistin oppimisalueiden paperitehtäviä, joita voi toteuttaa lasten kanssa tuokioiden välissä. Laminoitavat mörköpaperinuket voi myös antaa lapsille leikkeihin. Niiden avulla mörköjen nimet ja ratkaistut pulmat pysyvät sekä kasvattajien, että lasten mielessä ja siirtyvät osaksi leikkejä, joissa pohdittuja asioita voi käsitellä. Möröistä tulee ryhmän sosiaalista liimaa. Ne yhdistävät ryhmän jäseniä ja muistuttavat kuinka taitavia lapset ovat auttaessaan mörköjä ja opettaessaan heille leikkejä ja pelejä.

Pelit ja leikit ovat yleisesti tunnettuja leikkejä. Niitä voi käyttää siirtymätilanteissa. Kartat voi tehdä oman paikkakunnan karttojen mukaiseksi ja käyttää valokuvia menneiltä vuosilta, jolloin ryhmä pääsee tutustumaan oman kotiseutunsa historiaan. Tuokioita voi rikastuttaa oman ryhmän pedagogisen toimintasuunnitelman mukaiseksi ja ryhmän näköiseksi.

Pääasia on, että mielikuvitus ja leikit rehottavat sopuisassa ympäristössä.

Seikkailu alkakoon!

Terveisin,

Mörötär

MATERIAALIN KÄYTTÖOIKEUDET:

CC BY-NC-SA 4.0

BY: NIMEÄ TEKIJÄ KÄYTTÄESSÄSI TEOSTA

NC: KAUPALLINEN KÄYTTÖ ON KIELLETTY

SA: TEOKSESTA TEHTYJÄ MUUNNELMIA VOI JAKAA SAMALLA LISENSILLÄ KUIN ALKUPERÄISTÄ TEOSTA.

MATERIAALI ON TEHTY VARHAISKASVATUKSEN OPETUS- JA KASVATUSKÄYTTÖÖN. VOIT OTTAA KOPIOITA JA JAKAA NIITÄ PERHEILLE JA LAPSILLE.

MATERIAALIN KUVIEN TEKIJÄNOIKEUDET OVAT KUVITTAJALLA. NE ON MERKITYY:

S.O.2022

CC BY-NC-SA 4.0

PELIEN, LEIKKIEN JA LORUJEN TEKIJÄT OVAT TUNTEMATTOMIA. MATERIAALIA KOOTTAESSA PELIEN, LEIKKIEN, JA LORUJEN LÄHTEENÄ ON KÄYTETTY:

KILIKILI PUKKI: Näkövammaiset lapset ry,. <https://www.silmatera.fi/nakkarila/oo-mun-kaa-kirja/paivakoti-ikaiset-lapset/paivakotiin-sisaleikkeja//> Urjalan yhdistys

TALONPOIKA: Leikkipankki. Leikkejä ja vinkkejä hauskaan yhdessäoloon kaikenikäisille. <https://leikkipankki.fi/haeleikit?Hakusanat=talonpoika>

LENTÄVÄ LAPANEN:

Peda. Net. Kotka. Varhaiskasvatus. Kotkan Avoin varhaiskasvatus. Etävinkit perheille. Värien opettelua. <https://peda.net/kotka/varhaiskasvatus/av/avoimen-etavinkit-perheille/varien-opettelua>.

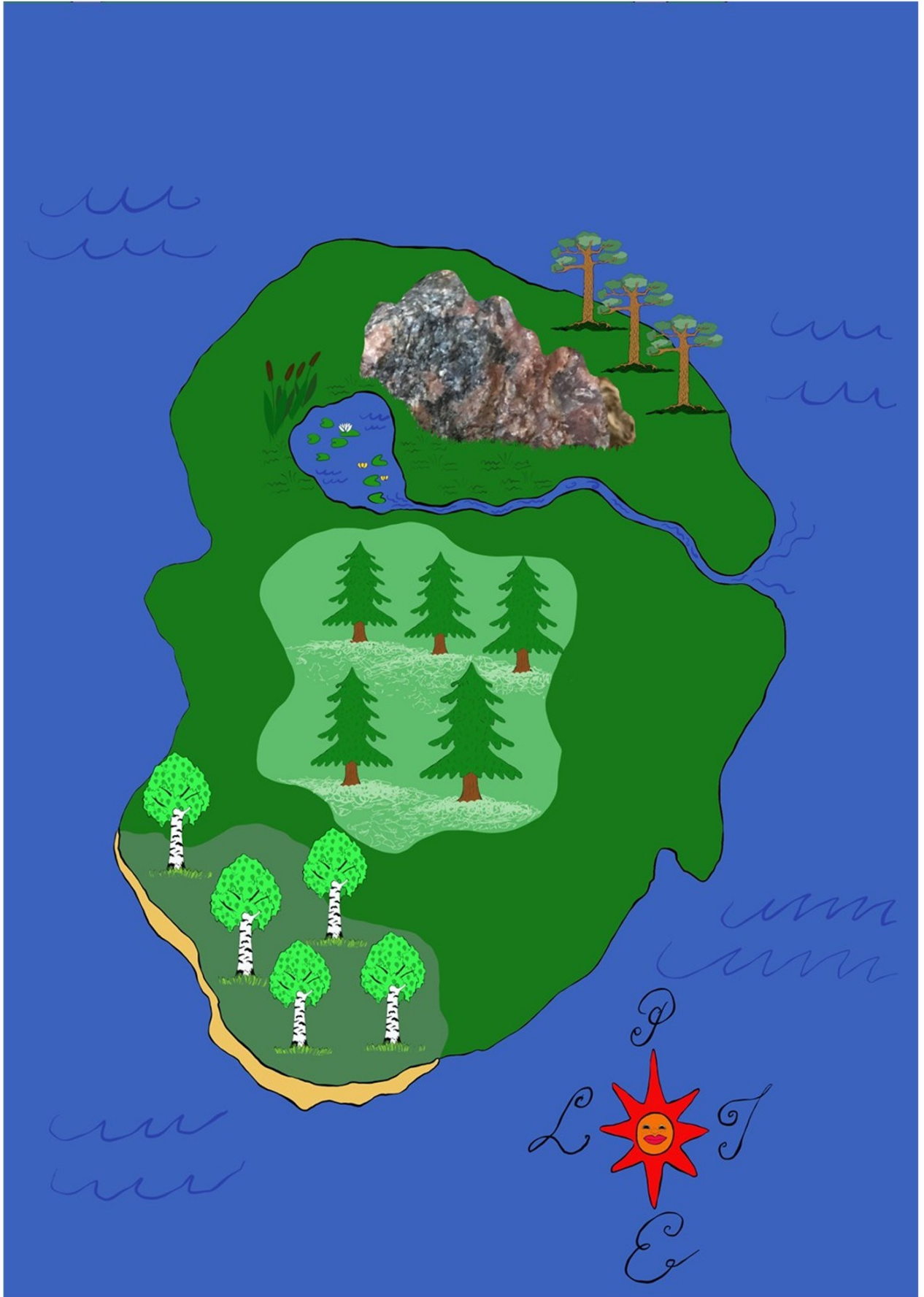
PEILILEIKKI: Leikkipankki. Leikkejä ja vinkkejä hauskaan yhdessäoloon kaikenikäisille. MLL. <https://leikkipankki.fi/Leikit/Tiedot/823>

MYRKKYSIENI Leikkipankki. Leikkejä ja vinkkejä hauskaan yhdessäoloon kaikenikäisille. MLL/Urjalan yhdistys. <https://leikkipankki.fi/Leikit/Tiedot/535>

KIM-LEIKKI: Näkövammaiset lapset ry. <https://www.silmatera.fi/nakkarila/oo-mun-kaa-kirja/paivakoti-ikaiset-lapset/paivakotiin-sisaleikkeja/> ja

Leikkipankki. Leikkejä ja vinkkejä hauskaan yhdessäoloon kaikenikäisille. MLL. Henkilö-Kim. <https://leikkipankki.fi/haeleikit?Hakusanat=kim>

TURKO MÖLLI, MÖRÖ JA KÖLLI

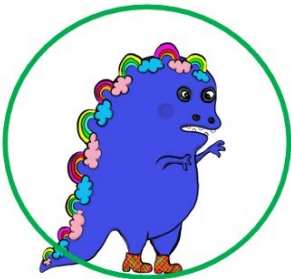
TEEMA: UUSI KAVERI RYHMÄSSÄ, YKSINÄISYYS

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: MUOTOUTUMISVAIHE

OPETTAJAN ROOLI: TURVALLISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN LUOMINEN, PÄIVÄSTRUKTUURI, VISUAALINEN TUKEA, SÄÄNNÖT, LASTEN SENSITIIVINEN KOHTAAMINEN

TEHTÄVIEN TAVOITE: TUTUSTUA TOISIINSA, SAADA TYÖVÄLINEITÄ TUTUSTUMISEEN, ONNISTUMISEN TUNNE TEHTÄVÄN RATKAISEMISESTA JA OHJEIDEN MUKAAN TOIMIMISESTA

MATEMAATTISET TAILOT: HAHOOTTAMINEN, LUKUJEN 1-5 TUNNISTAMINEN

VOIMA MÖRRINEN JA PIPPA LERKKO

TEEMA: TOISEN HUOMIOIMINEN, LEIKIN MUUTTAMINEN KAIKILLE SOPIVAKSI

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: KUOHUNTAVAIHE

OPETTAJAN ROOLI: RATKAISTA RISTIRIITOJA, TUKEA JA KANNUSTAA TASAPUOLISESTI

TEHTÄVIEN TAVOITE: MIELIPITEEN ESITTÄMINEN JA KUUNTELEMINEN, KESKUSTELU, YHTEISTEN LEIKKIEN SOPIMINEN

MATEMAATTISET TAILOT: SARJOITTELU, ENEMMÄN/VÄHEMMÄN

PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN

TEEMA: RIIDAN SELVITTÄMINEN

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: SOPIMISVAIHE

OPETTAJAN ROOLI: KANNUSTAA JOKAISTA NÄKEMÄÄN OMAT VAHVUUTENSAA JA MOTIVOITUMAAN UUDEN OPPIMISEEN JA OSALLISTUMISEEN. KERRATA JA PÄIVITTÄÄ SÄÄNTÖJÄ.

TEHTÄVIEN TAVOITE: VUOROTTELU, KUUNTELEMINEN, OMAN TOISEN NÄKÖKULMA, SOPIMINEN

KIELELLISET TAILOT: LORUT, OMIEN VAHVUUKSIIEN SANOITTAMINEN

LILLIBETH PÖNTHIITTINEN, VIOLA WILLINDORF

TEEMA: ERILAISSUUS, HYVÄT KÄYTÖSTAVAT, YSTÄVÄLLISYYS, VUORON ODOTTAMINEN, KIITOS JA OLE HYVÄ

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: HYVIN TOIMIVAN RYHMÄN VAIHE

OPETTAJAN ROOLI: PITÄÄ YLLÄ MOTIVAATIOTA UUDEN OPPIMISEEN, LEIKKIEN JA YSTÄVYYS-SUHTEIDEN MUODOSTAMISEEN JA YLLÄPITÄMISEEN, RIKASTAA OPPIMISYMPÄRISTÖÄ

TEHTÄVIEN TAVOITE: TOISEN HUOMIOIMINEN, MITEN JA MITÄ VOI LEIKKIÄ JOS EI OLE YHTEISTÄ KIELTÄ

KIELELLISET TAILOT: LORUT, PÖYTÄTEATTERITARINA (SADUTUS)

KÖLLI JA KAIKKI MÖRÖKÖLLIT

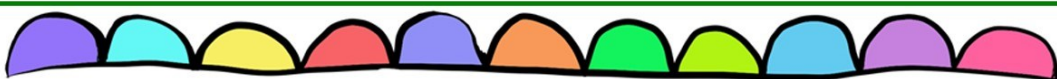
TEEMA: YHTEISTYÖ, AVUN PYYTÄMINEN JA AVUN ANTAMINEN

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: LOPETUSVAIHE

OPETTAJAN ROOLI: TURVALLISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN LUOMINEN, LASTEN SENSITIIVINEN KOHTAAMINEN, YHDESSÄ KOETUSTA PUHUMINEN JA TULEVAISUUDEN SUUNNITTELU, LUOPUMISESTA NOUSEVIEN TUNTEIDEN KOHTAAMINEN

TEHTÄVIEN TAVOITE: AUTTAA KAVEREITA, MUISTELLA JA LUOPUA

HAHOOTTAMINEN JA MUISTI: KUVASUUNNISTUS, MÖRKÖJEN NIMIEN JA TEHTÄVIEN MUISTAMINEN

MÖRKÖ _____ SALAISUUS

Hei vanhemmat,

Me olemme vanhan Mörkö _____
mörköjen lapsenlapsenlapsenlapsen-
lapsia. Kun ihmiset muuttivat tänne ja
rakensivat teitä ja taloja paikat, joissa
asuimme pienenivät ja mekin kutistuim-
me. Mörkö _____ nimikin muuttui

_____.

Asumme kuitenkin _____
edelleen. Me autamme eläimiä ja ne
auttavat meitä. Aikuiset ihmiset eivät
yleensä näe meitä, eivätkä usko mei-
dän olevan olemassakaan. Onneksi ih-
mislapsilla on tarkat silmät, joilla voi
nähdä mielikuvitusolentojakin.

Tarvitsemme apua kaikenlaisissa asi-
oissa. Pyydämmekin lapsilta apua pul-
miimme. Olemme kuulleet, että he ovat
taitavia ratkomaan niitä.

Terveisin,

Möröt

TURKO MÖLLI

Retkikohde:

TARVIKKEET:

3 MÖRKÖNUKKEA TURKO,
MÖRÖ JA KÖLLI,

2 KIRJETTÄ, KUVAKOMMUNI-
KAATIOKORTIT: TUNNEKUVAT,
HILJAA, KORVA, KÄSI KERTOO,
TARRAT LAPSILLE

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN:

AJATTELU JA OPPIMINEN:

MIELIKUVITUS, TARKKA-AVAISUUS, ONGELMANRAT-
KAISU, KANNUSTUS

ITSESTÄÄN HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAIDOT:

PUKEUTUMINEN, OMIEN TAVAROIDEN HUOLEHTIMI-
NEN, VASTUULLINEN TOIMINTA OPPIMISYMPÄRISTÖ-
NÄ JA LIIKENTEESSÄ, TUNTEIDEN ILMAISU JA IT-
SESÄÄTELY.

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN:

LASTEN KOHTAAMINEN, KUUNTELEMINEN JA ALOIT-
TEISIIN VASTAAMINEN. VUOROVAIKUTUSTAITOJAT ,
TOIMIMINEN RYHMÄNÄ JA TOIMINNAN SUUNNITTELU.

RETKIPAIKALLA KOOTAAN LAPSET PIIRIIN.

KASVATTAJA: HYVÄÄ HUOMENTA

LAPSET: HYVÄÄ HUOMENTA

KASVATTAJA Keskustelee lasten kanssa: Tietääkö joku mikä tämä paikka on? Mitähän tässä on ollut sata vuotta sitten?
MUISTATTEKO KUN LUIN TEILLE, ETTÄ MÖRÖT OVAT ASUNEET TÄÄLLÄ ENNEN? MILLAISIA MÖRKÖJÄ TÄÄLLÄ OLISI VOINUT ELÄÄ SILLOIN?

KASVATTAJA: TÄNÄÄN ME OLEMME SAANEET MÖRKÖPOSTIA. LUETAANKO MITÄ SIINÄ SANOTAAN?

LAPSET: JOO, EI

KASVATTAJA KERTOO JA NÄYTTÄÄ ELEIN JA KUVINA: SOVITAAN ENSIN 3 ASIAA. KUN MINÄ LUEN . KAIKKI OVAT HILJAA.

2. KAIKKI KUUNTELEVAT. 3.. KUN OLEN LOPETTANUT LUKEMISEN SAA PYYTÄÄ PUHEENVUORON NOSTAMALLA KÄDEN YLÖS.

KAIKILLE YHDESSÄ 1 KIRJE JA TURKO MÖLLIN KUVA

Hei _____,

MINUN NIMENI ON TURKO MÖLLI. KUULUN MÖRÖKÖLLIEN SUKUUN. OLEN MUUTTANUT KESÄLLÄ _____,
EIKÄ MINULLA OLE KETÄÄN YSTÄVÄÄ.

OLEN NÄHNYT MÖRKÖLASTEN LEIKKIVÄN HEINIKOSSA JA KUMMUILLA, MUTTA EN USKALLA MENNÄ HEIDÄN LUOKSEEN. EN TIEDÄ MITÄ SA-
NOA TAI TEHDÄ.

VOISITTEKO TE AUTTAA MINUA?

SURULLISIN TERVEISIN,

TURKO

TUNTUUKO TURKOSTA KIVALTA VAI EI KIVALTA? NÄYTÄ PEUKKU YLÖS JOS MIELESTÄSI HÄNESTÄ TUNTUU KIVALTA. LAITA PEUKKU ALAS JOS
MIELESTÄSI HÄNESTÄ TUNTUU EI KIVALTA.

MILTÄ TURKOSTA TUNTUU?

ESIM. YKSINÄISELTÄ SURULLISELTA

MITÄ TURKO VOISI SANOA MUILLE MÖRRIMÖYKKYLAPSILLE?

ESIM. MOI, HEI, MITÄ KUULUU? LEIKITÄÄNKÖ YHDESSÄ? PÄÄSENKÖ MUKAAN? VOITAI SIINKO LEIKKIÄ..?

JAKO PIENRYHMIIN

PIENRYHMISSÄ:

KEKSIIKÖ KOLME LEIKKIÄ JOITA TURKO VOISI LEIKKIÄ MUIDEN LASTEN KANSSA. KUN RYHMÄ ON VALMIS NOSTAKAA KÄSI YLÖS NIIN
OPETTAJA TIETÄÄ, ETTÄ TEILLÄ ON VASTAUS KYSYMYKSEEN.

ESIM.

HIPPAA, PILOSTA TAI VÄRIÄ

KAIKILLE YHDESSÄ 2. KIRJE JA 3 MÖRKÖKUVAA

KASVATTAJA KYSY RYHMÄN VASTAUKSET, MITEN LEIKKIÄ LEIKITÄÄN JA KEHUU HYVISTÄ AJATUKSISTA.

KASVATTAJA: MEILLE ON TULLUT UUTTA POSTIA TURKOLTA. MINÄ LUEN, MITÄ TURKOLLE KUULUU.

HEI TAAS _____,

KIIITOS AVUSTA. USKALSIN MENNÄ ESITTELEMÄÄN ITSENI JA EHDOTIN LEIKKIÄ. MINULLA OLI TOSI HAUSKAA JA PYSYIN MÖRÖN JA KÖLLIN
SYNTYMÄPÄIVÄJUHLIINI.

HE NEUVOIVAT MINULLA UUDEN HIPPA-LEIKIN, JONKA HALUAN OPETTAA TEILLE.

KIIITOS,

TURKO

LOPPUKIITOKSET JA KEHUT HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ. EVÄIDEN SYÖNTI.

TARRAT KIITOKSEKSI EVÄIDEN AIKANA TAI PÄIVÄLEVON JÄLKEEN. KASVATTAJA JAKAA TARRAT.

BANAANIHIPAN VOI OPETTAA VAPAAN LEIKIN AIKANA VAIKKA NUKKIEN AVULLA. KASVATTAJA OHJEISTAA ELEIN JA NÄYTTÄMÄLLÄ BANAA-
NIHIPAN JA LEIKKIALUEEN. VALITAAN HIPPA, JOKA OTTAA KIINNI KARKUUN JUOKSEVIA. KUN HIPPA KOSKETAA JÄÄ PAIKALLEEN BANAA-
NIKSI (KÄDET YHDESSÄ YLHÄÄLLÄ). MUUT PELASTAVAT KIINNIJÄÄNEITÄ KUORIMALLA BANAAANIN (SIIRTÄMÄLLÄ KÄDET YLHÄÄLTÄ ALAS.)

KUVAT LAITETAAN RYHMÄHUONEESEEN. LASTEN KANSSA VOI Keskustella niistä ja jatkaa teemaa muissa päiväkodin toimissa.

TURKO MÖLLI

MÖRÖ

KÖLLI

HEI _____,

MINUN NIMENI ON TURKO MÖLLI. KUULUN MÖRÖKÖLLIEN SUKUUN.
OLEN MUUTTANUT KESÄLLÄ _____,
EIKÄ MINULLA OLE KETÄÄN YSTÄVÄÄ.

OLEN NÄHNYT MÖRKÖLASTEN LEIKKIVÄN HEINIKOSSA JA KUMMUILLA,
MUTTA EN USKALLA MENNÄ HEIDÄN LUOKSEEN.
EN TIEDÄ MITÄ SANOA TAI TEHDÄ.
VOISITTEKO TE AUTTAA MINUA?

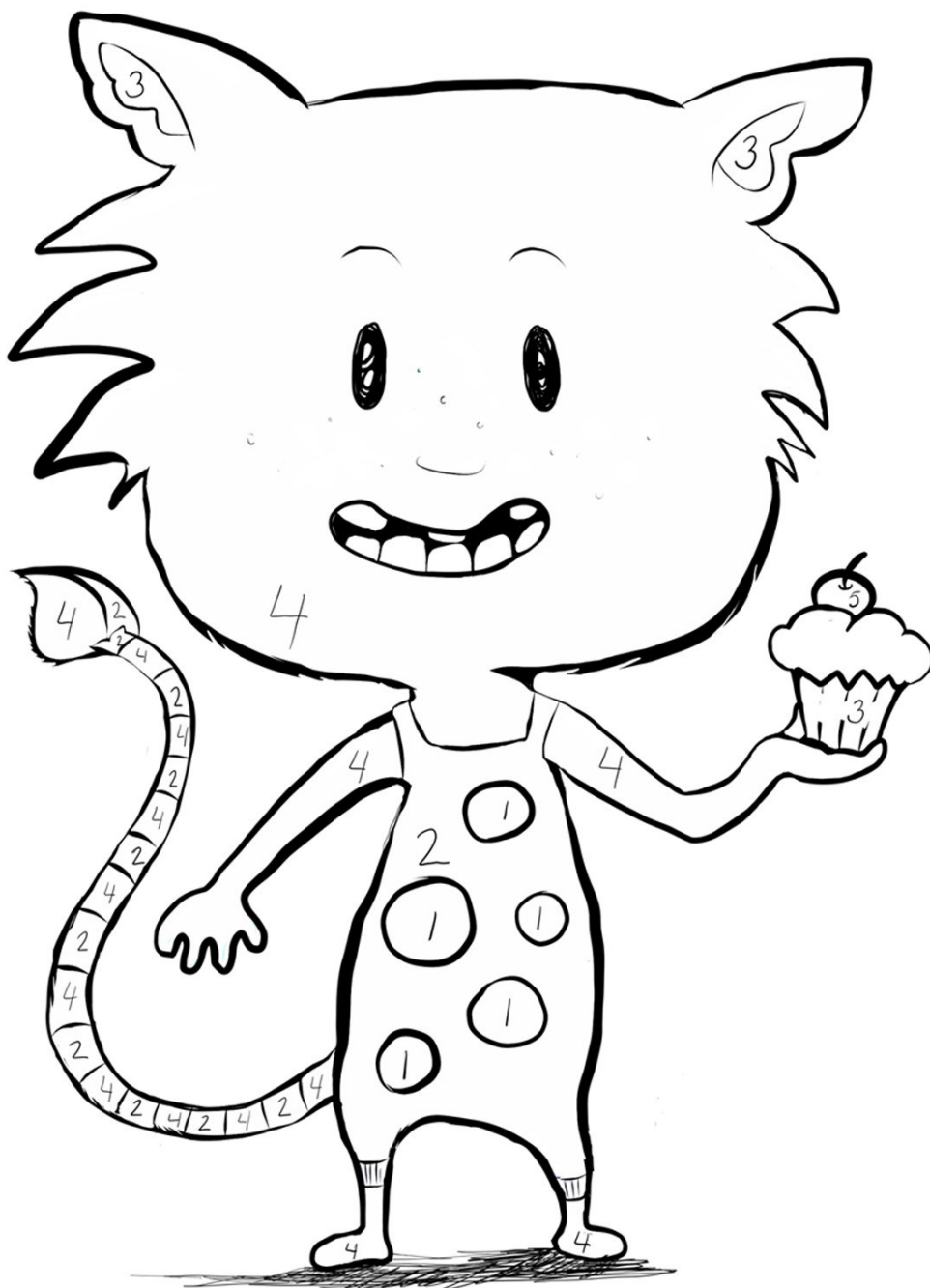
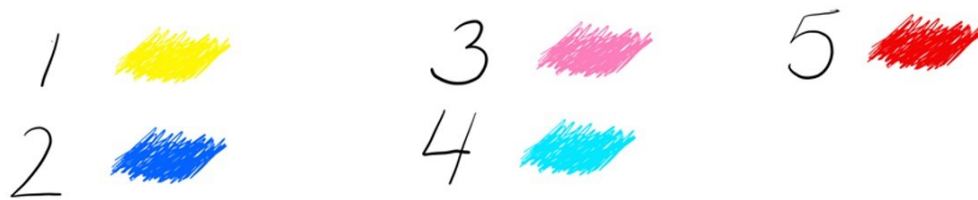
SURULLISIN TERVEISIN,
TURKO

HEI TAAS _____,

KIITOS AVUSTA. USKALSIN MENNÄ ESITTELEMÄÄN ITSENI JA EHDOTIN LEIKKIÄ. MINULLA
OLI TOSI HAUSKAA JA PYYSIN MÖRÖN JA KÖLLIN SYNTYMÄPÄIVÄJUHLIINI.
HE NEUVOIVAT MINULLE UUDEN LEIKIN, BANAANIHIPAN, JONKA HALUAN OPETTAA TEILLE.

KIITOS,
TURKO

VÄRITÄ TURKO NUMEROIDEN MUKAISESTI.

AUTA TURKOA LÖYTÄMÄÄN TIE LABYRINTIN LÄPI KÖLLIN JA MÖRÖN LUOKSE.

VOIMA MÖRRINEN

Retkikohde:

TARVIKKEET:

2 MÖRKÖNUKKEA, VOIMA JA PIPPA

KIM-LEIKIN KUVAT,

MYRKKYSIENI-LEIKIN KUVAT 5 KPL,

PEILI-LEIKIN OHJEET

2 KIRJETTÄ, KUVAKOMMUNIKAATIOKORTIT: TUNNEKUVAT, HILJAA, KORVA, KÄSI KERTOO, TARRAT LAPSILLE

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN:

AJATTELU JA OPPIMINEN:

MIELIKUVITUS, TARKKAVAISUUS, ONGELMANRATKAISU, KANNUSTUS, OMAT VAHUUDET

ITSENSÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAITOT:

PUKEUTUMINEN, OMIEN TAVAROIDEN HUOLEHTIMINEN, VASTUULLINEN TOIMINTA OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ JA LIIKENTEESSÄ, TUNTEIDEN ILMAISU JA ITSESÄÄTELY.

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN:

LASTEN KOHTAAMINEN, KUUNTELEMINEN JA ALOITTEISIIN VASTAAMINEN. VUOROVAIKUTUSTAITOT, TOIMIMINEN RYHMÄNÄ JA TOIMINNAN SUUNNITTELU, LEIKIN MUUTTAMINEN KAIKILLE SOPIVAKSI

RETKIPAIKALLA KOOTAAN LAPSET PIIRIIN.

KASVATTAJA: HYVÄÄ HUOMENTA

LAPSET: HYVÄÄ HUOMENTA

KASVATTAJA KESKUSTELEE LASTEN KANSSA: TIETÄÄKÖ JOKU MIKÄ TÄMÄ PAIKKA ON? MITÄHÄN TÄSSÄ ON OLLUT SATA VUOTTA SITTEEN? MUISTATTEKO KUN LUIN TEILLE, ETTÄ MÖRÖT OVAT ASUNEET TÄÄLLÄ ENNEN? MILLAISIA MÖRKÖJÄ TÄÄLLÄ OLISI VOINUT ELÄÄ SILLOIN?

KASVATTAJA: TÄNÄÄN ME OLEMME SAANEET MÖRKÖPOSTIA. LUETAANKO MITÄ SIINÄ SANOTAAN?

LAPSET: JOO, EI

KASVATTAJA KERTOO JA NÄYTTÄÄ ELEIN JA KUVINA: SOVITAAN ENSIN 3 ASIAA. KUN MINÄ LUEN. KAIKKI OVAT HILJAA. 2. KAIKKI KUUNTELEVAT. 3. KUN OLEN LOPETTANUT LUKEMISEN SAA PYYTÄÄ PUHEENVUORON NOSTAMALLA KÄDEN YLÖS.

KAIKILLE YHDESSÄ (KASVATTAJA ESITTELEE PIPPAN JA VOIMAN KUVAT):

HEI _____,

MINULLA ON SUPERPARAS YSTÄVÄ VOIMA. ME KEKSIMME YHDESSÄ TOSI HAUSKOJA LEIKKEJÄ. TOISTEN MÖRRILASTEN JA AIKUISTEN MIELESTÄ NE EIVÄT OLE AINA HYVIÄ LEIKKEJÄ VAAN RIEHUNTALEIKKEJÄ. MINULLA EI VIELÄ TOIMI KUNNOLLA AJATTELU LIIKENNEVALOT JA VOIMA EI OSAA AINA AJATELLA, MILTÄ TOISESTA TUNTUU. MEISTÄ EI OLE KIVAA KUN MEILLE SANOTAAN USEIN, ETTEI MEITÄ HALUTA LEIKKEIHIN MUKAAN. VOITTEKO AUTTAA? PIKAISTA APUA KAIVATEN,

PIPPA

- TUNTUUKO PIPPASTA JA VOIMASTA KIVALTA VAI EI KIVALTA? NÄYTÄ PEUKKU YLÖS JOS MIELESTÄSI HEISTÄ TUNTUU KIVALTA. LAITA PEUKKU ALAS JOS MIELESTÄSI HÄNESTÄ TUNTUU EI KIVALTA.
- MILTÄ VOIMASTA JA PIPPASTA TUNTUU?(TUNTEEN NIMEÄMINEN. KOMMUNIKOINNIN TUEKSI VOI KÄYTTÄÄ TUNNEKUVATAULUA) ESIM. VIHAISELTA, SURULLISELTA
- MILTÄ TOISISTA LAPSISTA TUNTUU, JOS LEIKKI ON LIIAN RAJUA JA VOIMA SATUTTAA?
- MILLAINEN ON HELLÄ KOSKETUS? (LAPSET VOIVAT NÄYTTÄÄ, MITEN KOSKETETAAN HELLÄSTI)
- MITÄ LEIKKEJÄ PIPPA JA VOIMA VOISIVAT LEIKKIÄ MÖRRILAPSIEN KANSSA? ESIM. PEILI, VÄRI, AVAIMEN PIILOTUS, MYRKKYSIENI JA KIM-LEIKKI, HIPPA

KASVATTAJA: OPETAMMEKO PIPPALLE JA VOIMALLE LEIKKEJÄ JOITA HE VOIVAT LEIKKIÄ MUIDEN MÖRRILASTEN KANSSA?

JAKO PIENRYHMIIN:

MYRKKYSIENI, KIM-LEIKKI JA PEILI-LEIKKI

KAIKILLE YHDESSÄ: KIRJE JA 2 MÖRKÖKUVAA

KASVATTAJA KYSY YHDESSÄ RYHMÄN VASTAUKSET, MITEN LEIKKIÄ LEIKITÄÄN JA KEHUU HYVISTÄ AJATUKSISTA.

KASVATTAJA: MEILLE ON TULLUT UUTTA POSTIA TURKOLTA. MINÄ LUEN, MITÄ PIPALLE JA VOIMALLE KUULUU.

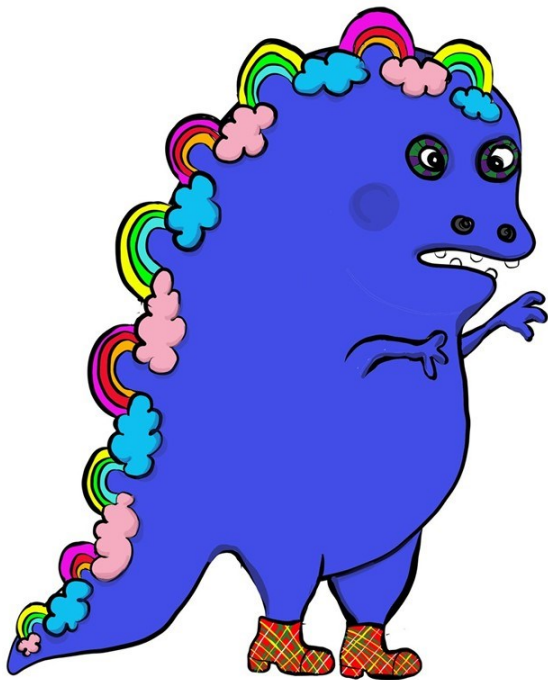
HEI _____,

MEILLÄ ON NYT MUKANA AINA JOKU KIVA PELI JOTA VOIMME EHDOTTAA LEIKIKSI. JOS ME LEIKIMME HIPPAA NIIN SOVIMME SÄÄNNÖT AINA ENSIN JA NÄYTÄMME MINKÄLAISEN ON HELLÄ KOSKETUS. KAVERIT JA AIKUISET AUTTAVAT MINUA, JOS EN MUISTA SÄÄNTÖJÄ. MEILLÄ ON OLLUT TOSI KIVAA KAVEREIDEN KANSSA JA OPIMME KOKO AJAN MITEN TOIMIA YHDESSÄ LEIKEISSÄ KIVASTI.

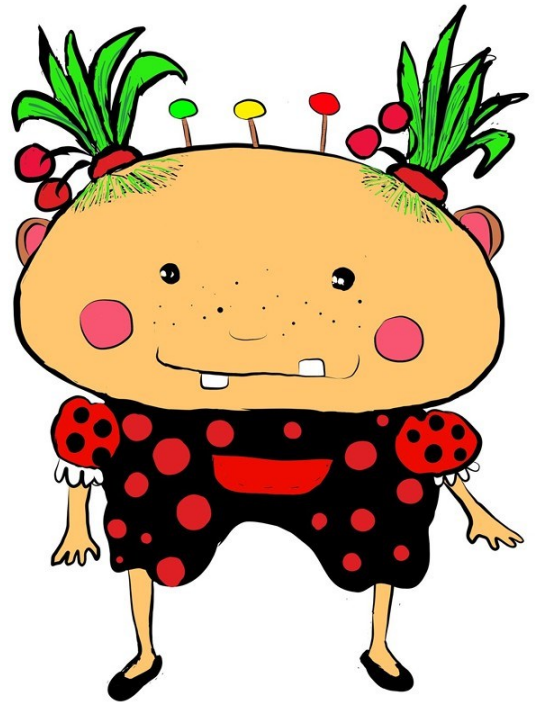
KIITOS,
PIPPA JA VOIMA

LOPPUKIITOKSET JA KEHUT HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ. EVÄIDEN SYÖNTI.

TARRAT KIITOKSEKSI EVÄIDEN AIKANA TAI PÄIVÄLEVON JÄLKEEN. KASVATTAJA JAKAA TARRAT. LAPSET EIVÄT VALITSE.

VOIMA MÖRRINEN

PIPPA LERKKO

MOIKKA _____,

MINULLA ON SUPERPARAS YSTÄVÄ VOIMA. ME KEKSIMME YHDESSÄ TOSI HAUSKOJA LEIKKEJÄ. TOISTEN MÖRRILASTEN JA AIKUISTEN MIELESTÄ NE EIVÄT OLE AINA HYVIÄ LEIKKEJÄ VAAN RIEHUNTALEIKKEJÄ. MINULLA EI VIELÄ TOIMI KUNNOLLA AJATTELUN LIIKENNEVALOT JA VOIMA EI EHDİ AINA AJATELLA ,MILTÄ TOISESTA TUNTUU. KAVERIT JOUTUVAT PULAAN MINUN KANSSANI LEIKKIESSÄÄN. VOIMAN TASSUT OVAT LIIAN VOIMAKKAAT LEIKEISSÄ JA SATUTTAVAT.

MEISTÄ EI OLE KIVAA KUN MEILLE SANOTAAN USEIN, ETTEI MEITÄ HALUTA LEIKKEIHIN MUKAAN. VOITTEKO AUTTAA?

PIKAISTA APUA KAIVATEN,

PIPPA

HEI _____,

MEILLÄ ON NYT MUKANA AINA JOKU KIVA PELI JOTA VOIMME EHDOTTAA LEIKIKSI. JOS ME LEIKIMME HIPPAA NIIN SOVIMME SÄÄNNÖT AINA ENSIN JA NÄYTÄMME MINKÄLAINEN ON HELLÄ KOSKETUS. KAVERIT JA AIKUISET AUTTAVAT MINUA, JOS EN MUISTA SÄÄNTÖJÄ.

MEILLÄ ON OLLUT TOSI KIVAA KAVEREIDEN KANS-SA JA OPIMME KOKO AJAN MITEN TOIMIA YHDESSÄ LEIKEISSÄ KIVASTI.

KIITOS,
PIPPA JA VOIMA

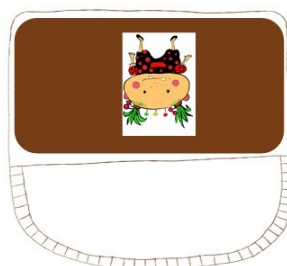
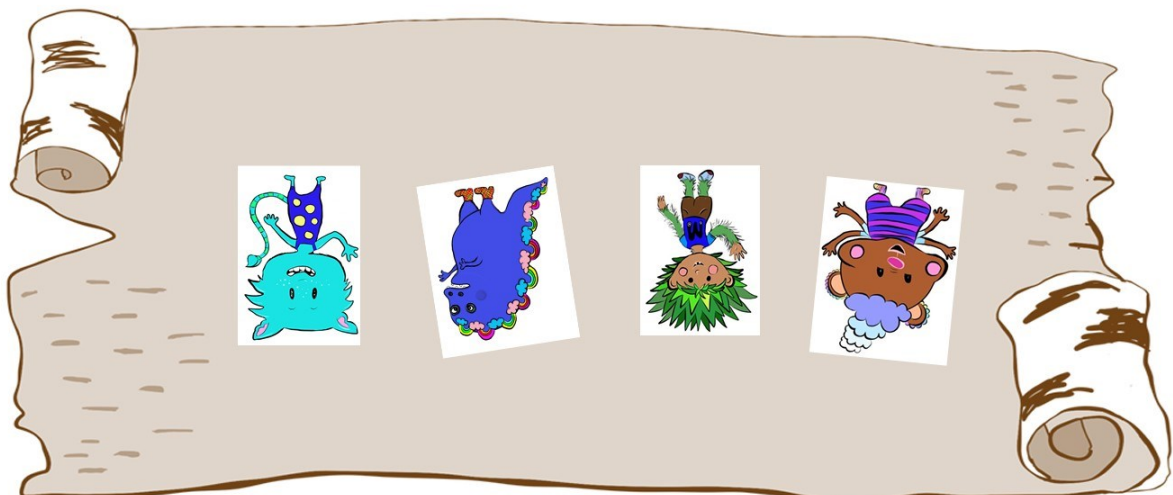
TAITA JA TEIPPAA OHJEPAPEREISTA KUORET. VOIT SÄILYTTÄÄ PELIEN OSAT
SIELLÄ.

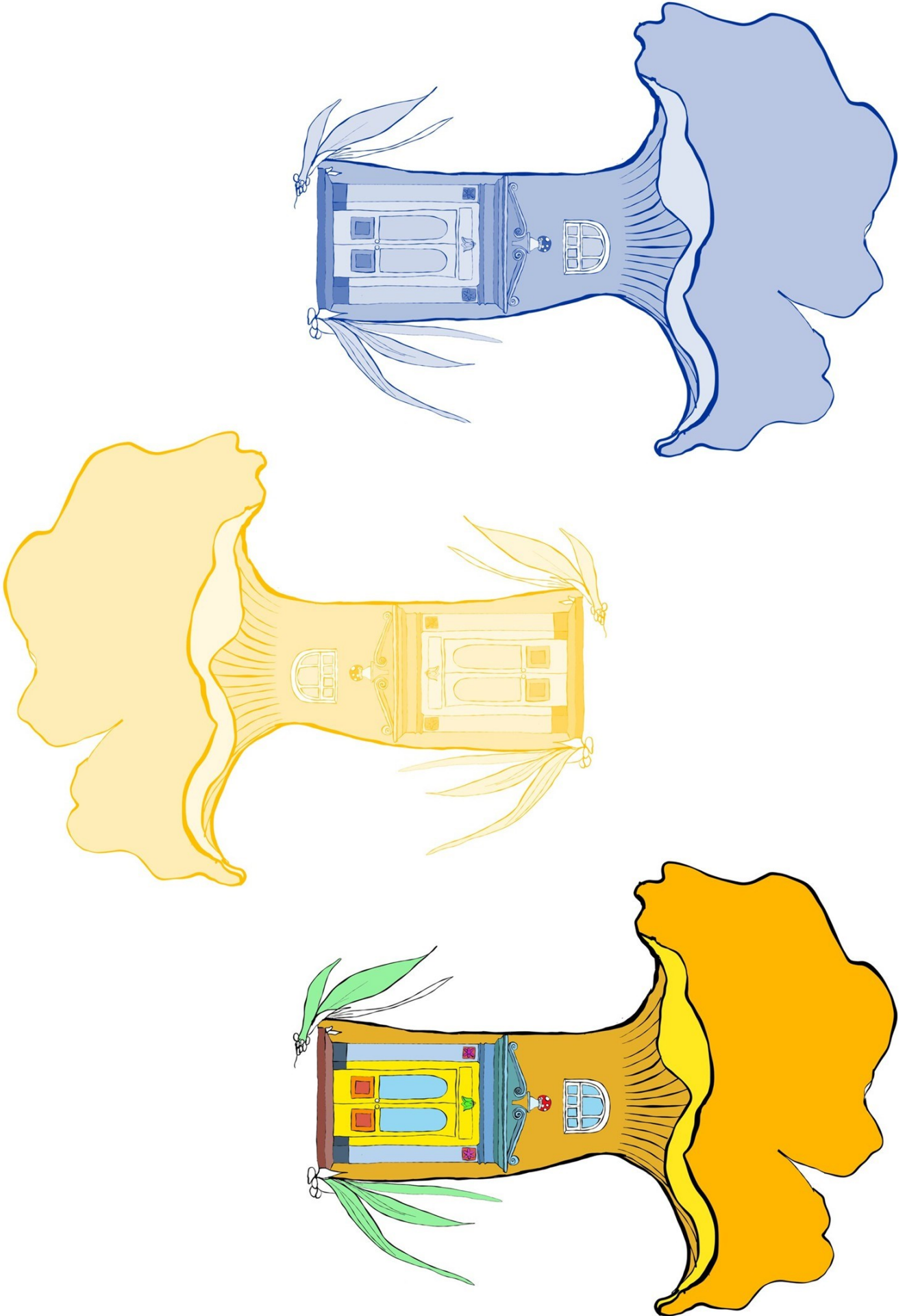
KIM- MÖRKÖLEIKKI. LAMINOI JA LEIKKAA HAHMOT.

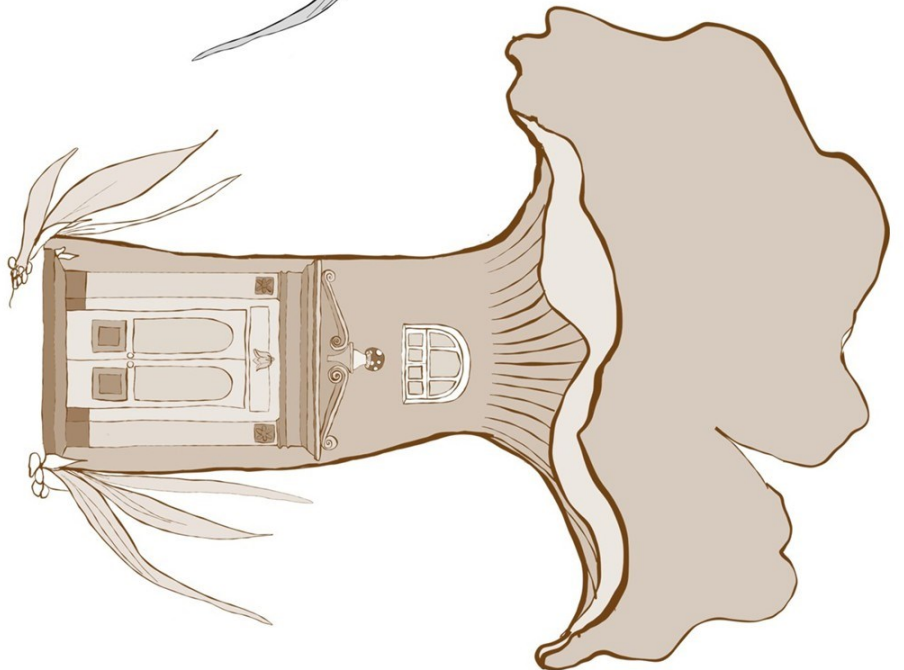
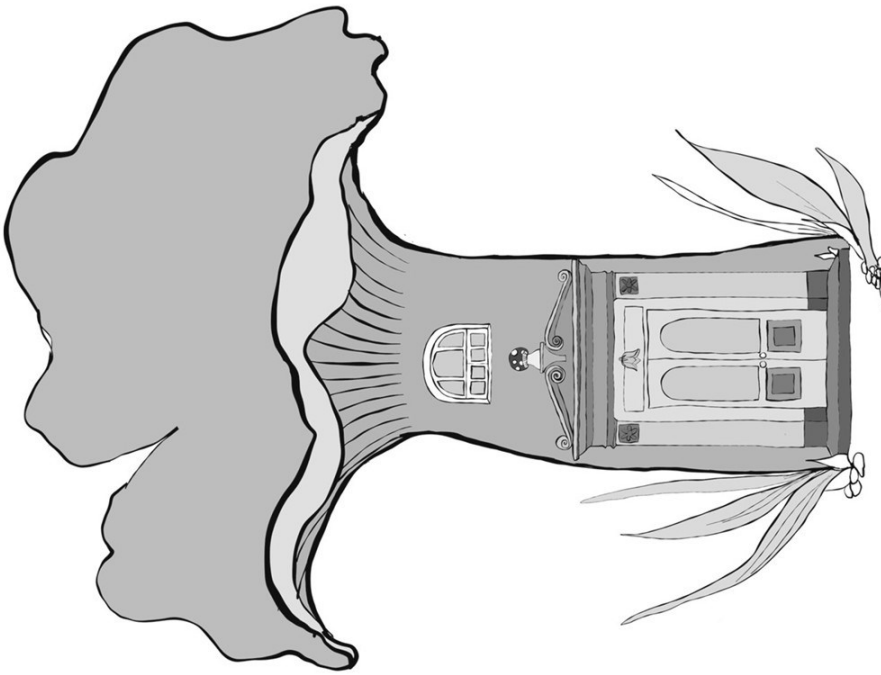
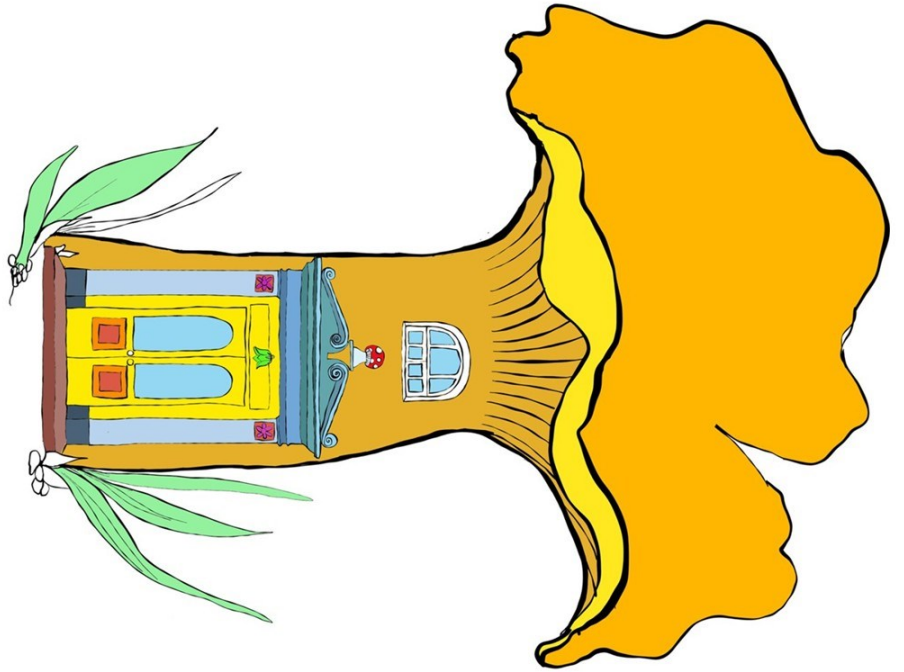

KIM-LEIKKI MÖRÖILLÄ

1. LAITA KUVAT ESILLE YKSI KERRALLAAN JA KERRO MÖRÖN NIMI.
2. PYYDÄ LAPSIA SULKEMAAN SILMÄT.
3. OTA YKSI MÖRKÖ POIS.
4. PYYDÄ LAPSIA AVAAMAAN SILMÄT.
5. KYSY MIKÄ MÖRKÖ LÄHTI POIS (LAPSI VOI MYÖS NÄYTTÄÄ KUVAA)
6. LAPSET VIITTAAVAT JA ANNAT PUHEENVUORON.
7. TOISTA 1.- 6.

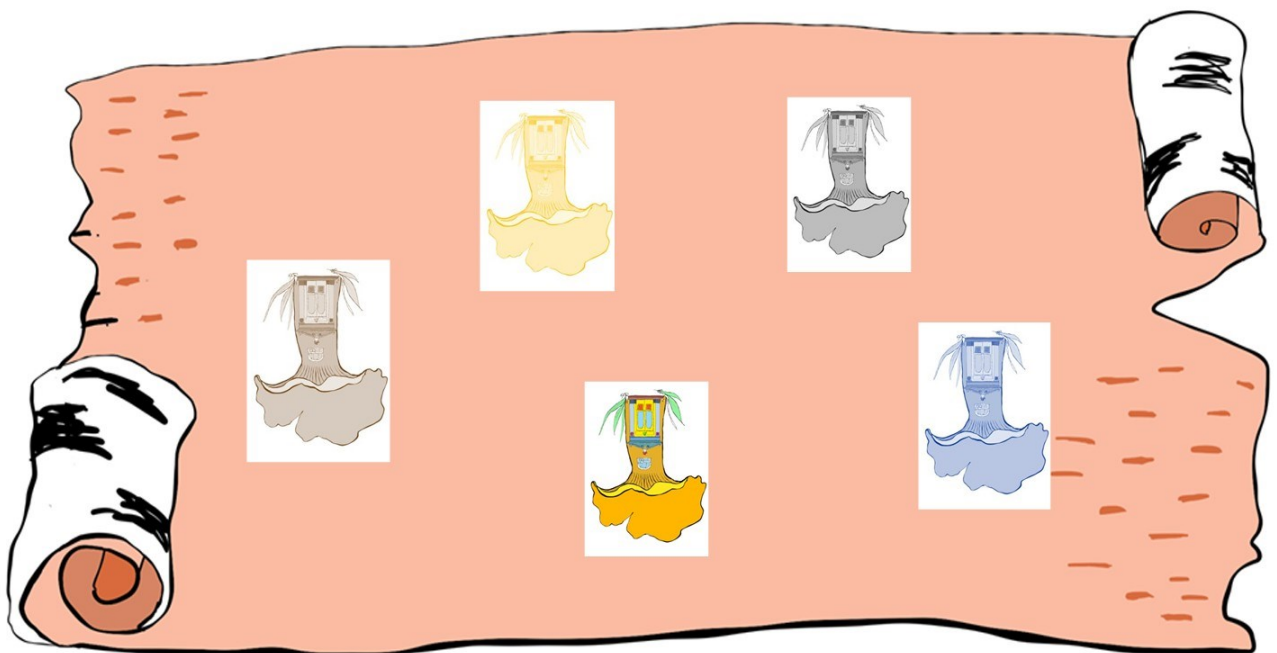

MYRKKYSIENI

LEIKISSÄ ON VAIHTUVA SIENESTÄJÄ JA LAPSET, JOTKA VALITSEVAT MYRKKYSIENEN.

1. LAITTAKAA SIENET ESILLE
2. VALITKAA SIENESTÄJÄ
3. SIENESTÄJÄ LÄHTEE KUULOMATKAN PÄÄHÄN JA LAITTA A SILMÄT KIINNI.
4. MÖRRILAPSET VALITSEVAT MIKÄ ON MYRKKYSIENI.
5. MÖRRILAPSET KUTSUVAT SIENESTÄJÄN PAIKALLE-PAIKALLE: "SIENESTÄJÄ, SIENESTÄJÄ! TULE POIMIMAAN SIENIÄ, SUURIA JA PIENIÄ!"
6. SIENESTÄJÄ OSOITTA SORMELLAAN SIENTÄ. JOS SIENI EI OLE MYRKKYSIENI SIENESTÄJÄ VOI POIMIA SEN ITSELLEEN. JOS SIENI ON MYRKKYSIENI, KAIKKI HUUTAVAT "MYRKKYSIENI!" JA SIENESTÄJÄ VAIHTUU.
7. TOISTA 1.- 6.

PEILI-LEIKKI

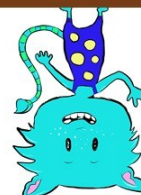
LEIKISSÄ ON PEILI JA MUUT LEIKKIJÄT.

PEILI YRITTÄÄ NÄHDÄ LIIKKUUKO JONKUN JALAT. LEIKKI-
JÄT YRITTÄVÄT PÄÄSTÄ PEILIN LUO JA KOSKEA HANTÄ.

1. VALITKAA PEILI
2. PEILI KÄVELEE 3-5 METRIN PÄÄHÄN MUISTA LEIKKIJÖISTÄ JA KÄÄNTÄÄ SELÄN
3. HEIHIN PÄIN.
4. MUUT LEIKKIJÄT MENEVÄT RIVIIN.
5. PEILI SANOO. ”PELI ALKAA, NOSTAKAA JALKAA!”
6. MUUT LEIKKIJÄT KULKEVAT PEILIÄ KOHTI. PEILIN KÄÄNTYESSÄ LEIKKIJÄT PYSÄHTYVÄT. JOS PEILI NÄKEE LEIKKIJÄN JALKOJEN LIIKKUVAN, LEIKKIJÄ PALAA TAKAISIN LÄHTÖPAIKALLE.
7. ENSIMMÄISENÄ PEILIÄ KOSKENUT, PÄÄSEE PEILIKSI.
8. TOISTA 1.- 6.

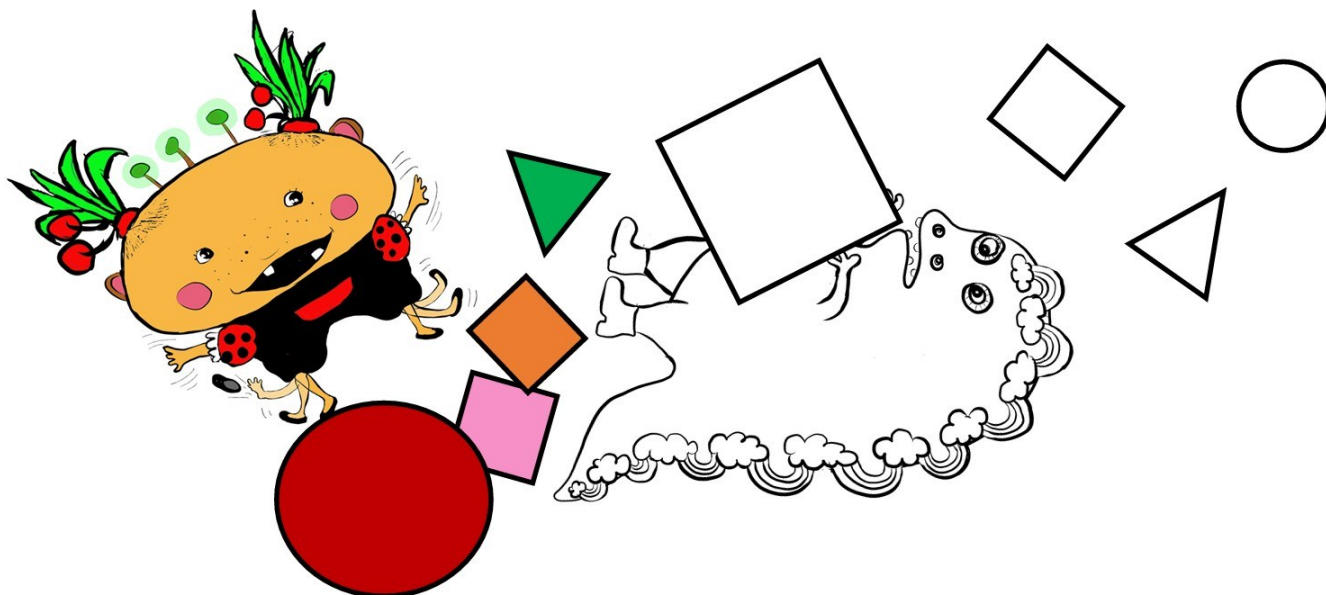
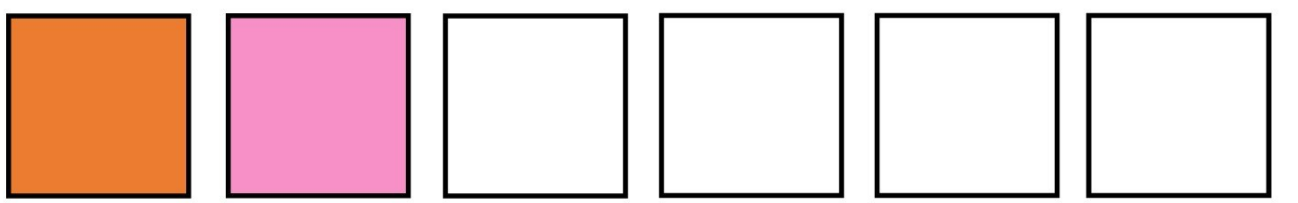
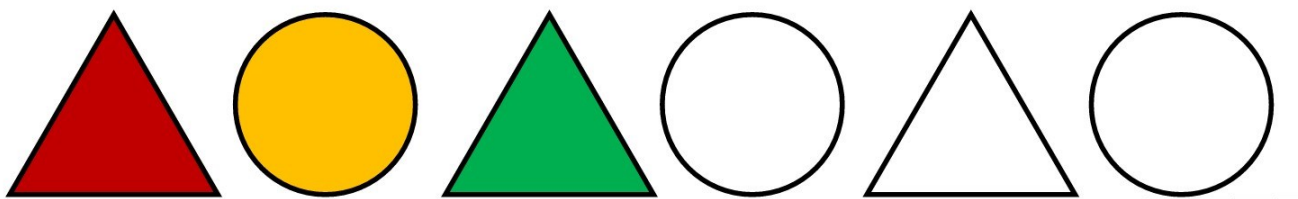
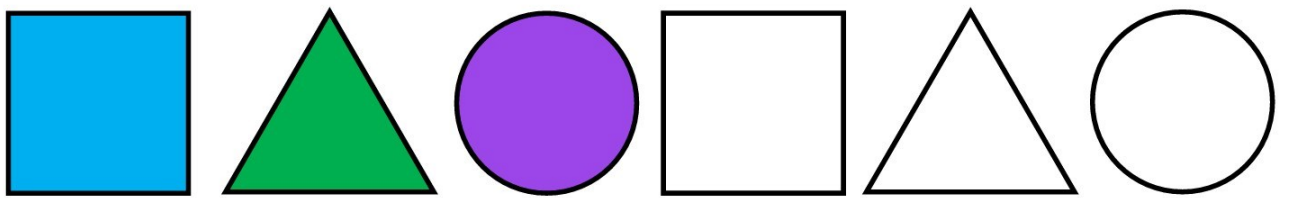
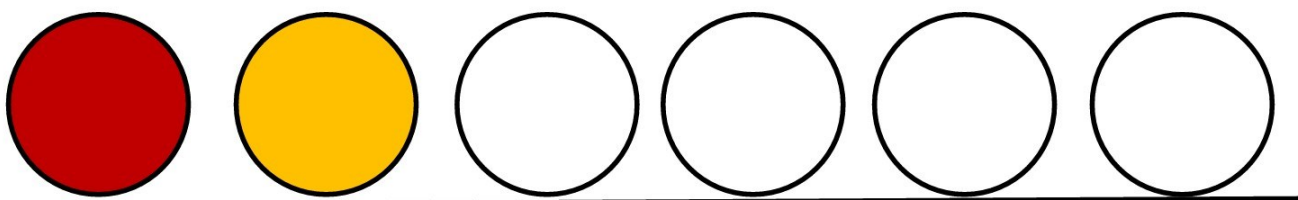

LÄHTÖIIVA

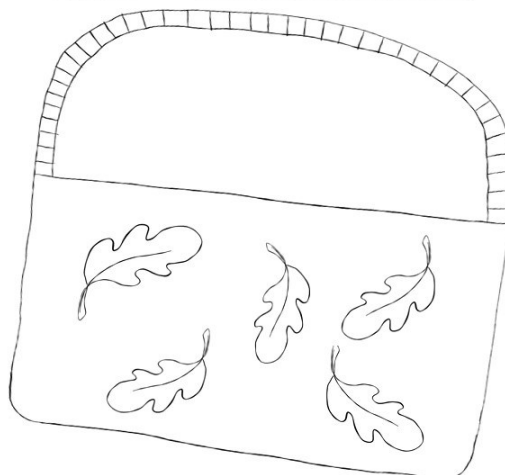
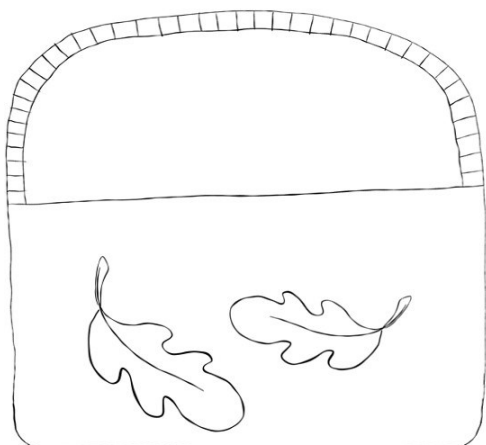
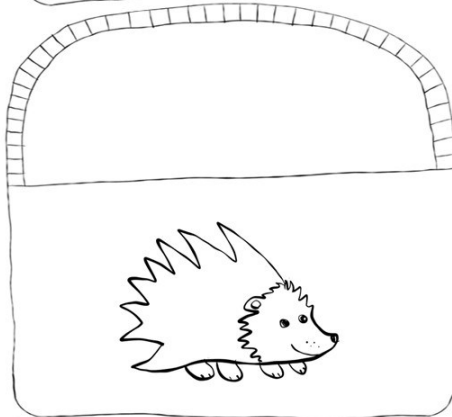
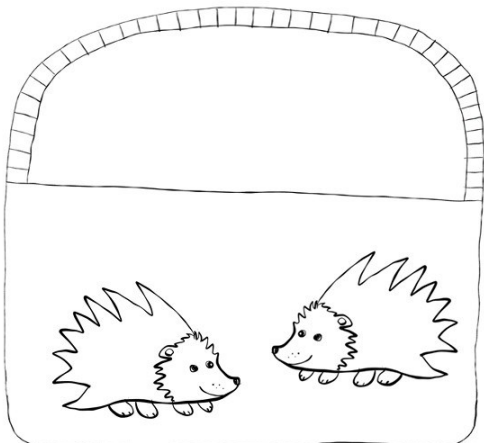
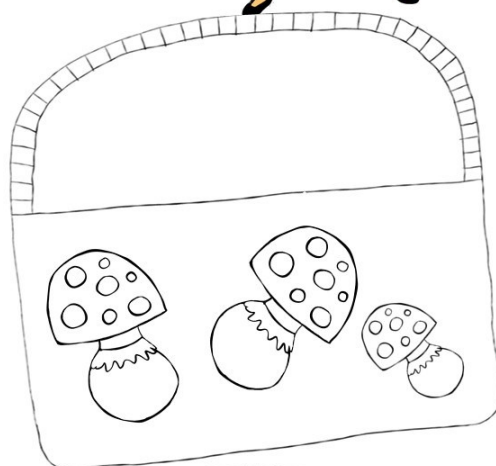
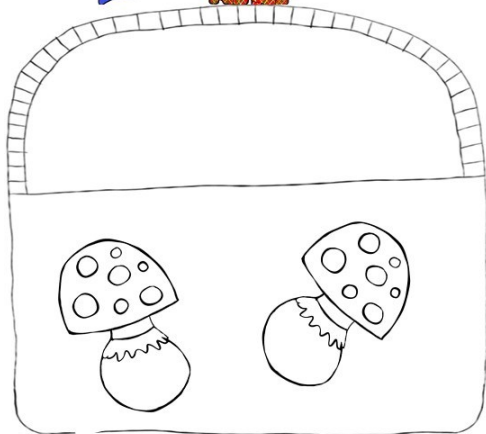
SARJOITTELU.

VOIMA JA PIPPA LAITTAVAT VÄRIT OIKEAAN JÄRJESTYKSEEN.
 AUTA HEITÄ VÄRITTÄMÄÄN OIKEA VÄRI SEURAAVAAN
 MUOTOON.

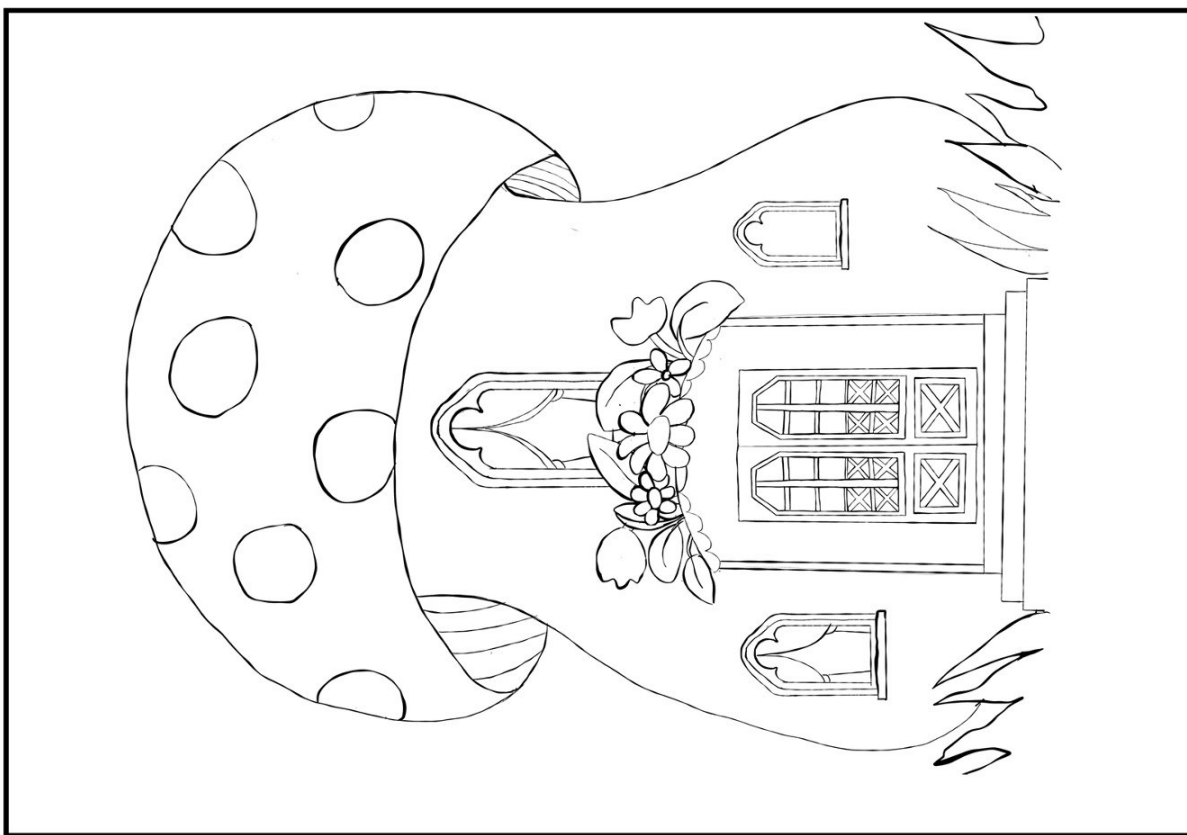

ENEMMÄN, VÄHEMMÄN.

YMPYRÖI KUMMALLA ON KORISSA ENEMMÄN.

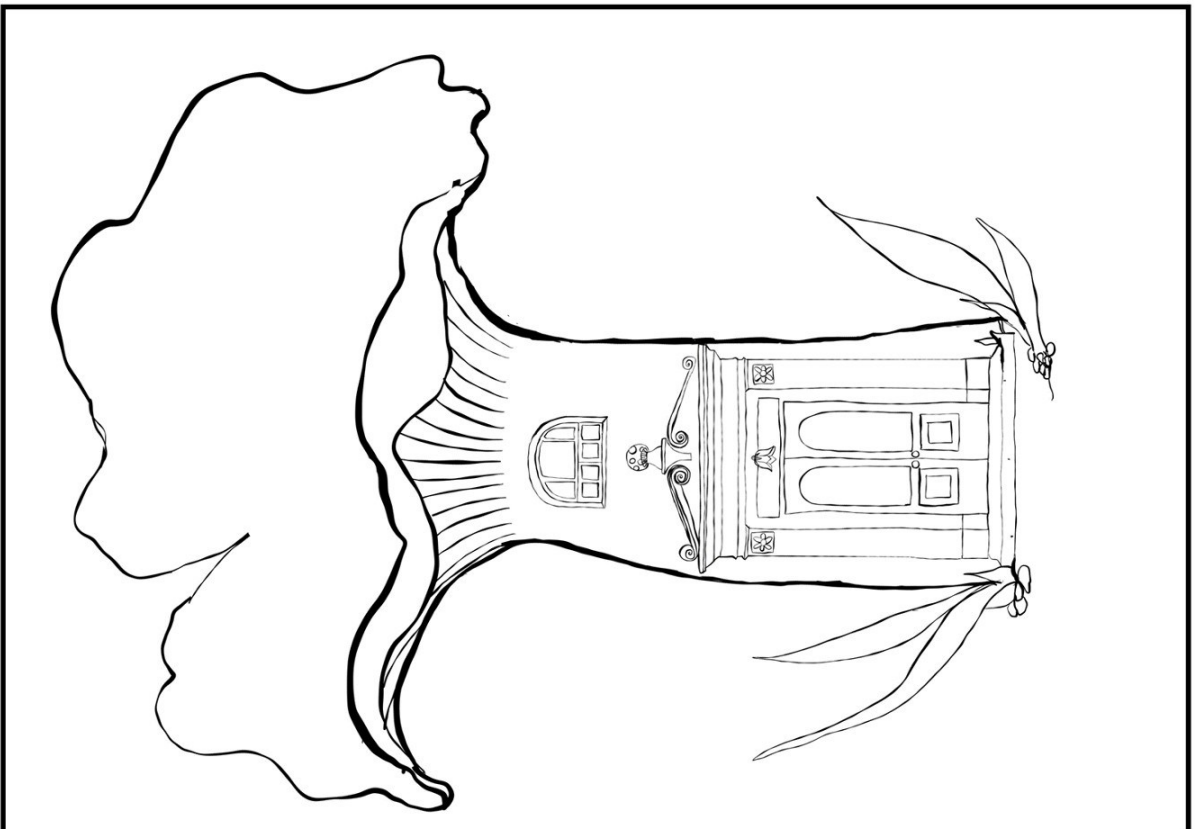
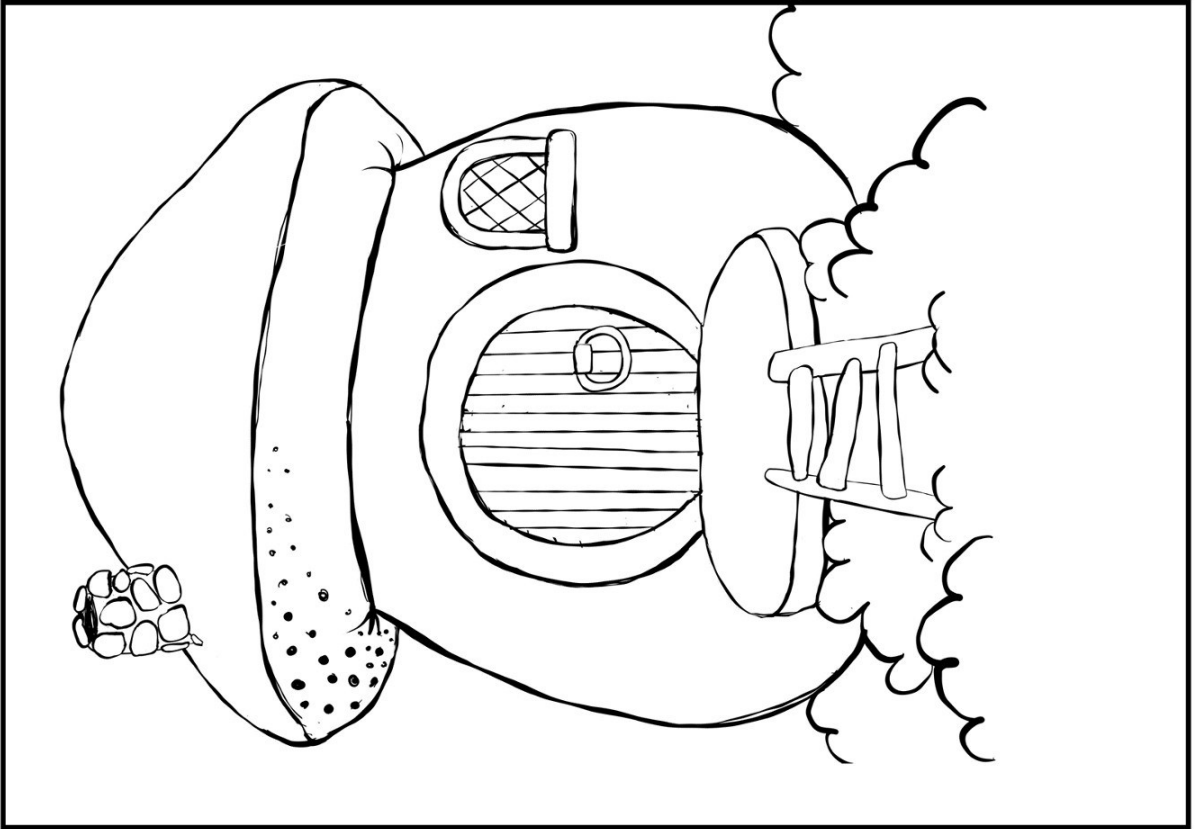

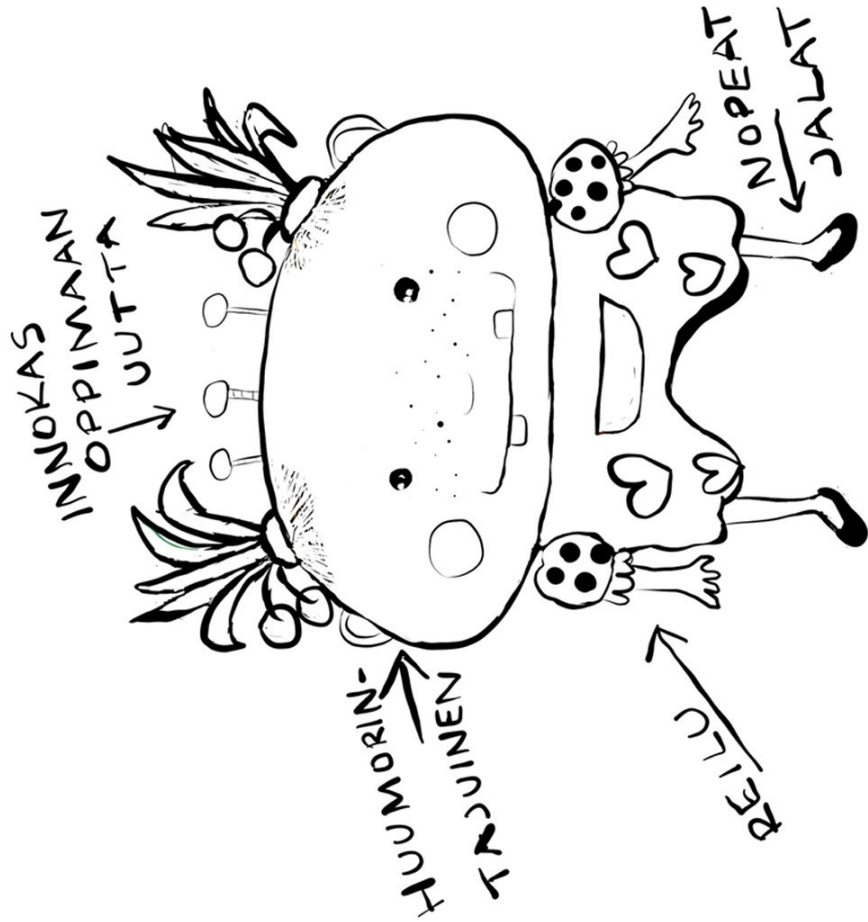
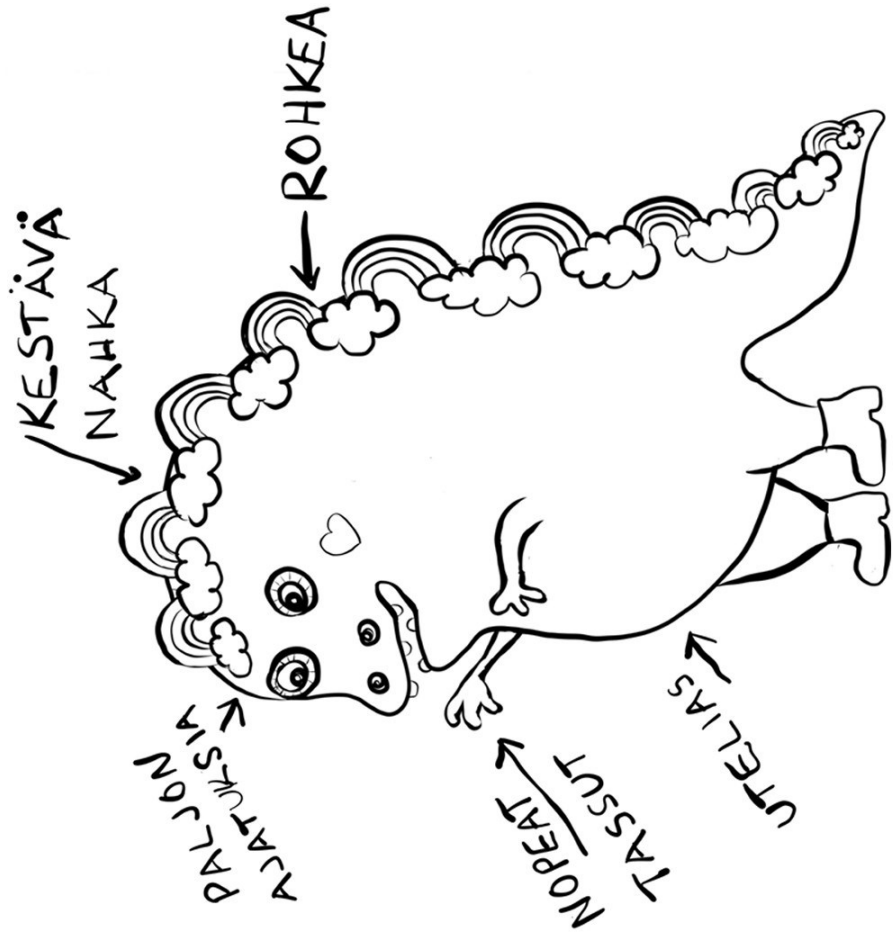
MYRKKYSIENI. VÄRITTÄKÄÄ SIENIÄ. LAMINOIKAA NE. LEIKATKAA SIENET JA TEHKÄÄ NIISTÄ MYRKKYSIENI-PELI.

PIIRRÄ OMA SIENI.

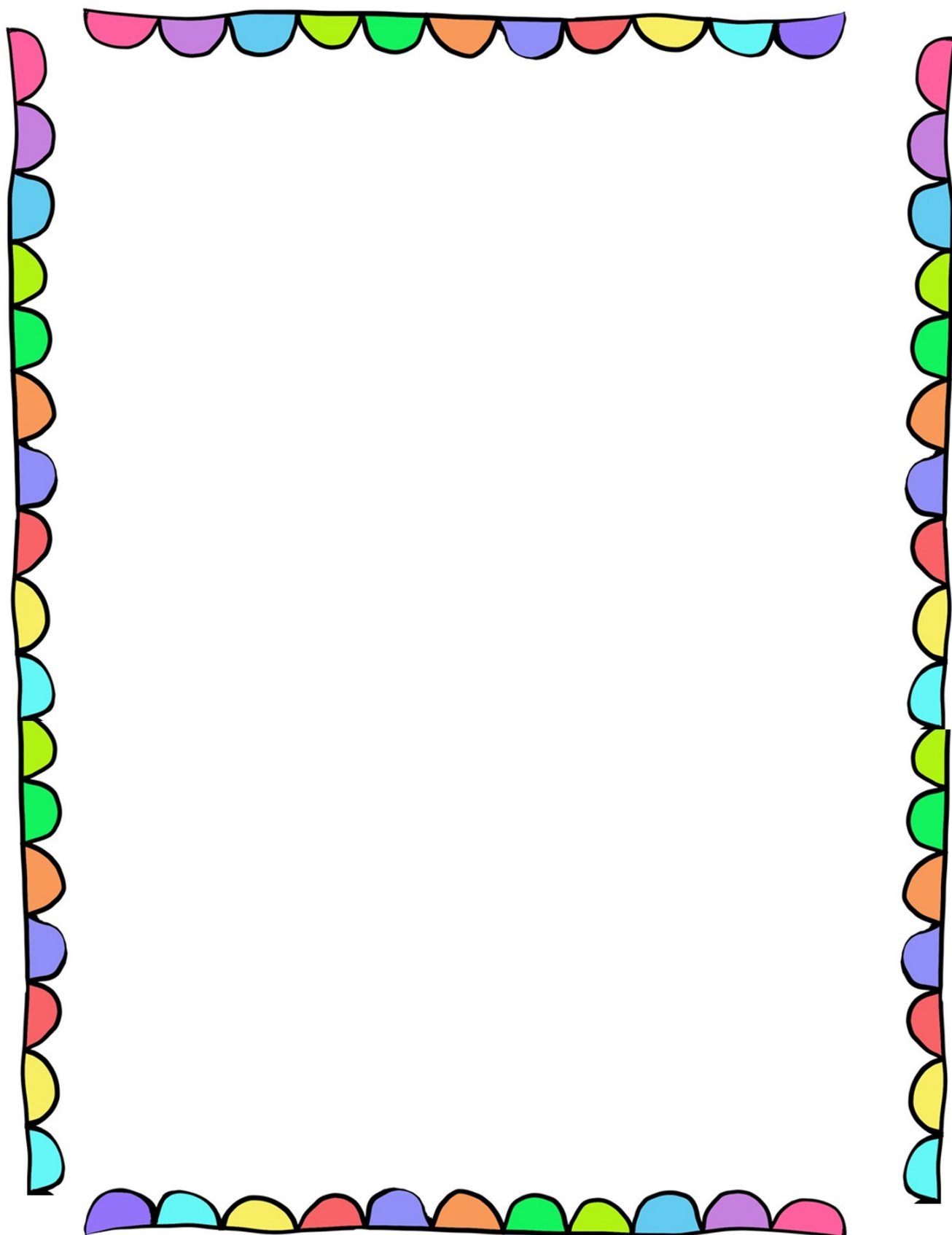

PIIRRÄ KUVA ITSESTÄSI.

KERRO MISSÄ SINÄ OLET HYVÄ.

MINÄ OLEN HYVÄ:

PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN

RETKIKOHDE:

TARVIKKEET:

2 MÖRKÖNUKKEA PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN

2 KIRJETTÄ, RIIDANSELVITTÄMISKUVA, PELIT: MYRKKYSIENI, LENTÄVÄ LAPANEN JA PEILIKUVAKOMMUNIKAATIOKORTIT: HILJAA, KORVA, KÄSI KERTOO, TARRAT LAPSELLE.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN:

AJATTELU JA OPPIMINEN:

MIELIKUVITUS, TARKKAVAISUUS, ONGELMANRATKAISU, KANNUSTUS, LUVUT 1-5, KIELELLISET TAITOT, LORUT, VÄRIT

ITSESTÄÄN HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAITOT:

PUKEUTUMINEN, OMIEN TAVAROIDEN HUOLEHTIMINEN, VASTUULLINEN TOIMINTA OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ JA LIIKENTEESSÄ, TUNTEIDEN ILMAISU JA ITSESÄÄTELY, VUOROTTELU, VOITTAMINEN JA HÄVIÄMINEN.

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN:

LASTEN KOHTAAMINEN, KUUNTELEMINEN JA ALOITTEISIIN VASTAAMINEN. VUOROVAIKUTUSTAITOT ,

RETKIPAIKALLA KOOTAAN LAPSET PIIRIIN.

KASVATTAJA: HYVÄÄ HUOMENTA

LAPSET: HYVÄÄ HUOMENTA

KASVATTAJA Keskustelee lasten kanssa: Tietääkö joku mikä tämä paikka on? Mitähän tässä on ollut sata vuotta sitten? Muistatteko kun luin teille, että möröt ovat asuneet täällä ennen? Millaisia mörköjä täällä olisi voinut elää silloin? Kasvattaja: Tänä me olemme saaneet mörköpostia. Luetaanko mitä siinä sanotaan?

LAPSET: JOO, EI

KASVATTAJA Kertoo ja näyttää elein ja kuvina: Sovitaan ensin 3 asiaa. Kun minä luen. Kaikki ovat hiljaa. 2. Kaikki kuuntelevat. 3. Kun olen lopettanut lukemisen saa pyytää puheenvuoron nostamalla käden ylös.

KAIKILLE YHDESSÄ 1 KIRJE JA MÖRRINKÄISEN JA PÖRRINKÄISEN KUVAT

HEI _____,

MINUN NIMENI ON PÖRRINKÄINEN. MINULLE JA KAVERILLENI MÖRRINKÄISELLE TULEE RIITAA LEIKEISSÄ. MÖRRINKÄINEN OTTAA LELUJA MINULTA KÄDESTÄ. MINUA SUUTUTTAA SE JA LEIKKI MENEÄ PILALLE. EN TIEDÄ MITÄ MINUN PITÄISI TEHDÄ.

VOISITTEKO TE AUTTAA MINUA?

SURULLISIN TERVEISIN,
PÖRRINKÄINEN

KASVATTAJA: Tuntuuko mörrinkäisestä kivalta vai ei kivalta? Näytä peukku ylös jos mielestäsi hänestä tuntuu kivalta. Laita peukku alas jos mielestäsi hänestä tuntuu ei kivalta.

KASVATTAJA: MILTÄ MÖRRINKÄISESTÄ TUNTUU?

ESIM. VIHAISELTA, SURULLISELTA (TUNNEKUVATAULUSTA VOI NÄYTTÄÄ TUNTEEN)

KASVATTAJA: MITÄ MÖRRINKÄINEN VOI TEHDÄ KUN PÖRRINKÄINEN OTTAA HÄNELTÄ TAVAROITA KÄSISTÄ?

ESIM. KERTOA MILTÄ SE TUNTUU. SANO: ANTAISITKO LELUN TAKAISIN. SANO: ANNAN SINULLE KOHTA TÄMÄN LELUN.

KASVATTAJA: MITÄ MÖRRINKÄINEN VOI TEHDÄ JOS KAVERI EI LOPETA?

PYYTÄÄ AIKUISELTA APUA. OTTAA TOISEN LELUN.

KASVATTAJA: MITEN AIKUIINEN VOI AUTTAA?

AUTTAA MOLEMPIA KERTOMAAN VUOROLLAAN MITÄ TAPAHTUI JA MILTÄ SE TUNTUI.

AUTTAA SOPIMAAN MITEN TOIMIMAAN LEIKISSÄ SOPUISASTI. ESIM. MUISTA PYYTÄÄ LUPA JOS HALUAT KOKEILLA KAVERIN LEIKKIKALUA... ODOTA OMAA VUOROA.

KASVATTAJA: HALUIAISITTEKO TE NÄYTTÄÄ MÖRRINKÄISELLE JA PÖRRINKÄISELLE LEIKKEJÄ, JOISSA VUOROTELLAAN?

JAKO PIENRYHMIIN:

LENTÄVÄ LAPANEN, KILIKILI PUKKI JA LINNANKISSA. JOKAISISSA PIENRYHMÄSSÄ LEIKITÄÄN YHTÄ LEIKKIÄ.

KAIKILLE YHDESSÄ: KIRJE JA 2 MÖRKÖKUVAA

KASVATTAJA KYSY RYHMÄLÄISILTÄ, MITEN LEIKKEJÄ LEIKITTIIN JA HALUAVATKO LAPSET LEIKKIÄ UUDESTAAN MYÖHEMMIN.

KASVATTAJA KEHUU HYVISTÄ AJATUKSISTA JA LEIKEISTÄ .

KASVATTAJA: MEILLE ON TULLUT TÄLLÄ KERTAA ISOA MÖRKÖPOSTIA. KUUNNELKAA, MITÄ TÄÄLLÄ SANOTAAN:
MOI

KIITOS AVUSTA. PIIRSIIN TEIDÄN OHJEIDEN AVULLA MEILLE OHJEEN MITEN TOIMIA, JOS TULEE RIITAA. TEKIN SAATTE KÄYTTÄÄ SITÄ APUNA, JOS TARVITSETTE. KIITOS MYÖS KIVOISTA LEIKEISTÄ. MÖRRINKÄINEN ON OPPINUT ODOTTAMAAN VUOROA TOSI HYVIN. MINÄ OLEN OPPINUT SANOMAAN: "ANTAISITKO LELUN TAKAISIN?"

KIITOS JA NÄHDÄÄN PUISTOSSA
MÖRRINKÄINEN JA PÖRRINKÄINEN

LOPPUKIITOKSET JA KEHUT HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ. EVÄIDEN SYÖNTI.

TARRAT KIITOKSEKSI EVÄIDEN AIKANA TAI PÄIVÄLEVON JÄLKEEN. KASVATTAJA JAKAA TARRAT.

PÖRRINKÄINEN

MÖRRINKÄINEN

Hei _____,

MINUN NIMENI ON PÖRRINKÄINEN. MINULLE JA KAVERILLENI MÖRRINKÄISELLE
TULEE RIITAA LEIKEISSÄ. MÖRRINKÄINEN OTTAA LELUJA MINULTA KÄDESTÄ.
MINUA SUUTUTTAA SE JA LEIKKI MENEÄ PILALLE. EN TIEDÄ MITÄ MINUN PITÄISI
TEHDÄ.

VOISITTEKO TE AUTTAA MINUA?

VIHAISIN TERVEISIN,
PÖRRINKÄINEN

Moi _____,

KIITOS AVUSTA. PIIRSIIN TEIDÄN OHJEIDEN AVULLA MEILLE OHJEEN MITEN TOIMIA,
JOS TULEE RIITAA. TEKIN SAATTE KÄYTTÄÄ SITÄ KUVAA APUNA JOS TARVITSETTE.
KIITOS MYÖS KIVOISTA LEIKEISTÄ. MÖRRINKÄINEN ON OPPINUT ODOTTAMAAN
VUOROJA TOSI HYVIN. MINÄ OLEN OPPINUT SANOMAAN: "ANTAISITKO LELUN
TAKAISIN?"

KIITOS JA NÄHDÄÄN PUISTOSSA,
MÖRRINKÄINEN JA PÖRRINKÄINEN

JOS KAVERIJUTKKA
EIKÄ USKO KIELTOASIA...

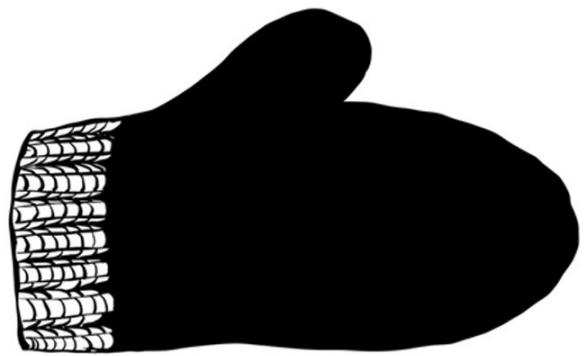
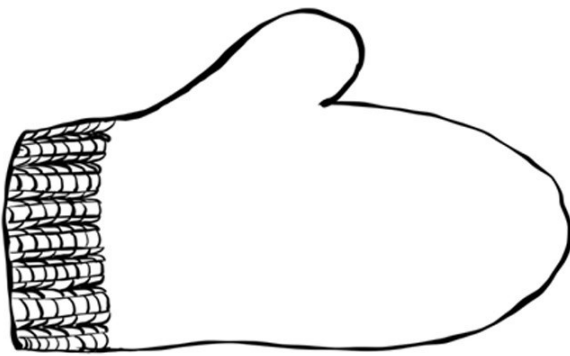
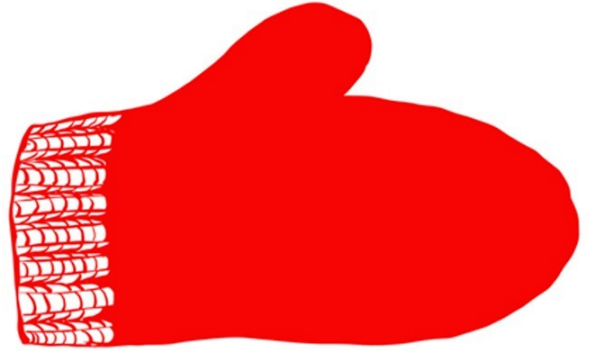
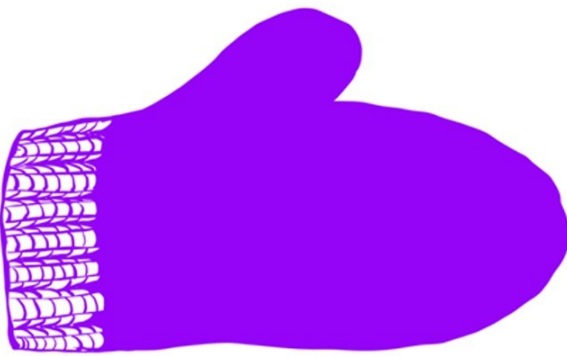
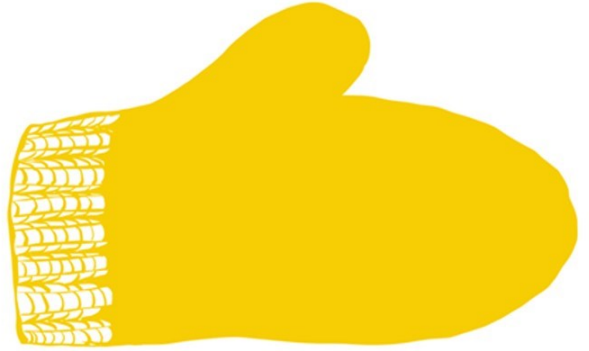
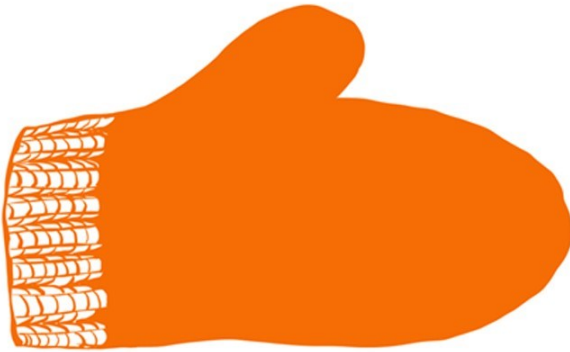
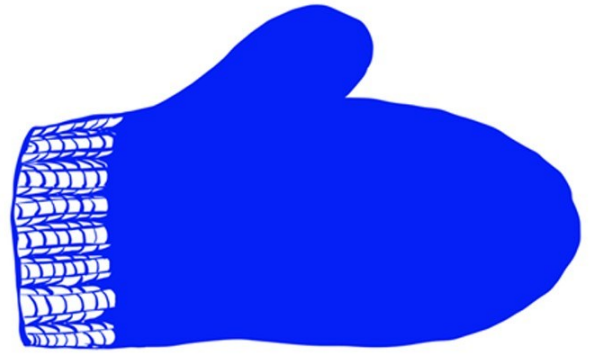
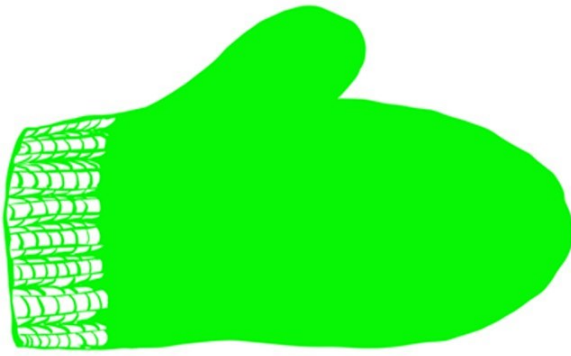
**KERRO
AIKUISELE**

KAIKKI MUKANA OULLEET
KOHTAAVAT JA KERTOVAT
VUOROTELLEN MITÄ TAPAHTUI
JA MILTÄ TUNTUI.

**SOVITAAN
MITEN TOIMIA
JOS TULEE RITA
ESIM.**

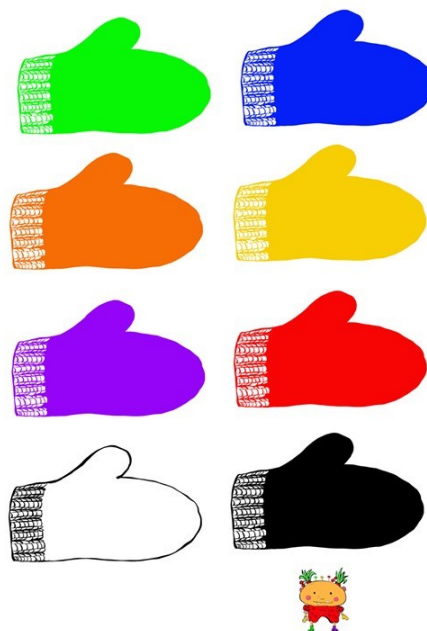
LENTÄVÄ LAPANEN

LAPASET LAITETAAN ESILLE JA SANOTAAN JOKAISEN LAPASEN VÄRI.

VALITAAN PEIKON PILOTTAJA. MUUT LAITTAVAT SILMÄT KIINNI. PILOTTAJA LAITTAAP EIKON LAPASEN ALLE. JA SANOO LORUN:

SATAA KAATAMALLA
PIENI PEIKKO LÄMMITTELEE
LENTÄVÄN LAPASEN ALLA
KERRO MINKÄ VÄRISEN,
LAPASEN ALLA TÄRISEN?

ARVAAJAT AVAAVAT SILMÄT. PILOTTAJA ANTAA ARVAAJILLE VUOROJA. SE, JOKA ARVAA OIKEIN PÄÄSEE PILOTTAJAKSI.

KILI KILI PUKKI

VALITAAN KAKSI LEIKKIJÄÄ ARVUUTTAJA JA KILIPUKKI. ARVUUTTAJA ON KILIPUKIN TAKANA JA NOSTAA 1-5 SORMEA YLÖS JA SANOO LORUN. JOS KILIPUKKI ARVAA OIKEIN HÄN PÄÄSEE ARVUUTTAJAKSI. JOS HÄN ARVAA VÄÄRIN PALAA PIIRIIN.

LORU:

KILI KILI PUKKI,

VANHA VANHA UKKI

KUINKA MONTA SARVEA SINULLA ON TALLELLA?

ARVAA OIKEIN LORU:

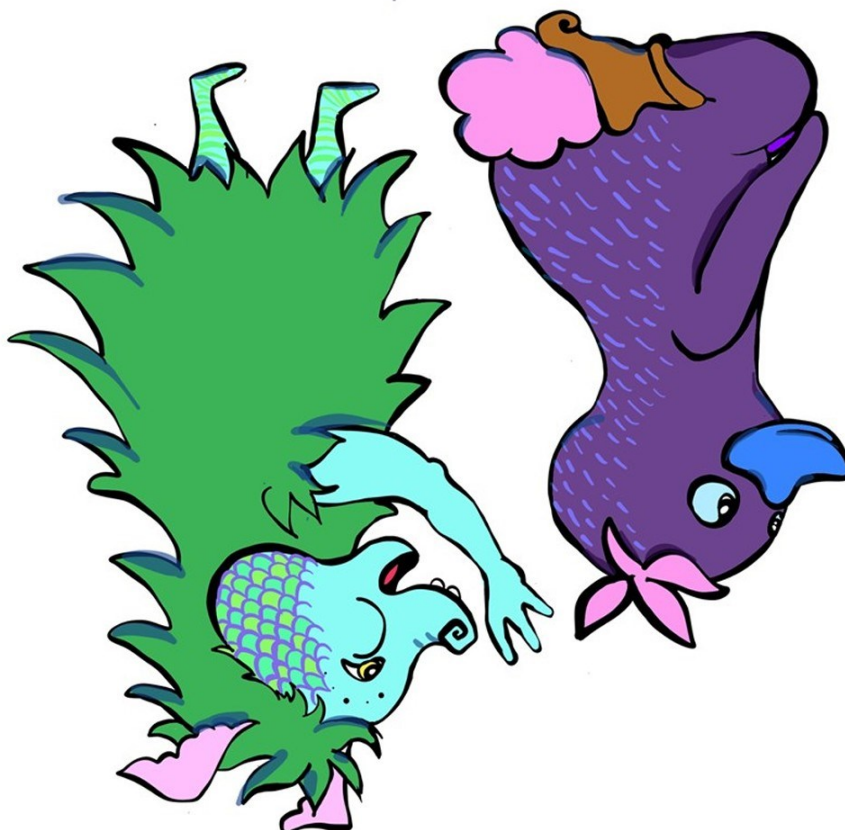
SINÄ SANOIT VIISI, SARVIA ON VIISI.

KOSKA OIKEIN ARVASIT, NIIN PÄÄSET PUKIKSI.

ARVAA VÄÄRIN LORU:

SINÄ SANOIT VIISI, SARVIA ON KOLME.

KOSKA VÄÄRIN ARVASIT, NIIN ET PÄÄSE PUKIKSI.

TALONPOIKA

VALITAAN ARVUUTTAJA PIIRIN ETEEN. HÄN PILOTTAA KISSAN SELKÄNSÄ TAKANA TOISEEN NYRKKIINSÄ.

ARVUUTTAJA TUO KÄDET ETEEN PÄÄLLEKKÄIN JA LAUSUU LORUN. ARVUUTTAJA ANTAA VUORON ARVAAJALLE. JOS ARVAAJA TIETÄÄ KUMMASSA KÄDESSÄ KISSA ON, HÄN PÄÄSEE ARVUUTTAJAKSI.

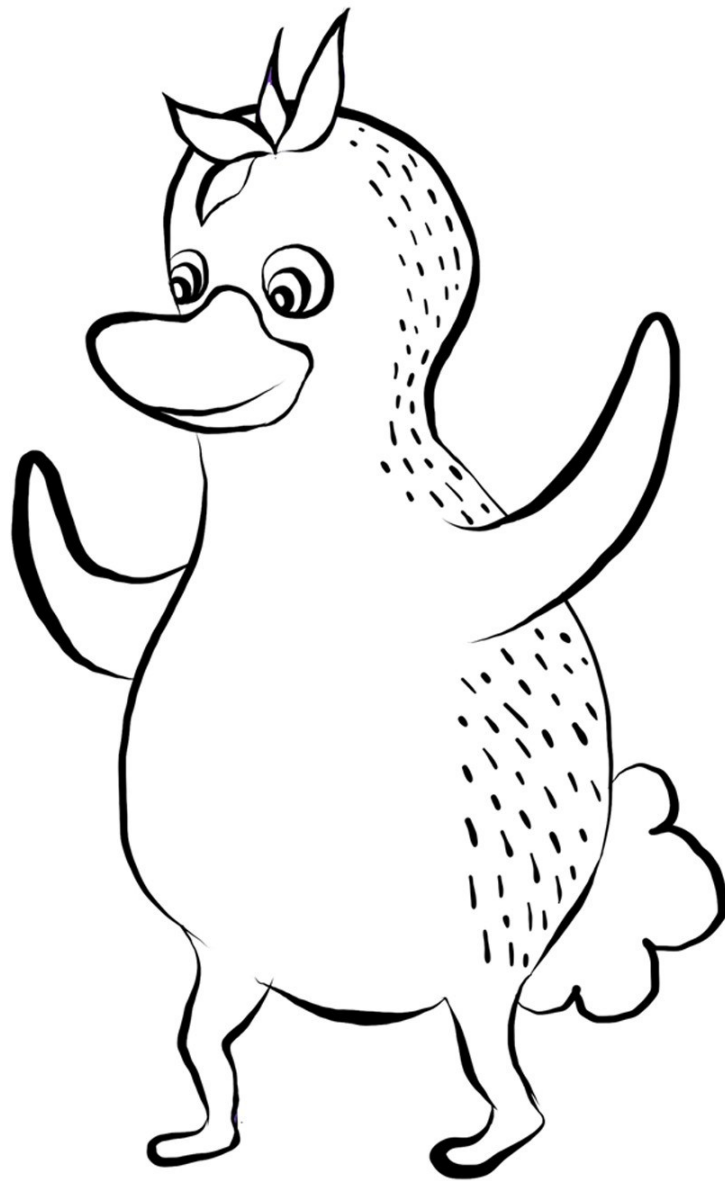
LORU:

MISSÄ OLET TALONPOIKA?

YLHÄÄLLÄ VAI ALHAALLA VAI OLETKO MUUTTANUT KOKONAAN POIS?

LILLIBETH PÖNTHIITTINEN,
VIOLA

Retkikohde:

Tarvikkeet:

2 mörkönukke Lillibeth ja
Viola

3 "valokuvaa": Kauniit sanat

2 kirjettä, kuvakommuni-
kaatiokortit: hiljaa, korva,
käsi kertoo, tarrat lapsille.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN:

AJATTELU JA OPPIMINEN:

MIELIKUVITUS, TARKKA-AVAISUUS, ONGELMANRAT-
KAISU, KANNUSTUS

ITSENSÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAITOT:

PUKEUTUMINEN, OMIEN TAVAROIDEN HUOLEHTIMI-
NEN, VASTUULLINEN TOIMINTA OPPIMISYMPÄRISTÖ-
NÄ JA LIIKENTEESSÄ, TUNTEIDEN ILMAISU JA IT-
SESÄÄTELY.

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN:

LASTEN KOHTAAMINEN, KUUNTELEMINEN JA ALOIT-
TEISIIN VASTAAMINEN. VUOROVAIKUTUSTAITOT ,
TOIMIMINEN RYHMÄNÄ JA TOIMINNAN SUUNNITTELU.

RETKIPAIKALLA KOOTAAN LAPSET PIIRIIN.

KASVATTAJA: HYVÄÄ HUOMENTA

LAPSET: HYVÄÄ HUOMENTA

KASVATTAJA Keskustelee lasten kanssa: Tietääkö joku mikä tämä paikka on? Mitähän tässä on ollut sata vuotta sitten? Muistatteko kun luin teille, että möröt ovat asuneet täällä ennen? Millaisia mörköjä täällä olisi voinut elää silloin?

KASVATTAJA: TÄNÄÄN ME OLEMME SAANEET MÖRKÖPOSTIA. LUETAANKO MITÄ SIINÄ SANOTAAN?

LAPSET: JOO, EI

KASVATTAJA Kertoo ja näyttää elein ja kuvina: Sovitaan ensin 3 asiaa. Kun minä luen. Kaikki ovat hiljaa. 2. Kaikki kuuntelevat. 3. Kun olen lopettanut lukemisen saa pyytää puheenvuoron nostamalla käden ylös.

KAIKILLE YHDESSÄ 1 kirje ja mörrinkäisen ja pörrinkäisen kuvat

Hei _____,

ME OLEMME LILLIBETH JA VIOLA. MINÄ OLEN PÖNTHIITTINEN JA VIOLA ON KUMMITUS. ME OLEMME TOSI HYVIÄ YSTÄVIÄ, VAIKKA OLEMMEKIN ERILAI-
SIA.

MINÄ PAINAN AIKUISEN IHMISEN VERRAN JA KUULEN PAREMMIN KUIN PUPUT. OLEN AINOA PÄIVÄKODISSA, JOKA KUULEE VIOLAN PUHETTA. VIOLA ON MYÖS NIIN KEVYT, ETTÄ TUULENPUUSKA VOI VIEDÄ HÄNET MUKANAAN. HÄN VOI MENNÄ MYÖS HELPOSTI RIKKI, JOS VAIKKA LAKANAN HELMA JÄÄ OVEN VÄLIIN.

MINÄ OSAAN OLLA VIOLAN KANSSA, MUTTA MUUT LAPSET EIVÄT TIEDÄ MITEN VOISI JUTELLA JA LEIKKIÄ HÄNEN KANSSA. KUKAAN EI KUULE EIKÄ NÄE HÄNTÄ,

VAIKKA HÄN ON TOSI KIVA KAIKILLE.

AUTTAISITTEKO MEITÄ TÄSSÄ KIMURANTISSA PULMASSA?

LILLI JA VIOLA.....

KASVATTAJA: Tuntuuko violasta kivalta vai ei kivalta? Näytä peukku ylös jos mielestäsi hänestä tuntuu kivalta. Laita peukku alas jos mielestäsi hänestä tuntuu ei kivalta.

KASVATTAJA: Miltä violasta tuntuu? (Miltä sinusta tuntuisi jos sinä teet jotain kivaa ja kaveri ei sano kiitos? Miltä sinusta tuntuisi jos sinua tönäistään, eikä kaveri pyydä anteeksi?)

ESIM. TURHAUTTAVALTA, VIHAISELTA, SURULLISELTA (TUNNEKUVATAULUSTA VOI NÄYTTÄÄ TUNTEEN)

KASVATTAJA: MITÄ LEIKKEJÄ VOISI LEIKKIÄ VIOLAN KANSSA ILMAN PUHETTA?

ESIM. PEILI, MYRKKYSIENI,

KASVATTAJA: MITEN VOI JUTELLA ILMAN KUULUVIA SANOJA?

KUVAT, TULKKI, ILMEET, ELET, NÄYTTÄMÄLLÄ, MEGAFONI

KASVATTAJA: MITEN VOI HUOMIOIDA ETTEI VIOLA MENE RIKKI TAI LÄHDE TUULEN MUKANA?

AVAA OVEN JA ANTAA VIOLAN MENNÄ, ANTAA TILAA/EI TÖNI, PITÄÄ HELLÄSTI KÄDESTÄ KIINNI, PYYTÄÄ AIKUISELTA APUA,

KASVATTAJA: HALUIAISITTEKO TE NÄYTTÄÄ LILLIBETHILLE JA VIOLALLE LEIKKEJÄ, JOITA OLETTE OPPINEET RATKAISTESSANNE MÖRKÖ _____ MÖRRIEN PULMIA?

JAKO PIENRYHMIIN:

JOKAINEN RYHMÄ SAA VALITA JOKO ENNESTÄÄN TUTUN TAI UUDEN LEIKIN.

KAIKILLE YHDESSÄ: KIRJE JA 2 MÖRKÖKUVAA

KASVATTAJA KEHUU HYVISTÄ AJATUKSISTA JA LEIKEISTÄ.

KASVATTAJA: MEILLE ON TULLUT TÄLLÄ KERTAA ISOA MÖRKÖPOSTIA. KUUNNELKAA, MITÄ TÄÄLLÄ SANOTAAN:

Hei _____,

JUTTELIMME PÄIVÄKODISSA AAMUPIIRISSÄ. SOVIMME, ETTÄ JOKAINEN HUOMIOI TOISEN JA MUISTAA KAUNIIT SANAT: OLE HYVÄ, KIITOS JA ANTEEKSI

LILLI JA VIOLA

LOPPUKIITOKSET JA KEHUT HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ. EVÄIDEN SYÖNTI.

TARRAT KIITOKSEKSI EVÄIDEN AIKANA TAI PÄIVÄLEVON JÄLKEEN. KASVATTAJA JAKAA TARRAT. LAPSET EIVÄT VALITSE.

LILLIBETH PÖNTHIITTINEN

VIOLA WILLINDORF

Hei _____,

ME OLEMME LILLIBETH JA VIOLA. MINÄ OLEN PÖNTHIITTINEN JA VIOLA ON KUMMITUS.

ME OLEMME TOSI HYVIÄ YSTÄVIÄ, VAIKKA OLEMMEKIN ERILAISIA.

MINÄ PAINAN AIKUISEN IHMISEN VERRAN JA KUULEN PAREMMIN KUIN PUPUT.

OLEN AINOA PÄIVÄKODISSA, JOKA KUULEE VIOLAN PUHETTA. VIOLA ON MYÖS NIIN KEVYT,

ETTÄ TUULENPUUSKA VOI VIEDÄ HÄNET MUKANAAN. HÄN VOI MENNÄ

MYÖS HELPOSTI RIKKI, JOS VAIKKA LAKANAN HELMA JÄÄ OVEN VÄLIIN.

MINÄ OSAAN OLLA VIOLAN KANSSA, MUTTA MUUT LAPSET EIVÄT TIEDÄ MITEN VOISI

JUTELLA JA LEIKKIÄ HÄNEN KANSSA. KUKAAN EI KUULE EIKÄ NÄE HÄNTÄ,

VAIKKA HÄN ON TOSI KIVA KAIKILLE.

AUTTAISITTEKO MEITÄ TÄSSÄ KIMURANTISSA PULMASSA?

LILLI JA VIOLA

Hei _____,

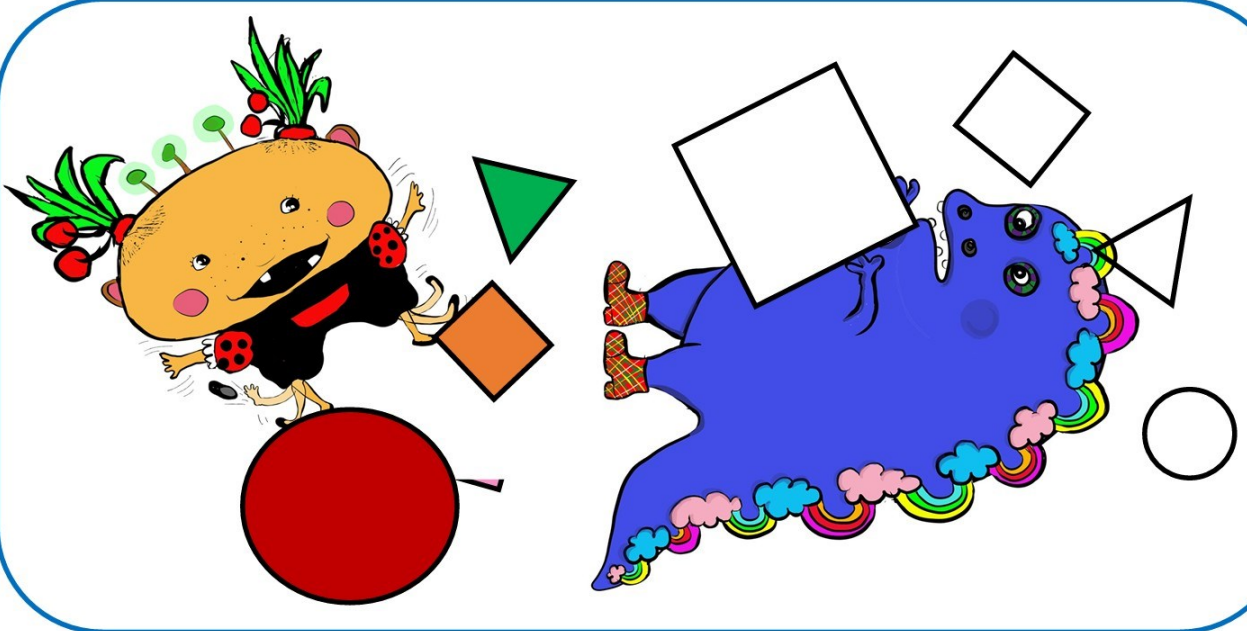
JUTTELIMME PÄIVÄKODISSA AAMUPIIRISSÄ. SOVIMME, ETTÄ JOKAINEN HUOMIOI TOISEN JA MUISTAA KAUNIIT SANAT:

OLE HYVÄ, KIITOS, ANTEEKSI JA SAISINKO PUHEENVUORON. OTIMME VALOKUVAT MEISTÄ MÖRREISTÄ JA ANNAMME

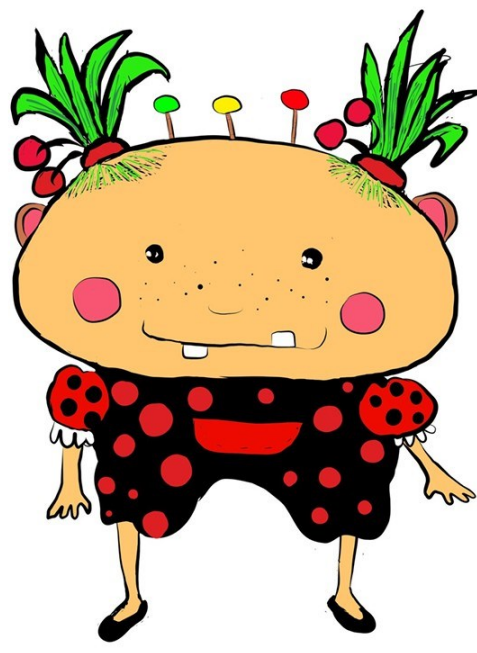
NE TEILLE MUISTOKSI AVUSTANNE.

KIITOS.

LILLI JA VIOLA

ANTEEKSI

SAISINKO PUHEENVUORON

**OLE
HYVÄ**

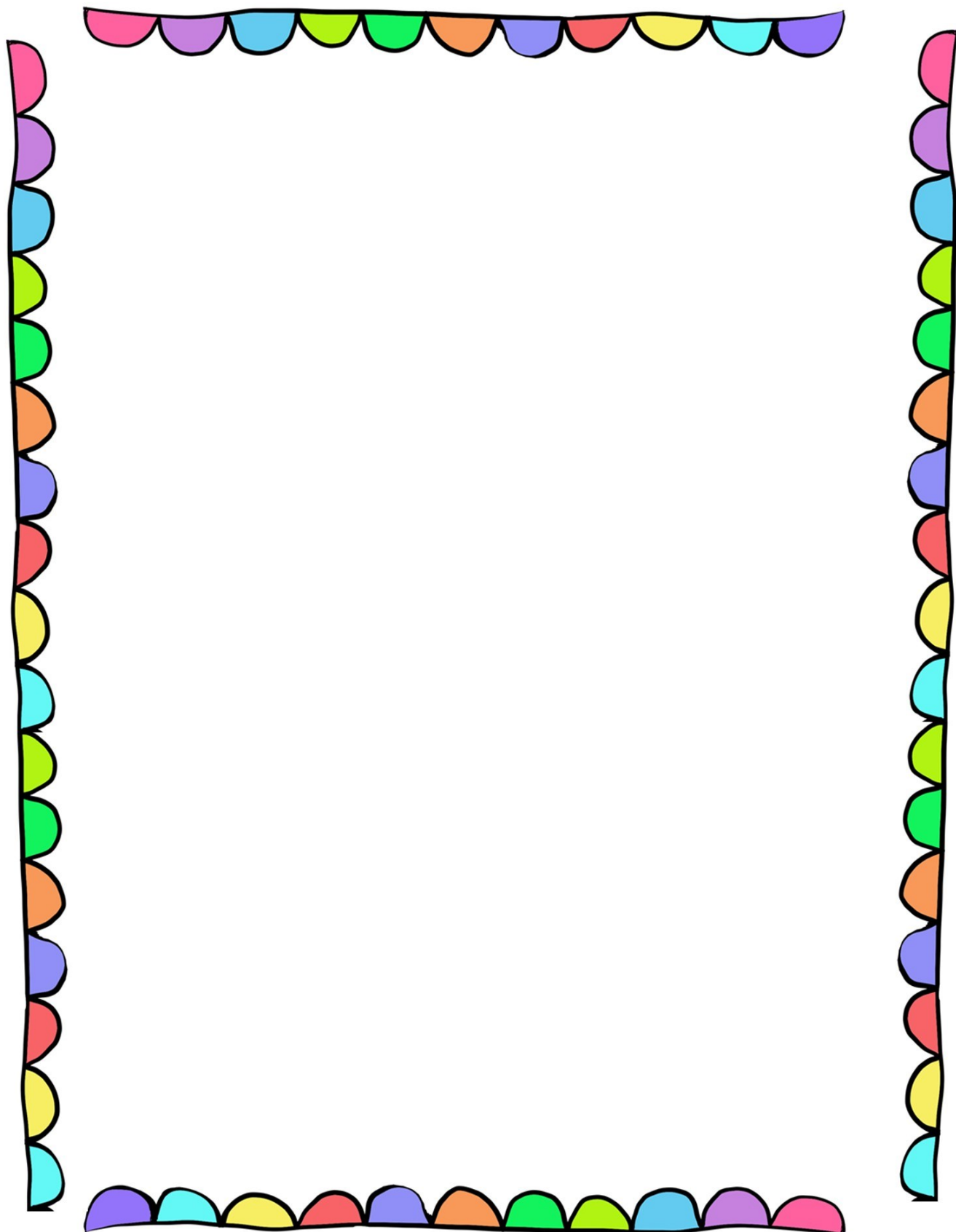
KIITOS

OMA MÖRKÖTARINA.

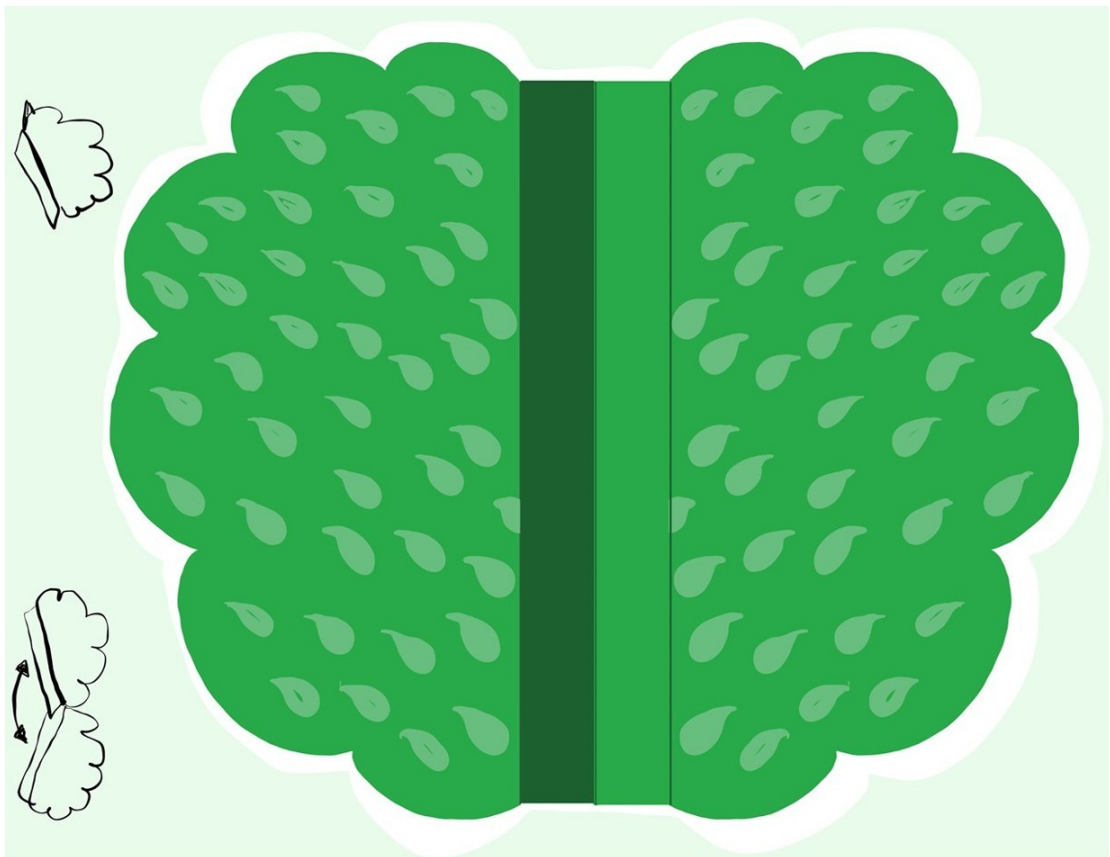
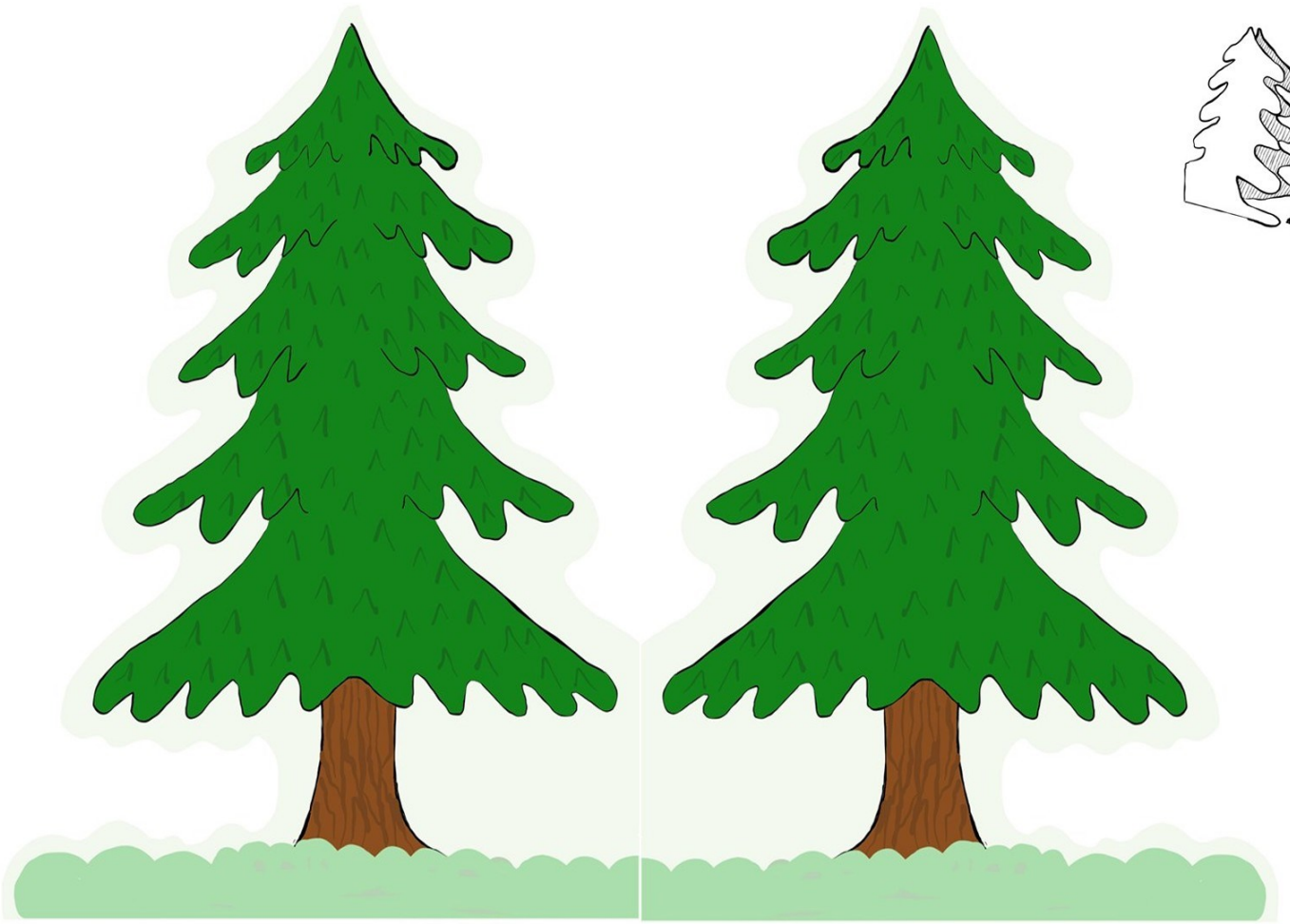
RAKENTAKAA PÖYTÄTEATTERI. VALITSE MÖRKÖ JA KERRO MITÄ SE
TEKEE JA MISSÄ SE SEIKKAILEE.

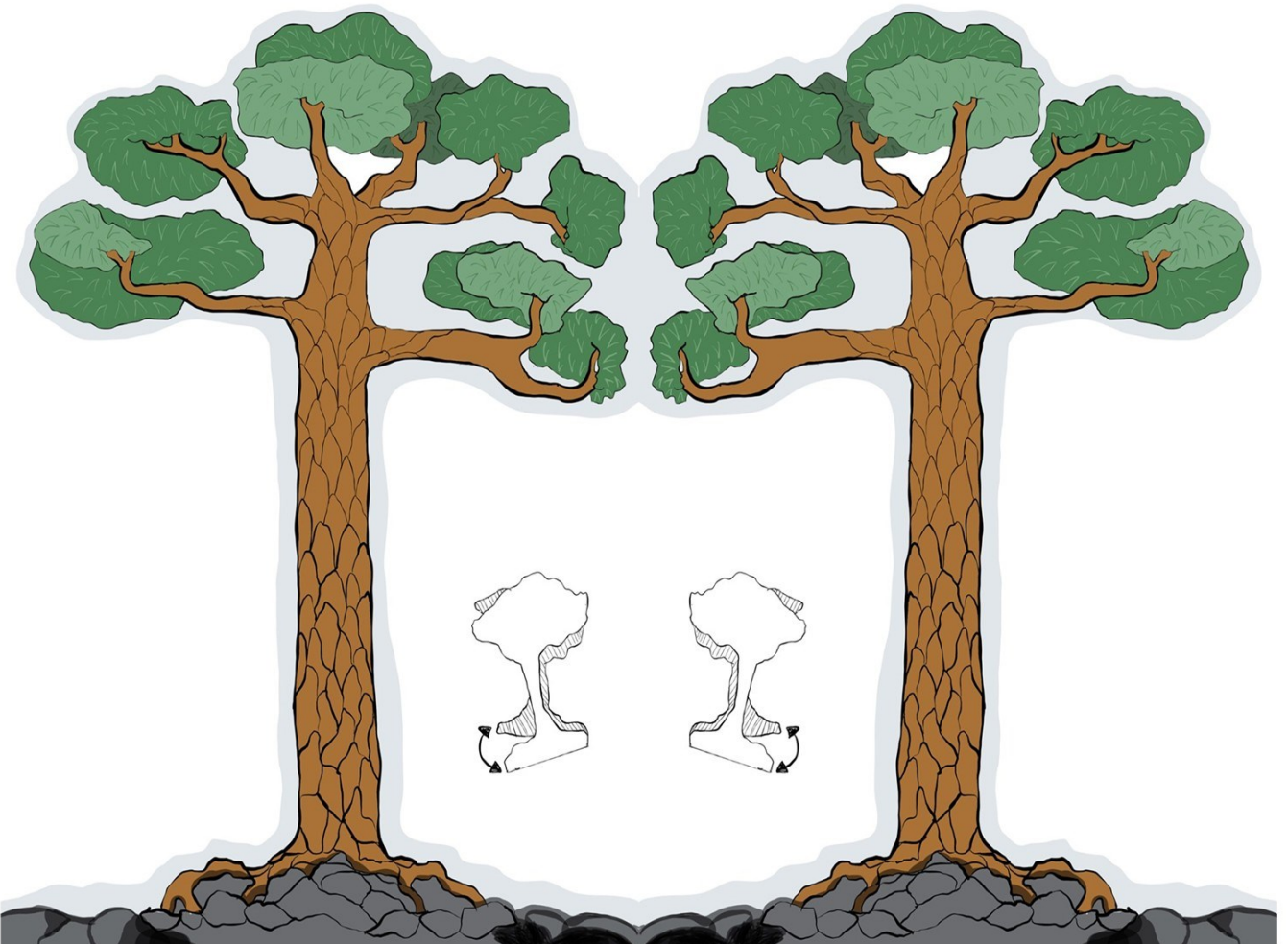
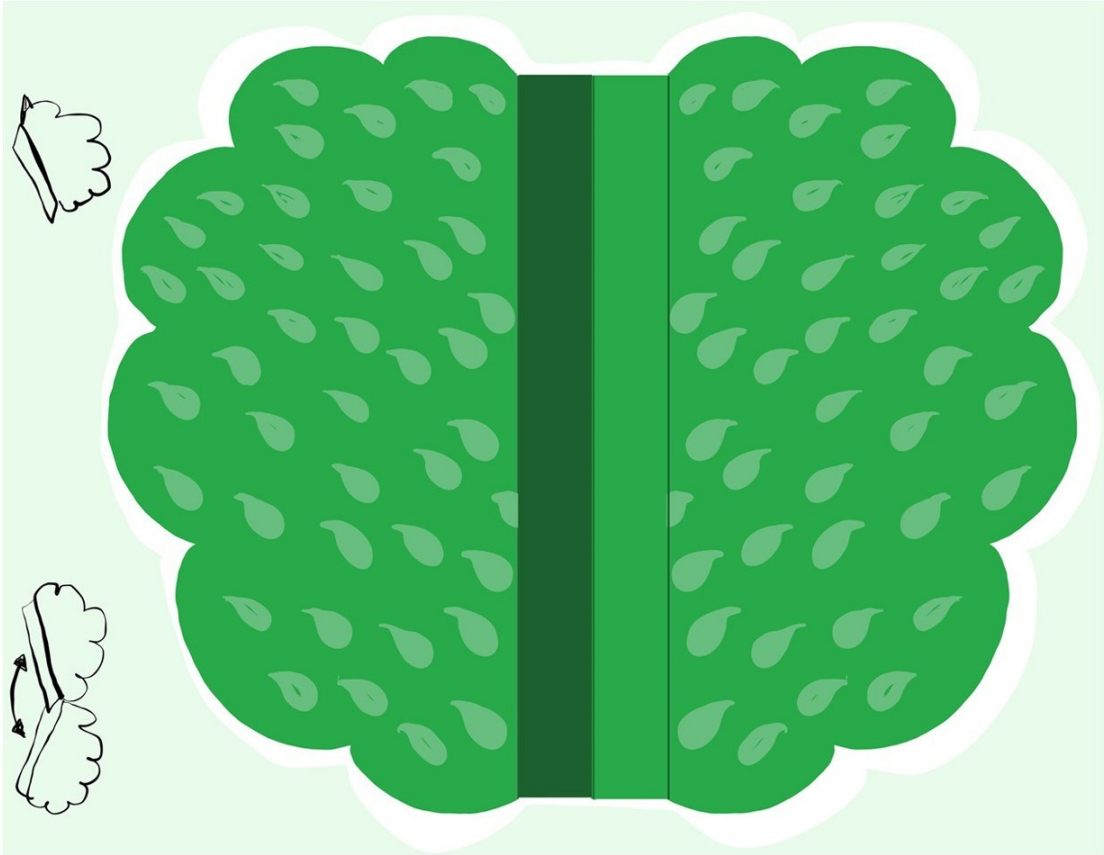
AIKUINEN KIRJOITTA TARINAN TÄHÄN:

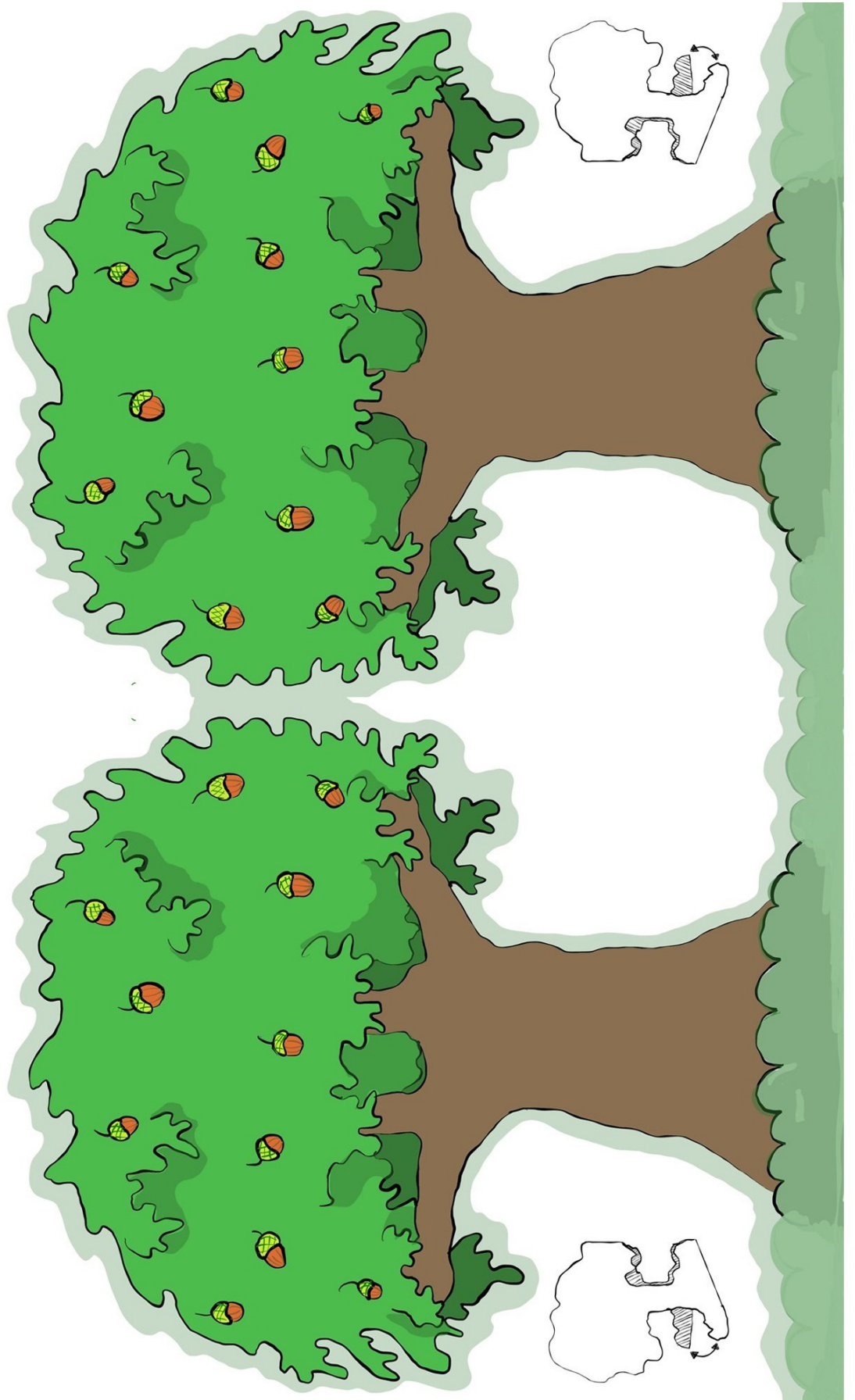

KÖLLI

Retkikohde:

TARVIKKEET:

9 MÖRKÖ KUVASUUNNISTUS-
KUVAA

1 MÖRKÖNUKKE KÖLLI

2 KIRJETTÄ, KUVAKOMMUNI-
KAATIOKORTIT: HILJAA, KOR-
VA, KÄSI KERTOO, TARRAT
LAPSILLE

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN:

AJATTELU JA OPPIMINEN:

MIELIKUVITUS, TARKKA-AVAISUUS, ONGELMANRAT-
KAISU, KANNUSTUS

ITSENSÄ HUOLEHTIMINEN JA ARJEN TAILOT:

PUKEUTUMINEN, OMIEN TAVAROIDEN HUOLEHTIMI-
NEN, VASTUULLINEN TOIMINTA OPPIMISYMPÄRISTÖ-
NÄ JA LIIKENTEESSÄ, TUNTEIDEN ILMAISU JA IT-
SESÄÄTELY.

OSALLISTUMINEN JA VAIKUTTAMINEN:

LASTEN KOHTAAMINEN, KUUNTELEMINEN JA ALOIT-
TEISIIN VASTAAMINEN. VUOROVAIKUTUSTAITOJAT ,
TOIMIMINEN RYHMÄNÄ JA TOIMINNAN SUUNNITTELU.

YKSI KASVATTAJASTA PILOTTAA MÖRÖT RETKIYMPÄRISTÖÖN.

RETKIPAIKALLA KOOTAAN LAPSET PIIRIIN.

KASVATTAJA: HYVÄÄ HUOMENTA

LAPSET: HYVÄÄ HUOMENTA

KASVATTAJA Keskustelee lasten kanssa: Tietääkö joku mikä tämä paikka on? Mitähän tässä on ollut sata vuotta sitten? Muistatteko kun luin teille, että möröt ovat asuneet täällä ennen? Millaisia mörköjä täällä olisi voinut elää silloin?

KASVATTAJA: TÄNÄÄN ME OLEMME SAANEET MÖRKÖPOSTIA. LUETAANKO MITÄ SIINÄ SANOTAAN?

LAPSET: JOO, EI

KASVATTAJA KERTOO JA NÄYTTÄÄ ELEIN JA KUVINA: SOVITAAN ENSIN 3 ASIAA. KUN MINÄ LUEN . KAIKKI OVAT HILJAA.

2. KAIKKI KUUNTELEVAT. 3. KUN OLEN LOPETTANUT LUKEMISEN SAA PYYTÄÄ PUHEENVUORON NOSTAMALLA KÄDEN YLÖS.

KAIKILLE YHDESSÄ 1 KIRJE JA MÖRRINKÄISEN JA PÖRRINKÄISEN KUVAT

HUOMENTA _____

ME OLEMME TAVANNEET JO AIEMMIN. MINÄ OLEN KÖLLI. MÖRÖN JA TURKON KAVERI. OLEN MYÖS KAIKKIEN MUIDEN MÖRKÖLASTEN YSTÄVÄ. ALOIMME LEIKKIÄ PIILOSTA, TARVITSEN TEIDÄN APUA , KOSKA EN LÖYDÄ HEITÄ. VOISITTEKO AUTTAA MINUA?

KUMMASTUNEIN TERVEISIN,
KÖLLI

.....
KASVATTAJA: MILTÄ KÖLLISTÄ TUNTUU?

ESIM. HÄMMENTYNEELTÄ., SURULLISELTA, ILOISELTA (TUNNEKUVATAULUSTA VOI NÄYTTÄÄ TUNTEEN)

KASVATTAJA: MITEN KÖLLIÄ VOISI AUTTAA?

ESIM. LÄHTEÄ MUKAAN ETSIMÄÄN MÖRKÖJÄ

KASVATTAJA: HALUAISITTEKO TE LÄHTEÄ KÖLLIÄ AUTTAMAAN?

JAKO PIENRYHMIIN:

LAPSILLE NÄYTETÄÄN KUVASUUNNISTUSLOMAKKEET JA OHJEISTETAAN MITEN TOIMITAAN: 1. ETSITÄÄN YHDESSÄ MÖRKÖJÄ. 2. KUN NÄET MÖRÖN PIIRRÄ SEN VIEREISEEN NELIÖÖN VIIVA TAI RASTI. 3. AUTA KAVERIA LÖYTÄMÄÄN MÖRÖT. 4. ANNETAAN KUVASUUNNISTUSPAPERIT JA KYNÄT. 5. ETSITÄÄN MÖRÖT. MÖRÖN ETSINNÄN YHTEYDESSÄ MUISTELLAAN NIIDEN NIIMIÄ JA MITÄ PULMIA MÖRÖILLÄ ON OLLUT.

KASVATTAJA KEHUU HYVISTÄ AJATUKSISTA JA LEIKEISTÄ .

KASVATTAJA: MEILLE ON TULLUT TÄLLÄ KERTAA ISOA MÖRKÖPOSTIA. KUUNNELKAA, MITÄ TÄÄLLÄ SANOTAAN:

HEIPPULI _____

KIITOS AVUSTANNE. OSAATTE TOIMIA HIENOSTI YHDESSÄ JA AUTTAA TOISIANNE JA MEITÄ. MÖRKÖJÄ. TÄMÄ ON VIIMEINEN KERTAMME YHDESSÄ MÖRKÖTUTKIMUSTEN PARISSA. EMME IKINÄ UNOHDA NEUVOJANNE JA KIVOJA LEIKKEJÄNNE. NÄHDÄÄN PUISTOISSA!

MÖRKÖHALEIN, IKUISET YSTÄVÄNNE,
MÖRÖT

LOPPUKIITOKSET JA KEHUT HYVÄSTÄ YHTEISTYÖSTÄ. EVÄIDEN SYÖNTI.

TARRAT KIITOKSEKSI EVÄIDEN AIKANA TAI PÄIVÄLEVON JÄLKEEN. KASVATTAJA JAKAA TARRAT.

MÖRKÖNUKKEET, KARTAT, KIRJEET JA PÖYTÄATTERIT LAITETAAN RYHMÄHUONEESEEN ESILLE NIIN, ETTÄ LAPSET VOIVAT LEIKKIÄ NIILLÄ JA Keskustella niistä.

KÖLLI

HUOMENTA _____,

ME OLEMME TAVANNEET JO AIEMMIN. MINÄ OLEN KÖLLI.
MÖRÖN JA TURKON KAVERI. OLEN MYÖS KAIKKIEN
MUIDEN MÖRKÖLASTEN YSTÄVÄ.
ALOIMME LEIKKIÄ PIILOSTA. TARVITSEN TEIDÄN APUA,
KOSKA EN LÖYDÄ HEITÄ. VOISITTEKO AUTTAA MINUA?

KUMMASTUNEIN TERVEISIN,

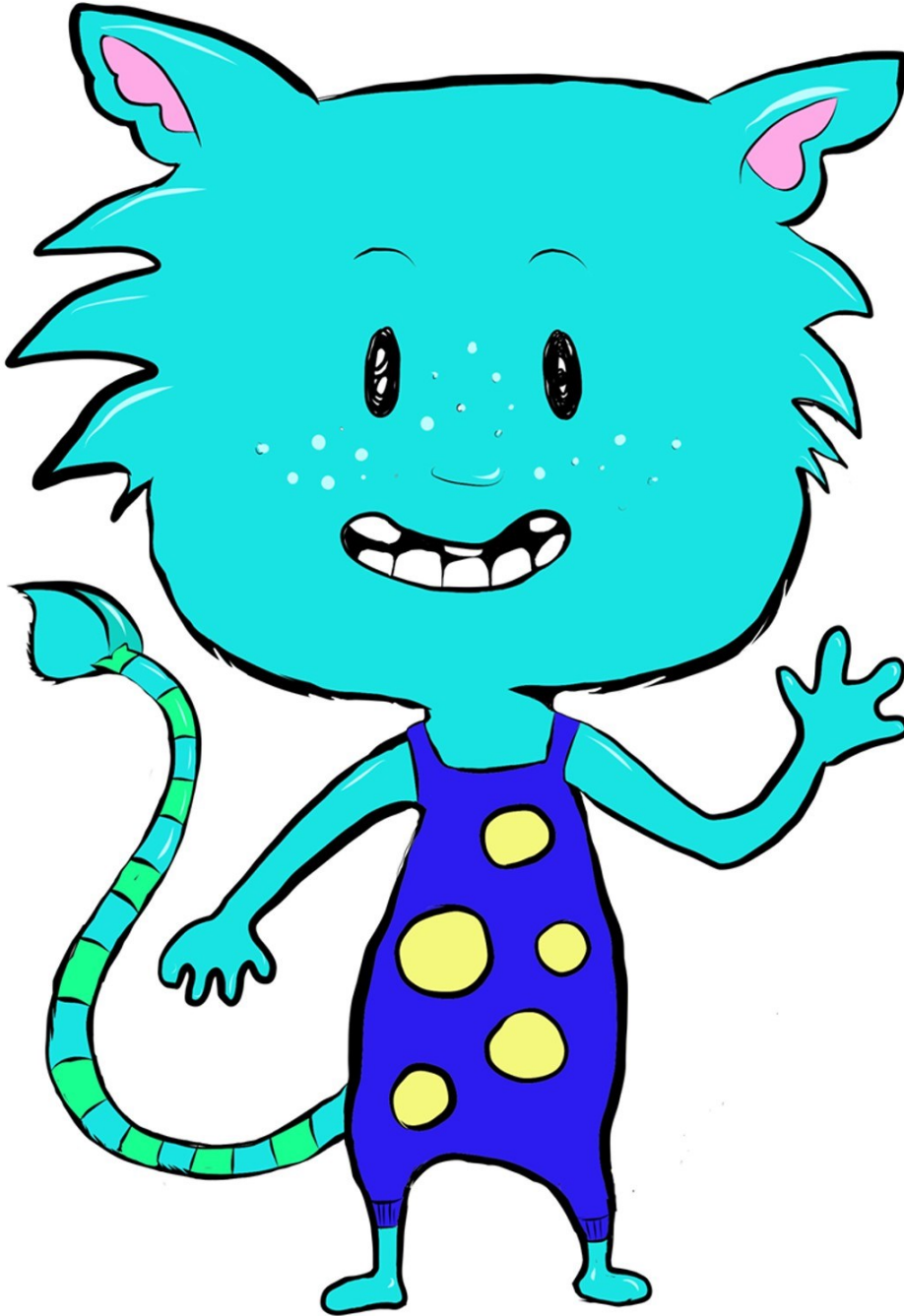
KÖLLI

HEIPPULI _____,

KIITOS AVUSTANNE. OSAATTE TOIMIA HIENOSTI YHDESSÄ JA AUTTAA
TOISIANNE JA MEITÄ MÖRKÖJÄ. TÄMÄ ON VIIMEINEN KERTAMME
YHDESSÄ MÖRKÖTUTKIMUSTEN PARISSA. EMME IKINÄ UNOHDA
NEUVOJANNE JA KIVOJA LEIKKEJÄNNE.
NÄHDÄÄN PUISTOISSA JA PÄIVÄKODISSA!

MÖRKÖHALEIN IKUISET YSTÄVÄNNE,

MÖRÖT

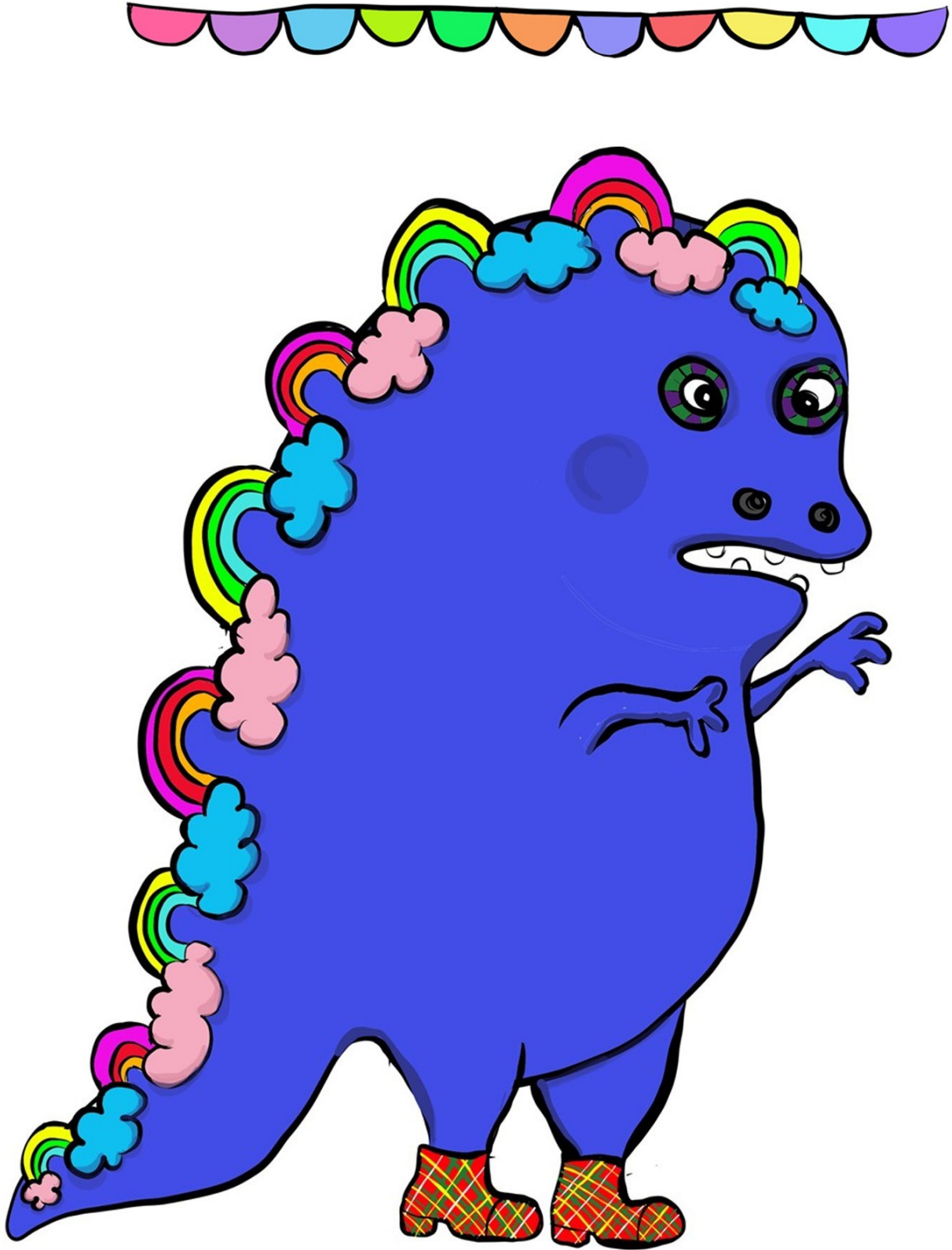
TURKO

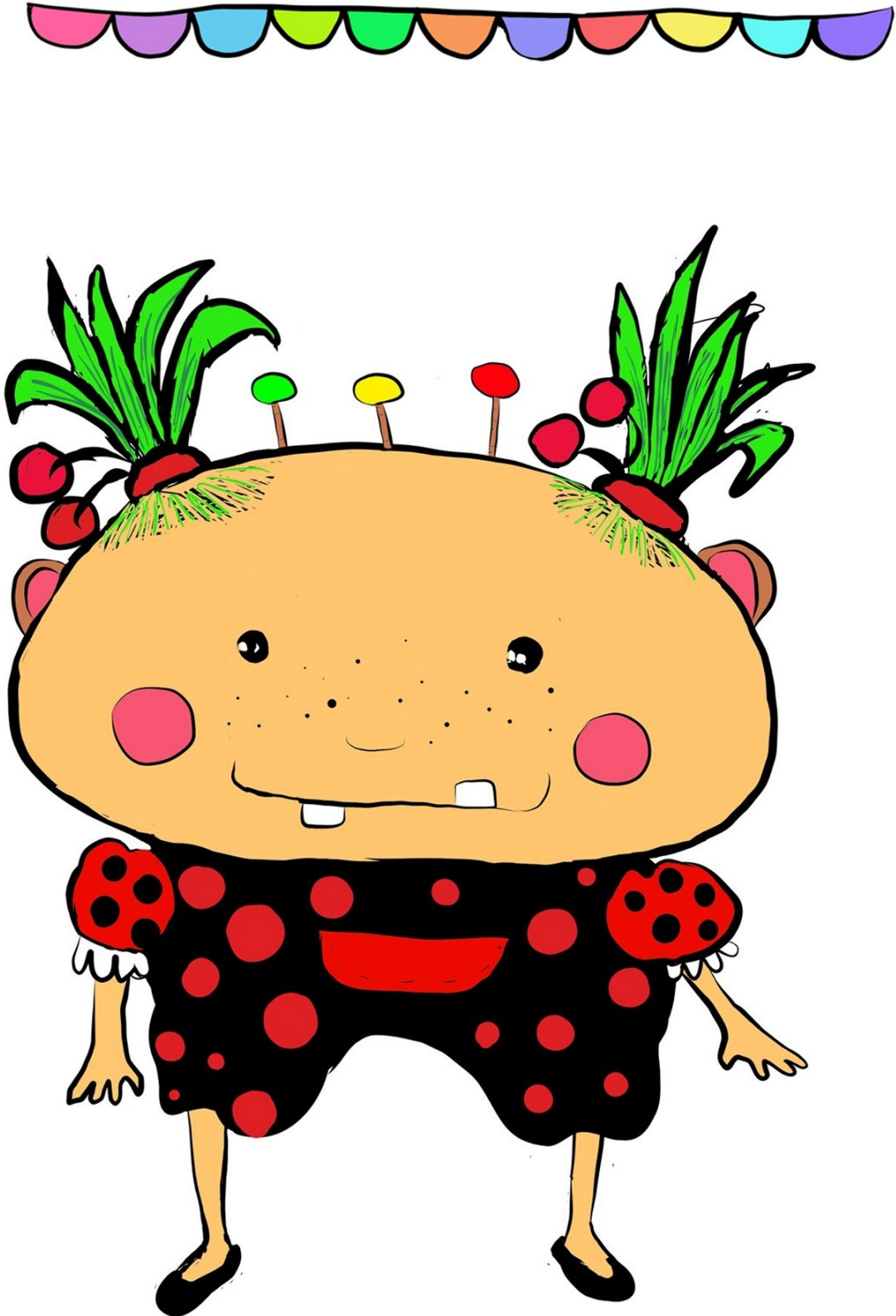

MÖRÖ

VOIMA

PIPPA

PÖRRINKÄINEN

MÖRRINKÄINEN

LILLIBETH

VIOLA

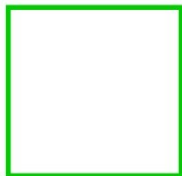
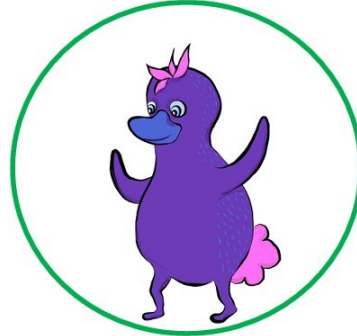
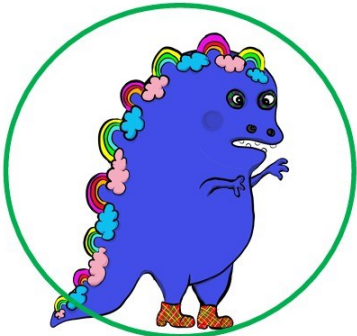

KÖLLI

MÖRÖT OVAT PIILOSSA. ETSI MÖRKÖ. PIIRRÄ VIIVA TAI RASTI MÖRÖN VIEREISEEN RUUTUUN KUN OLET LÖYTÄNYT SEN. AUTA KAVERIA LÖYTÄMÄÄN MÖRÖT.

MÖRKÖ _____ SALAISUUS DIPLOMI

KÖLLI

RETKIKOHDE:

TEEMA: YHTEISTYÖ, AVUN
PYYTÄMINEN JA AVUN ANTAMINEN

TURKO MÖLLI

RETKIKOHDE:

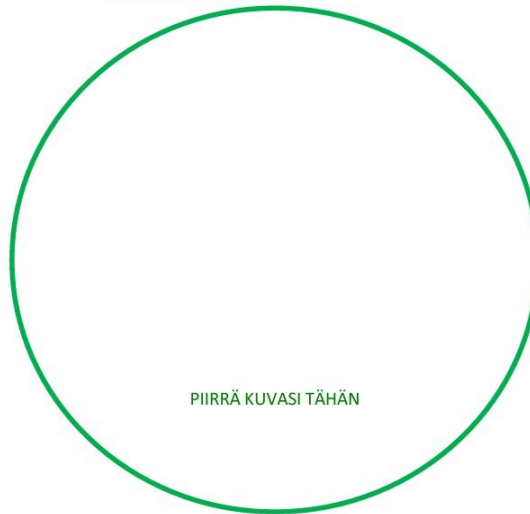
TEEMA: UUSI KAVERI RYHMÄSSÄ,
YKSINÄISYYS

VOIMA MÖRRINEN

RETKIKOHDE:

TEEMA: TOISEN HUOMIOIMINEN,
LEIKIN MUUTTAMINEN KAIKILLE
SOPIVAKSI

PIIRRÄ KUVASI TÄHÄN

LILLIBETH PÖNTHIITTINEN

RETKIKOHDE:

TEEMA: ERILAISUUS, HYVÄT KÄY-
TÖSTAVAT, YSTÄVÄLLISYYS,
VUORON ODOTTAMINEN, KIITOS JA
OLE HYVÄ

ON TUTUSTUNUT MÖRKÖIHIN JA
AUTTANUT HEITÄ RATKAISEMAAN

KIMURANTTEJA PULMIA
ERINOMAISESTI .

_____, _____ .20

PÖRRINKÄINEN

RETKIKOHDE:

TEEMA: RIIDAN SELVITTÄMINEN

TURKO MÖLLI, MÖRÖ JA KÖLLI

TEEMA: UUSI KAVERI RYHMÄSSÄ, YKSINÄISYYS

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: MUOTOUTUMISVAIHE

TEHTÄVIEN TAVOITE: TUTUSTUA TOISIINSA, SAADA TYÖVÄLINEITÄ TUTUSTUMISEEN, ONNISTUMISEN TUNNE TEHTÄVÄN RATKAISEMISESTA JA OHJEIDEN MUKAAN TOIMIMISESTA

MATEMAATTISET TAIDOT: HAHMOTTAMINEN, LUKUJEN 1-5 TUNNISTAMINEN

VOIMA MÖRRINEN JA PIPPA LERKKO

TEEMA: TOISEN HUOMIOIMINEN, LEIKIN MUUTTAMINEN KAIKILLE SOPIVAKSI

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: KUOHUNTAVAIHE

TEHTÄVIEN TAVOITE: MIELIPITEEN ESITTÄMINEN JA KUUNTELEMINEN, KESKUSTELU, YHTEISTEN LEIKKIEN SOPIMINEN

MATEMAATTISET TAIDOT: SARJOITTELU, ENEMMÄN/VÄHEMMÄN

PÖRRINKÄINEN JA MÖRRINKÄINEN

TEEMA: RIIDAN SELVITTÄMINEN

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: SOPIMISVAIHE

TEHTÄVIEN TAVOITE: VUOROTTELU, KUUNTELEMINEN, OMAN TOISEN NÄKÖKULMA, SOPIMINEN

KIELELLISET TAIDOT: LORUT, OMIEN VAHVUUKSIEN SANOITTAMINEN

LILLIBETH PÖNTHIITTINEN JA VIOLA WILLINDORF

TEEMA: ERILAISUUS, HYVÄT KÄYTÖSTAVAT, YSTÄVÄLLISYYS, VUORON ODOTTAMINEN, KIITOS JA OLE HYVÄ

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: TEHTÄVÄN SUORITTAMISEN-VAIHE

TEHTÄVIEN TAVOITE: TOISEN HUOMIOIMINEN, MITEN JA MITÄ VOI LEIKKIÄ JOS EI OLE YHTEISTÄ KIELTÄ

KIELELLISET TAIDOT: LORUT, PÖYTÄTEATTERITARINA (SADUTUS)

KÖLLI JA KAIKKI MÖRÖKÖLLIT

TEEMA: YHTEISTYÖ, AVUN PYYTÄMINEN JA AVUN ANTAMINEN

RYHMÄN MUODOSTUMISEN VAIHE: LOPETUSVAIHE

TEHTÄVIEN TAVOITE: AUTTAA KAVEREITA, MUISTELLA JA LUOPUA

HAHMOTTAMINEN JA MUISTI: KUVASUUNNISTUS, MÖRKÖJEN NIMIEN JA TEHTÄVIEN MUISTAMINEN

